

Garádi Péter

PRESBITEREK A TÜKÖRBEN

VÁLASZOK PRESBITEREK KÉRDÉSEIRE, JAVASLATAIRA,
TAPASZTALATAIRA ÉS VÉLEMÉNYÉRE

*

PRESBITER VAGYOK
AVAGY
AKTÍV SZEREPVÁLLALÓ A JÓHÍR KÖZVETÍTÉSÉBEN

*

A PRESBITER SZOLGÁLATA MINT A KRISZTUS-KÉPHEZ ILLŐ,
MÉLTÓ KERET

*

PRESBITERI SZOLGÁLAT ÉS ÉLETFORMA

ÉLŐ VÍZ füzetek 8.

Kiadja

az Evangélikus Missziói Központ – Magyar Evangélikus Rádiómisszió
és a Magyarországi Evangélikus Egyház Evangelizációs és Missziói Bizottsága
Budapest, 2015

A kéziratot gondozta: Erdészné Kárpáti Judit, Fehér Charlotte

Megrendelhető:

Evangélikus Missziói Központ: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Tel./fax: 06 1 400 30 57, e-mail: evmis@lutheran.hu

Az *Élő víz füzetek* sorozat korábbi részei, illetve további kiadványok listája megtalálható
a kiadó honlapján: <http://misszio.lutheran.hu>

Címlapfotó:

Koren Pál

Borító- és sorozatterv:

Kreatív Flotta Bt.

Tördelés, nyomdai előkészítés:

Erdészné Kárpáti Judit

Nyomdai kivitelezés:

Pauker Nyomdaipari Kft. – www.pauker.hu

ISBN 978-963-87825-8-8

ISSN 1789-7378

TARTALOMJEGYZÉK

„A MI ALKALMASSÁGUNK AZ ISTENTŐL VAN”	11
VÁLASZOK PRESBITEREK KÉRDÉSEIRE, JAVASLATAIRA, TAPASZTALATAIRA ÉS VÉLEMÉNYÉRE	
BEVEZETÉS.....	14
EGYHÁZ	
A légiessé vált határokon túl élő evangélikus közösségekkel (Felvidék, Erdély, Délvidék) való kapcsolattartásra milyen javaslata van az Országos Egyháznak?	16
Miért érdeke a hatalomnak és a médiának a demográfiai és hitéleti tudatosság sorvasztása?.....	18
Megmozdít-e valamit a statisztika a szétszórta, kiháló gyülekezetekben? Vajon van-e lehetőség konkrét, helyi szupervízióra, tanácsadásra az átlagolt sopánkodás helyett?	18
Egyházunknak kellene a Parlamentben ülnie, akkor a társadalom hite, bizalma visszatérne.	19
Ha az egyházak az elmúlt húsz évben igenis mernek politizálni, ma nem kellene az állami támogatás elfogyásától félni. Meddig lehet irányító nélkül hajózni?	20
A pénztelen helyzetben is segíthetjük intézményeinket egy-egy területen szakértelmünk vagy kétkezi munkánk felajánlásával. Lehetne erre valamiféle csatornát létrehozni az igények és felajánlások összeillesztésének koordinálására.	21
A déli egyházkerületi Felügyelő Asszony számára mi az elkeserítő a gyülekezeti látogatások során?	22

Mi az akadálya annak, hogy a szolidaritás jegyében központosítsák a lelkészi javadalmat?	23
Mi a helyzet a hittanpénzzel?	24
Vannak-e számszerűsíthető céljaink? Közegyházi szinten kimondhatóak-e ilyen „indikátorok”, vagy marad a szemérmesség?	25
Egyházi költségvetésünk hány százaléka megy kimondottan misszióra?	26
Versenytársak-e a kisegyházak?	27
Mikor lesz az egyházi stratégiából programhirdetés és cselekvés?	28
Régen éneklő egyház voltunk. Bence Gábort mindenho!	29

GYÜLEKEZET

Mennyire lehet a struktúraváltást az egyházközségekben megtenni, ha nagyon ragaszkodnak a történelmi gyülekezeti határokhoz?	30
Fektessünk nagy hangsúlyt a dolgozó, hétköznapi munkahelyi harcokban megfáradt gyülekezeti tagok lelki ápolására s rajtuk keresztül a munkahelyi misszióra.	30
Hogyan gondolják a magukat evangélikusnak valló, de gyülekezetbe nem járó, egyházfenntartást nem fizető emberek bevonását a gyülekezeti életbe? Sokkal könnyebb lenne a régi tagokat, a kötődéssel rendelkezőket bevonni, mint újakat szerezni.	31
Megbeszélések mellett helyezhetjük-e a hangsúlyt a lelki alkalmakra, csendesnapokra?	32
Vannak gyülekezetek, ahol örülnek, hogy van presbitérium. Ha döntés elé állítjuk őket, és mind lemondanak, és nincs egyből utánpótlás, akkor mi lesz?	33
Nem az egyházmegyei, kerületi vagy országos evangelizációs alkalmakkal van a baj. Érdemes megnézni ezek lelkészi látogatottságát, szószéki hirdetését. Sok gyülekezetben a „mehettek, ha akartok” van, a „gyertek velem, vigyünk másokat is” helyett. Ebben sokszor benne van lelkészi karunk kegyességi vonalon meglévő megosztottsága is.	34
Mennyire hasznos a gyülekezeti autonómia?	35

A presbitérium szervezheti a szociálisan rászorult gyülekezeti tagok megsegítését.	35
Fontos még, hogy a presbitérium szervezzen közös csapatépítő alkalmakat magának.	36
Én a gyülekezetem legfiatalabb presbitere vagyok. Mindösszesen 35 éves. Szükséges lenne a fiatalok bevonása a fontos döntésekbe. Vagy legalább véleményük megkérdezése.	36
Hol van a 20-40 év közötti korosztály? Csak 50 év fölött presbiter a presbiter a gyülekezetekben?	37
Nem tudom, hogy az Evangélikus Presbiterok Országos Találkozásán részt vevők mennyire reprezentálják a gyülekezeti presbiterok korösszetételét, de mindenképpen szükség lenne sokkal több fiatalra.	38
Állvány-imádás helyett lelki építkezést! Felértékelődnek a már meglévő gyülekezeti központok. Eddig a lelkész feladata volt, hogy egy emberért is kimenjen a szórványba. Lehet, hogy most meg kellene fordítani az irányt? Ezt kívánja az okos munkaerő-gazdálkodás is.	39
Nálunk egy egyházi iskolában évekig küzdöttek a pedagógusok és az egykori iskolalelkész azért, hogy a gyerek ne járjon a gyülekezetébe a szüleivel minden vasárnap templomba. Még mindig a helyükön vannak.	40
Az evangélikus felekezet a pedagógusok felvételénél hátrányt jelent. Meddig mehet ez így?	41
Mi a véleményük arról, hogy ma is legnagyobb ünnepnek a karácsonyt tartják a gyülekezetek, és nem a húsvétot? Lásd az úrvacsora mellőzése a hívők részéről.	41
A gyülekezeteinket miért hagyják el vagy cserélik el a fiatalok újdonsült gyülekezetekre? Mi a hiba nálunk? Mi az, ami nálunk nem működik?.....	42
Kis gyülekezetben nagyon nehéz és sok a presbiterok munkája. Mi, presbiterok nem mindig tudunk kellő segítséget adni a gyülekezetnek és lelkészünknek saját életünk miatt. Meddig terhelhető a presbiter, a felügyelő és a lelkész? Hogyan kaphatunk segítséget?	44

Nemcsak a hétköznapi életben, de a gyülekezetekben is egyre kevesebben törődnek az idős emberekkel. Nálunk is csak néhány ember végzi éveken át a munkát. Nincs utánpótlás. Hogyan lehetne ezen változtatni?	46
A megkeresztelték és megkonfirmáltak utánkövetése a gyülekezetekben!	47
„Olyan nagy kedvvel voltunk ott, de többet nem megyek, mert ezek nem szeretik egymást... Három évig varrtam a lelkészcsaládnak ingyen, de nem tudom tovább csinálni, mert annyi bántást kaptam.”	48
Jó, ha a püspök hivatalos látogatásán automatikusan tegeződik a presbitériummal?	48
Társadalmunk nagyon beteg. Mindenfajta közösség létét alapvetően fenyegetik a súlyos egzisztenciális nehézségek és a fogyasztói szemlélet. Ha nem tudjuk meggyőzően képviselni, hogy gyermeket nevelni, keresztelni, konfirmálni kell, mert gyülekezeti közösséghez tartozni létfontosságú, boldogító és előbbre való az anyagiaknál, halálra vagyunk ítélve a nyugati világgal együtt, és bármit próbálunk, pótcselekvés lesz.	48
Be kell tiltani a vasárnapi munkavégzést, és a média hirdesse az egyházi rendezvényeket! Továbbá nem mindig a lelkészt vagy a prédikációt kell bírálni, hanem örülni kell a gyülekezeti együttlétnek Isten házában.	49
A LELKÉSZ	
Tapasztalatom szerint a gyülekezeti adminisztráció felemészti a lelkész idejét és energiáit. Marad-e idő az építésre?.....	51
Valamennyi lelkész megkapta a gyülekezeti munkaprogramok ajánlásait. El kellene kezdeni használni ezeket a rétegmunkában.	52
Hogyan kezelje helyesen a presbiter a lelkész válását?	52
A válás egyike a magárahagyatottság tüneteinek.....	54
Vannak-e szakembereink, akikhez lehet fordulni, ha huzamosan feszült a helyzet a gyülekezetben vagy elfogyott a lelkesedés? Az esperesi vizitáció kevés volt.	55
Technikák, taktikák, módszerek és statisztikák... Alkohol, házasságtörés, alkalmatlanság, mellébeszélés.	56

Van-e lelkészi alkalmassági vizsgálat?	57
Milyen segítségük van a lelkészeknek a lelki egészségük megőrzése érdekében, hogy hatékonyan végezzék hivatásukat?	57
A PRESBITER	
Nagyon szeretném, ha megszületne egy definíció: ki a presbiter?	60
Olvassák el a presbiteri eskü szövegét! Erről beszélünk?	60
Nagyon jó módszernek tartom a presbiterválasztás célirányos irányítását (feladatra választás), pl. építési, szociális, egyéb feladatokra.	62
Hogyan lehet az presbiter, aki nem jár templomba? Milyen alapon választja meg a nem templomba járókat a gyülekezet?	63
Szükséges-e a gyülekezetben eltöltött időhöz kötni a presbiterséget?	70
Az alapoknál kell kezdeni. Van olyan presbiter, aki ott sincs a megválasztásán.	70
Miért nem a presbiterek kíséretében jön be a lelkész az istentiszteletre?	70
Miért nincs a presbitereknek padja?	72
Miért nem vállalja fel minden presbiter nyilvánosan azt, hogy ő presbiter? Mennyire vesz részt a gyülekezet életében?	72
KÉPZÉS, PRESBITERKÉPZÉS	
Lehetséges-e Istvánok képzése, nevelése a Gézák megszólítása nélkül?	73
Akik csak nyolc általánossal rendelkeznek, azokat teljesen elzárják a képzéstől?	73
A presbiterképzés központosítása egy újabb „vízfej”. Lehet, hogy alacsonyabb szinten kellene kezdeni?	74
Először legyen kellő számú lelkész minden gyülekezetben, és a sok felesleges adminisztráció helyett a presbiterképzést rájuk kell bízni.	74
Lesz-e távoktatás? Részletes internetes tananyag, videó korábbi előadásokról?	75
Az egyre jobban terjedő internet világában érdemes lenne a presbiterképzésben is alkalmazni a távoktatás módszerét, megtartva a személyes konzultációkat is.	75

Távoktatási forma életképes lenne-e a bibliaiskolában, a presbiterképzésben?	75
Hogy lehetett a presbiterképzésből a gazdasági, pénzügyi ismereteket kihagyni?	76
Ugye az EKE-s és a presbiterképzés sok mindenben átfedi egymást?	77
A presbiterképzés mellett bibliaiskolai képzés is kell?.....	78
Megtért, hívó lelkészek kellene gyülekezeti munkára, hogy ők képezzék a presbitereket speciális munkára.	78
„Pedagógus-lelkész”, „pszichológus-lelkész” képzés is kellene.	80
Garádi úr! Elmondása szerint Budaörs felvidéki testvérgyülekezetében tapasztalták, hogy a hívek közül némelyek nem találták a Bibliában az Ószövetséget. Ön szerint a testvérgyülekezet lelkésze jól végzi a munkáját? Hogyan tanítja gyülekezetét?	80
Mi keresnivalója van annak a presbitériumban, akinek nincs már eleve kellő hittanismerete?.....	82
E fegyelmezetlen és fegyelmezhetetlen korban nem volna hasznosabb az oktatásnál a nevelés?.....	83
Tévtanítás – PAX TV: kétségbeejtő. Mit tehetünk ellene?	83
Nagyon sokat dolgozunk a munkahelyünkön, a családban és a gyülekezetben is. Képzésen részt venni kinek lenne még ideje?	84
A presbiterok képzése fontos, de az egyház meglévő intézményeinek helyzete is sokszor problémás. Nem azokat kellene először rendezni? Szerintem igen. Utána kell egy újabb, mert csak a színvonalnak van értelme.	84
Az egyházon belüli különböző szintű oktatást jónak és fontosnak tartom.....	85
A képzés tematikája túl elméleti. Nem lenne szükség több gyakorlati ismeretre?	85
Felkészültség! Nem inkább azoknak kellene képzésekre menniük, akiket Jézus küld? S akiket nem küld, segít-e azokon a képzés?.....	86
A képzés és a tanítás missziói parancsa hogyan valósulhat meg a hívek és a kívülállók felé a lelkészek részéről?	86

Először legyen kellő számú lelkész minden gyülekezetben. A sok felesleges adminisztráció helyett a presbiterképzést (kell) rájuk bízni..... 87

MEGTÉRÉS

A lelki gyülekezeti építkezés elején tisztázandó, hogy az alap Jézus Krisztus-e vagy valami más. A megtérés lelki születés is; ahogy a testi születés is köthető időponthoz, úgy a lelki is, még hogyha egy folyamat része is. Megtérés nélkül csak az n+1-edik kulturális egyesület leszünk. Ha nincs személyes pálfordulás, elsüllyed az egyházunk. 89

Tegyük a megtérést törvényeinkben presbiteri kívánalomnak? 90

A megtérés nem lehet törvényi feltétel, de sok evangelizációt kell tartani. Presbitereknek is..... 91

Megtért, hívő lelkészek kellene gyülekezeti munkára, hogy ők képezzék a presbitereket speciális munkára. 91

A megtérés nem folyamat, hanem egy pontszerű esemény. Lásd: Pál apostol..... 92

A megtérés bizony egy pont, születni sem folyamatosan születünk. 92

A megtérés Isten életátadásra hívó szavára adott válasznak a kezdete. 92

Jól értettük, hogy a folyamatos odaszánás mellett nem tartják fontosnak az első, konkrét időpontú Jézusnak való önátadást? 94

Megtérés és megélt élő hit nélkül lehet misszió? Gyülekezet? Egyház? Luther mire indult fel? A Róm 12,2-re gondolok. 94

Miért kell külön megtérnie egy megkeresztelt és konfirmált embernek? 95

Jézus egyértelműen mondja, hogy szükséges fentről születni! 97

TEOLÓGIA

Mi a véleményük az úrvacsorai alkalom összevonásáról az istentisztelettel? Ne tizenkettő, hanem ötven hívő élje át Isten ajándékát! 98

Papok specializálódása szórványok alapellátása érdekében! 99

Lehet-e az ember hitben tapasztalt, amíg fiatal?..... 99

KONFIRMÁCIÓ

Mennyiben járul hozzá a konfirmációk számának csökkenéséhez az a több helyről érezhető lelkeszi törekvés, hogy minél tovább húzva a hitoktatást csak 14-15 éves fiatalokat konfirmáljanak?.....	101
Miért kell összekötni az úrvacsoravétel lehetőségét a konfirmációval?	102

LITURGIA

Az új istentiszteleti liturgia nem visszalépés, nem gátolja a missziót?	103
Miért mondjuk azt egyes új liturgikus elemekre, hogy katolikus, eleve elutasításra indítva a pártolókat? A „békesség neked”-kézfogás igen mély, ősi elem.....	104
Rá lehet erőltetni a gyülekezetre az új liturgiát?	105

EGYÉB

Nem a Szentlélek hiányának nyílt bevállalása, amiről most beszélünk?.....	106
Szervezzünk evangélikus teniszversenyt!	106
Ki képviseli a falusi presbitereket az egyházi fórumokon, így pl. az EPOT-on?	106

PRESBITER VAGYOK, AVAGY AKTÍV SZEREPVÁLLALÓ A JÓ HÍR KÖZVETÍTÉSÉBEN.....	109
--	-----

A PRESBITER SZOLGÁLATA MINT A KRISZTUS-KÉPHEZ ILLŐ, MÉLTÓ KERET	120
---	-----

PRESBITERI SZOLGÁLAT ÉS ÉLETFORMA	124
---	-----

„A MI ALKALMASSÁGUNK AZ ISTENTŐL VAN”

A mit kezében tart a kedves Olvasó, az egy tematikus gyűjtemény a presbiteri szolgálatról, életről és a presbiterek gondolatairól – a teljesség igénye nélkül –, mely műfajilag meghatározhatatlan. Ugyan négy részből áll, azonban az első és egyben a leghosszabb, amelyhez külön Bevezetés íródott, kérdések és feleletek sora. A másik három a szerzőnek a témában elmondott előadása.

Ebben a könyvecskében a kérdéseket és a válaszokat, a féltő figyelmeztetéseket, eszméltetést és a reményteli biztatásokat olvasva bizony érintve éreztem magam – csupán presbiterfeleségként is. Krisztus és az egyházunk szolgálatában „külső körön” mozgóként is megszólított a kérdés: Te, aki elfogadta Krisztus kegyelmét, hogy állsz az Őbenne való bizalommal? A teljes Rá fókuszáltsággal? A hűséggel?

Úgy gondolom, hogy „egyszerű” Krisztus-hívóként, presbiterként vagy akár lelkesként hasznos és szükséges visszatérnünk újra az alapkérdésekhez is: Mi is a keresztyén egyház fő küldetése? Hol van az én egyedi, Isten által kijelölt helyem ebben?

A könyv egy sor további, fel nem tett kérdést is magában hordoz, melyekre a válaszokat minden hívő keresztyén evangélikus ember bizony megadja a mindennapjaiban – leginkább tudta nélkül. Élete „berendezésével”, döntéseivel, az eseményekhez való hozzáállásával. Az olvasó is választ ad majd például azzal, hogy hogyan fogadja mindazt, amiről a következő lapokon olvasni fog? Hogyan kezdi alkalmazni és továbbgondolni azt?

Hajlik-e szükség szerint a jó változások szeretetteli munkálására gyülekezetében? Elkezdi-e a hűséges imádkozást lelkészéért, konfirmandusaikért, az idősek látogatásáért, a jövőbeli presbiterekért? Búcsút int-e a panaszkodásnak, ráállva Isten bőséges ígéreteire? Kész-e tanulni Istentől?

De nem az emberi lendületvételtől beszélek most. Hiszen felmerült bennem olvasás közben az a furkáló kérdés is: Ki az, aki kellőképpen kitartóan, hűségesen, a célra fókuszálva, helyes módon, hittel tudja ellátni presbiterisége küldetését?

Van ilyen ember? Megkockáztatom, hogy nincs. Viszont abban is bizonyos vagyok, hogy Isten minden ezt felismerőt kész alkalmassá tenni.

Alkalmas vagyok előszót írni egy ilyen összetett téma kapcsán? Nem, nem azért vállaltam a felkérést, mert így gondoltam. A mi alkalmasságunk Istentől van. A mi bölcsességünk, hitünk, megújulásra való lehetőségünk is egyedül a Megváltótól van. Szívvel kívánom minden olvasónak, hogy ebből merítsen erőt további szolgálataához!

„Nem mintha önmagunktól, mintegy a magunk erejéből volnánk alkalmasak, hogy bármit is megítéljünk; ellenkezőleg, a mi alkalmasságunk az Istentől van. Ő tett alkalmassá minket arra, hogy az új szövetség szolgálói legyünk, nem betűé, hanem Léleké, mert a betű megöl, a Lélek pedig megelevenít.” (2Kor 3,5–6)

Erdészné Kárpáti Judit

VÁLASZOK
PRESBITEREK KÉRDÉSEIRE,
JAVASLATAIRA, TAPASZTALATAIRA
ÉS VÉLEMÉNYÉRE

Kérdeztek, javasoltak, véleményt és tapasztalatot
osztottak meg: a presbiterek

Válaszol: Garádi Péter

BEVEZETÉS

Az evangélikus presbiterek első országos találkozásán (EPOT), 2009 szeptemberében az előre kiadottak szerint haladt a program. Ezeregyszázan voltunk jelen, de minden zökkenőmentesen ment. Jó, hasznos és igazán nagy találkozó volt. Isten ajándéka! Mindössze egyszer borult volna fel a találkozó menetrendje, amikor délután fórumbeszélgetés kezdődött.

Egyházi alkalmakon megszoktuk, hogy a beszélgetések nehezen indulnak, kevesen szólnak hozzá, alig kérdeznek. Ezen az EPOT-on ellenkezőképpen történt. Az emelvényre kiültetett válaszadókhoz záporoztak a kérdések. Kezek erdeje emelkedett a magasba jelezve, hogy kérdést akarnak feltenni, illetve véleményt, javaslatot, tapasztalatot megosztani. Pillanatok alatt látszott, hogy ennyi mindenre válaszolni nem lehet, mert akkor reggelig sem végzünk.

A szervezők úgy döntöttek, hogy a résztvevők sokasága SMS-ben küldje el a kérdéseket az előre kiválasztott nyolc válaszadónak. Amikor letelt az idő, de még megválaszolatlan maradt kb. száz kérdés, vélemény, javaslat, az az ígélet hangzott el, hogy ezeket az *Evangélikus Élet* következő számaiban fogják megválaszolni.

Néhány hét múlva összehívták azokat – köztük engem is –, akik az EPOT fórumán válaszadók voltak. Megkaptuk az összes meg nem válaszolt kérdést, hozzászólást témák szerint rendezve, és ezekből vállaltunk fel fejenként tízet-huszat, hogy hetilapunk számára megírjuk a válaszokat. Nem tudom, hogy a többiek írtak-e bármit, én a vállalásomat teljesítettem, és leadtam válaszaimat az újságnak. Végül a közlések elmaradtak. Fogalmam sincs, miért, de ma már az ok nem is érdekes.

A közelmúltban újra elővettem a meg nem válaszolt kérdés-, vélemény- és javaslathalmazt, és megdöbbenve láttam, hogy 95%-ukat akár ma is fel lehetne tenni. Hat év után is időszerűek, izgalmasak és fontosak. Tökéletes lenyomatai és bizonyítékai annak, hogy a presbiterek egy részét (szerintem a többséget) foglalkoztatja egyháza, gyülekezete helyzete, állapota. Érdeklük őket a közegyházi dolgok, a lelkészek szolgálata, a tanításbeli kérdések stb. Mindössze hat-nyolc kérdés, felvetés vesztett aktualitásából, mely az akkori EPOT technikai dolgaira vonatkozott.

A témák listáját kicsit kibővítettem, az akkor megírt válaszaimat felfrissítettem és a maradék közel nyolcvan kérdésen, véleményen gondolkozni kezdtem, majd gondolataimat leírtam. Így született ez a gyűjtemény.

Kívánom, hogy minden olvasó élje át azt a lelki, szellemi izgalmat és a felfedezés örömét, amit a kérdések megfogalmazói felvetéseikkel okoztak. Mert a presbiterek kimondott vagy leírt gondolatai alapján jó újra és újra rácsodálkoznunk arra, hogy él az Egyház, mert még tart az Egyház Urának irgalma és kegyelme.

Garádi Péter

Ábrahámhegy, 2015. augusztus

EGYHÁZ

A légiessé vált határokon túl élő evangélikus közösségekkel (Felvidék, Erdély, Délvidék) való kapcsolattartásra milyen javaslata van az Országos Egyháznak?

Az *Evangélikus Életben* több írásom jelent meg a felvetett kérdéssel kapcsolatban. Ha ezek szavai nem is, de szellemük arról szólt, hogy ne várjunk mindig az Országos Egyházra, a püspökökre. Most kiegészítem: van, amikor meg van kötve a kezük, van, amikor nincs emberük (igen, pl. a püspököknek), nincs kit küldeniük, nincs kit megkérniük. És van, amikor ők is tanácstalanok (legalábbis a kívülállónak úgy tűnik). De mégis, nekünk, gyülekezeteknek, gyülekezeti tagoknak, presbitereknek azt kell meglátnunk, hogy felsőbb gyámkodás nélkül mit kell tennünk, mit tehetünk. Az egyik cikkem ide vonatkozó részeiből idézek:

„Volt egy álmom” – mondta a sajógömöri lelkész, emlékezve Martin Luther King szavaira a sajógömöri (Szlovákia) és budaörsi gyülekezetek „félúton” tartott közös presbiteri ülésén, Miskolcon. Egy magyarországi testvér gyülekezetről álmódott. Próbálkozott is néhányszor, még magyar püspöki segítséget is kért, de hiába volt minden jó szándékú támogatás, a vágyra nem volt viszontvágy. Majd eltelt tíz esztendő, és 2006-ban Budaörs úgy lett Sajógömör testvére, hogy erről az álomról és *három magyarországi gyülekezet évtizeddel ezelőtti elutasításáról* nem is tudott.

(Magyarázat: a sajógömöri lelkész annak idején Szebik Imre püspök urat kérte meg, hogy segítsen testvérgyülekezetet találni Magyarországon. Püspök úr három gyülekezetet is megkeresett ezzel a kéréssel. Mind a három kitért előle, nem kívánt testvérgyülekezeti kapcsolatot, vagyis elutasította a megkeresést. Szomorú kérdésem: Ha finn, német, norvég vagy svéd gyülekezetet kommandált volna a püspök, szintén elutasítás lett volna-e a három gyülekezet válasza?)

Aki egy kicsit is követi egyházunk történéseit, a napnál is világosabban látja, hogy az elmúlt években az egyház vezetése sok mindennel próbálkozott a szlovák–magyar egyházi kapcsolatokban az együttműködés érdekében. Döntően a magyarországi szlovák és a szlovákiai magyar evangélikusok miatt. Volt egy olyan

időszak, amikor a korábbi bűnök, emberi gyengeségek, félelmek, féltékenységek, nyomorúságok nem engedték megnyitni az ajtót egymás felé, vagy bezárták azt. A Lélek azonban leleményes. Ha bezárul egy ajtó „odafönn”, nyit egyet „lent”. Ha nem megy magas egyházi szinten, akkor ad lehetőséget gyülekezet és gyülekezet között. Ha felső beleszólás miatt ez is bezáródna, akkor nyitni fog házi csoportok között. Egy biztos, az Isten Lelkét megfojtani nem lehet!

Hála az Úrnak, mára már komoly enyhülésnek lehetünk tanúi. Úgy látszik, Isten megunta a két testvéregyház problémázgatásait, és közelebb vitte őket egymáshoz. Ehhez nyitottabb egyházi vezetőket is felhasznált.

Ami pedig az álmokat illeti, nekem is van egy álmom: a határtól 100 kilométeren belül lévő magyarországi gyülekezetek protokollmentes, élő testvér-gyülekezeti kapcsolatot létesítenek határon túliakkal. Olyanokkal, akikhez rendszeresen el tudnak menni. A határ túloldalán élő evangélikusok és nem evangélikusok miatt. De nem csak ömiattuk, hanem saját maguk miatt is. Volt lelkészemmel együtt úgy látom, a budaörsi gyülekezet nagyobb nyertese a testvér-gyülekezeti kapcsolatnak, mint a sajjógömöriek. Istennek hála, ők fordítva látják.

Ha egy kutat nem mernek, annak a vize állott lesz. Azután megposhad. Később pedig a földalatti tápláló vízerek eliszaposodnak. Ha folyamatosan húzzák belőle a vizet, mindig tiszta, egészséges és friss vizet fog adni. Tessék mondani, hány magyarországi evangélikus gyülekezet végez folyamatosan missziót kifelé? Ne tessék számolni, a több mint háromszázból néhány. Ma evangélikus stratégiáról beszélünk (vagy már nem beszélünk), vitatkozunk, de arra nem gondolunk, hogy a Mester stratégiájáról beszéljünk. Hogy áll, azaz halad ez most kis egyházunkban: *„Menjete el szerte az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek”* (Mk 16,15), és *„... kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok”* (1Kor 12,25b)?

Lehet itt „felüröl” jobbnál jobb stratégiát kimunkálni, ha a gyülekezetek nem fognak kifelé is szolgálni, vinni a Jézus Krisztusról szóló evangéliumot, kútjuk vize megposhad, vízereik eliszaposodnak. Nem lesz élet bennük, csak vegetálni fognak. Milyen igaza van Fabiny Tamás püspöknek, amikor az anthiókiai egyház- és gyülekezetmodellt, a kifelé nyitott, a templom küszöbén, a falu-, város-, országhatáron túllépő szolgáló közösségeket látja élet- és jövőképesnek. Ehhez viszont sok ember kell, nem csak lelkészek, elsősorban nem lelkészek. Ébresztő! A „majd a lelkész, majd a püspök, majd az egyházvezetés megmondja, megoldja” ideje lejárt.

Miért érdeke a hatalomnak és a médiának a demográfiai és hitéleti tudatosság sorvasztása?

A hatalom és a média a tőke kezében van. A tőkének pedig lebutított fogyasztók kellene, akik a fogyasztás bálványát imádják napról napra. A keresztyén, hívó ember kimutathatóan „rosszabb” fogyasztó, azért mert gondolkodik és más az értékrendje. Vegyünk egy példát: egy házaspár gondolkodásában és életvitelében az Úr Jézus követője. Hitből nagycsaládot fogadnak el Istentől. (Ezzel persze nem azt mondtam, hogy kisebb család nem lehet hitből.) Lesz hat gyerekük. Ennek a hat gyereknek sokkal átgondoltabban fognak vásárolni ruhát, cipőt, könyveket, játékokat, elektronikus „cuccokat” stb., mint hat olyan szülőpár, akinek egy-egy, azaz összesen hat gyereke van. A nagycsaládban a „vedd meg, használd, dobd el, vedd meg az újat” forgás sokkal lassabb. Vagyis „rosszabb” fogyasztók.

Más: a keresztyén embertől távol áll az a gondolkodás, hogy a mának éljen. Más dimenziókat is lát, amelyekben nem a fogyasztás és az élet kellemessé tétele áll az első helyen. A fogyasztás és a szerzemények nem célok. Javainkat Istentől kaptuk, és Neki kell elszámolnunk velük. Ez a meggyőződés szintén nem a tőke és az általa rövid láncon tartott hatalom és média érdeke.

Megmozdít-e valamit a statisztika a szétszórt, kihaló gyülekezetekben? Vajon van-e lehetőség konkrét, helyi szupervízióra, tanácsadásra az átlagolt sopánkodás helyett?

Sem a statisztika, sem a konkrét, helyi szupervízió, tanácsadás nem mozdít meg semmit és senkit a szétszórt, kihaló gyülekezetekben. Isten Szentlelke mozdít csak meg. Most éppen erre a szolgálatra keres embereket. Lehet, hogy a kérdés feltevőjét is. Mert általában nem úgy mozdít meg, ahogyan várjuk (netán elvárjuk) és gondoljuk, hanem szuverén módon, ahogy akarja. A Biblia és az egyháztörténet azonban sok tekintetben eligazítanak bennünket. Arról tanúskodnak, hogy Isten emberek szívét átforrósítja egy ügyért. Missziói feladatot vállalnak, és rajtuk keresztül Isten Lelke felébreszti a lelki halottakat.

Olykor azt várjuk, hogy szétszóródott gyülekezetekben az evangélikusokat ébressze a Lélek, és helyettük mások jönnék. A mi feladatunk az, hogy készek legyünk ebben a szolgálatban részt venni. Ha a kérdésfeltevőt őszintén és nagyon foglalkoztatja mindez, és példákat is szeretne látni, sok-sok konkrét kérdésre választ kapni, akkor javasolom, hogy vegye fel a kapcsolatot az érdi, sárbogárdi és nyírteleki gyülekezetek valamelyikével, vagy mindegyikkel. Ezeken a helyeken korábban szétszóródás, kihalás jellemezte a gyülekezeteket, ma pedig élet, gyarapodás és Jézus Krisztusban való kiteljesedés.

Egyházunknak kellene a Parlamentben ülnie, akkor a társadalom hite, bizalma visszatérne.

A történelem és ezen belül az egyháztörténelem arról tanúskodik, hogy az egyház a parlamentben, a hatalomban a mai korban sem lenne jó helyen. Mert amikor ott volt, akkor gyorsan elfeledkezett küldetéséről, és még gyorsabban átvette a hatalom más szereplőinek gondolkodását; vagyonhoz, pénzhez, politikához, hatalomhoz való viszonyulását. Észrevétlenül sodródna a politikai szereplők egyik vagy másik csoportjához (pártokhoz) és így nem tudná missziói, lélekmentő, lelkigondozói feladatát mindenki felé hitelesen ellátni.

Ami a felvetett gondolat második felét illeti, meg kell állapítanunk, hogy nem a társadalomnak van hite, hanem a társadalom egyes tagjainak. Így azután nem a társadalmi bizalomnak kell visszatérnie, hanem minden egyes embernek kell megtérnie. Isten Jézus Krisztus által személyesen szólít meg mindenkit. Az Úr Jézus is, amikor ezreknek prédikált, az egyes embert szólította meg. A lombsátor ünnepen bekiáltott az ünneplő sokaságba az egyes embernek: *„Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék! Aki hisz énbenem, ahogy az Írás mondta, annak belsejéből élő víznek folyamai ömlenek!”* (Jn 7,37–38) Sok ilyen megújult életű embertől a társadalom is megváltozna. Erre jó példák a skandináv társadalmak, melyek a másfél évszázad alatti lelki ébredések következtében olyanok, amilyeneket a világ más részein csak irigyelnek és példának tekintenek.

Ha az egyházak az elmúlt húsz évben igenis mernek politizálni, ma nem kellene az állami támogatás elfogyásától félni. Meddig lehet iránytű nélkül hajózni?

A végén kezdem a választ: iránytű nélkül nem lehet hajózni. Az Egyház hajójának iránytűje Isten írott és hirdetett igéje. A Szentlélek segítségével ez igazít el bennünket. Ebben benne van az, hogy alázat, imádság, ige, szentségek, Jézus Krisztusra hagyatkozás és a hívők közössége szükséges a biztos hajózáshoz.

Ha a kérdező a politizálás alatt a köz szolgálatát érti, akkor egyetértünk, hiszen a társadalom tagjai felé jobban és hitelesebben szolgálhattak volna az egyházak az elmúlt huszonöt évben azzal, ami rájuk bízott. Ez pedig nem más, mint az evangélium, a Jézus Krisztusban Istentől kapott örömhír.

Azonban attól tartok, hogy az állami támogatás elfogyása feletti aggodalomban megfogalmazott gondolat és kérdés nem az előbbi típusú, hanem sokkal inkább a pártokhoz kötődő politizálásra utal. Ez pedig a történelem folyamán mindig csapda volt az egyház számára. Ráadásul a hibák másban keresése is fellelhető mindezek mögött: nem adnak elég pénzt. Pedig a dolgoknak *nem fönt, hanem bent* kell elkezdődniük. És ott is dőlnek el. A szívben.

Ha megtér egy szív, akkor észreveszi, hogy amije van (pénze, ideje, képességei stb.), az valójában az Istené, és azért kapta, hogy sáfárkodjon vele. Például egyháza javára is. Rögtön kiderül, hogy ha ad, akkor az nem fog hiányozni a megélhetéséhez. Ezt nevezte annak idején Ittész János püspök úr a szívek megtérése után a pénztárcák megtérésének. Ha az adakozó egyháztagok hetente átlagban nem csak egy sör, vagy egy fél doboz cigaretta árával „terhelnék meg” a perselyt vagy az egyházközség bankszámláját, hanem az adakozást komolyan vennék, akkor nem látszana ilyen tragikusnak az állami támogatás megcsappanása. És akkor még nem beszéltünk a csak statisztikailag felekezetekhez tartozókról, akik soha egy fillért nem adnak, mert nem tagjai az egyes egyházközségeknek, gyülekezeteknek. Őfeléjük persze nem a kérő, hanem a hívó kezét kell kinyújtani. Hátha az egyház és tagjai hiteles bizonyágtételét és életét a Szentlélek fel tudja használni úgy, hogy őket is megtérésre indítja. Ezután pedig a pénztárca már úgysis megtér.

A pénztelen helyzetben is segíthetjük intézményeinket egy-egy területen szakértelmünk vagy kétkezi munkánk felajánlásával. Lehetne erre valamiféle csatornát létrehozni az igények és felajánlások összeillesztésének koordinálására.

Ha az első négy szót a kérdésből elvesszük, akkor presbitertársunk a kezek szolgálatának áldott lehetőségére hívja fel a figyelmet. Az első négy szó („A pénztelen helyzetben is”) ugyanis szűkítő, vagyis azokra az esetekre és időszakokra vonatkozik a javaslat, amikor kevés a pénz, amikor kisebb az állami támogatás. Kár! Mert erre mindenkor szükség lenne. Sőt elsősorban a pénzbőséges (van ilyen?) időkben. Miért? Mert aki tud adni pénzből, idejéből, képességeiből, tehetségéből akkor is, amikor nagyjából rendben mennek a dolgok, akkor még inkább fog adni, ha látja, hogy az idők megváltoztak, nagyobb lett a szükség. Mindig a sokból nehéz adni, mert az megbilincsel és magához láncol.

A segítség, a kezek szolgálata: az adakozás egy formája. Arra pedig nem az intézményeknek, az adományozottaknak van elsősorban szüksége, hanem annak, aki adja, aki végzi ezt a szolgálatot. Erre pedig mindig szükségünk van nekünk, gyülekezeti tagoknak, vezetőknek. Ezáltal formálja gyermekeit Isten, engem és Téged, kedves Olvasó.

Az adakozásnál, így a kezek szolgálatánál is Urunk egy kérdést tesz fel nekünk: kié, ami neked van, ami nálad van? Időd, adottságaid, lehetőségeid, kapcsolataid, erőd, pénzed? Tegyük fel mi is egy kérdést: Enyém vagy nem az enyém?

Csak azt válaszolhatjuk, hogy „nem az enyém”! Mármost a pénzem. De nem csak az. Az időm se, képességeim se, vagyonom se, beleértve házamat (ha van), gépkocsimat (ha van) stb. De hogy még megbotránkozóbbat írjak, az életem sem az enyém. Mindenem Istené! Ebből kell kiindulnunk. Ha a kályha az, ahonnan a kezdő táncosok elindulnak, akkor nekünk keresztyéneknek ez a kályha. Mindenem az Úré és mindent Neki köszönhetek. Azért van pénzem, mert Ő adott olyan szülőket, és nekik anyagiakat, hogy taníttatni tudtak és Ő adott olyan szakmát és állást, hogy kereshetek. De ha valakinél a szülők nem is tudtak segíteni, Isten adott olyan lehetőségeket, képességeket, egészséget, történelmi kort, hogy van jövedelme. Nyugdíjasként a korábbi évek, évtizedek lehetőségéért és annak mai gyümölcséért, a nyugdíjért adhatok hálát. A kevésért is.

Mindegy, hogy abszolút értékben mennyit adsz adományként a gyülekezetben, az egyházban, nem ez a fontos, hanem az, hogy ami nálad van, ami neked van, amivel bírsz, azt kiéneked tartod. Ezt kell mindenekelőtt tisztáznunk magunkban.

Hitből adakozni nem csak annyit jelent, hogy Istennek, az Ő ügyének (egyház, gyülekezet stb.) azért adunk, mert nem a magunkét adjuk, hanem abból adunk vissza, amit kaptunk. Azt is jelenti, hogy hisszük, hogy ettől nem kevesebbünk lesz, hanem több. Na, ez az isteni matematika, ami ki szokta verni a biztosítékot. Mondhatják egyesek, hogy „kérem szépen, itt van ez a pénztárca. Van benne 1000 Ft. Ebből a perselybe bedobok 100 Ft-ot, marad 900 Ft. Nekem ne mondja senki, hogy a 900 az több, mint az 1000!” A látszat valóban ez. Azonban aki próbára teszi az Istent, hogyan gondoskodik az övéiről, az megtapasztalhatja, hogy a szívből és hitből adakozásnak az az eredménye, hogy *„a lisztesfazék nem ürül ki, és az olajoskorsó nem fogy ki”* az Úr ígérete szerint (1Kir 17,16). Mert az adakozás nem más, mint bizalom abban az Istenben, aki nem elméletileg és nem általában, hanem konkrétan és személyre szólóan gondoskodik. Aki kipróbálja ezt, az megtapasztalhatja, hogy nem kell besegíteni az Istennek, hanem magunkat, életünket, pénztárcaunkat, szereteteinket rábízhadjuk. Ő megad mindent idejében, ha hittel fordulunk Hozzá. Ezért szív kérdése az adakozás.

A déli egyházkerületi Felügyelő Asszony számára mi az elkeserítő a gyülekezeti látogatások során?

Senki nem kért és nem hatalmazott fel arra, hogy a Déli Evangélikus Egyházkerület felügyelője, Radosné Lengyel Anna nevében válaszoljak a neki feltett kérdésre. Nem is teszem. A szimpatikus, tette kész és szeretetre méltó felügyelő asszony sok fórumon beszélt már szolgálatáról, gyülekezetlátogatási tapasztalatairól. Mindössze arra hívnám fel azok figyelmét, akik nem hallották Őt, vagy nem olvasták írásait, jelentéseit, hogy elődje, Sólyom Jenő összefoglaló könyvben írt tapasztalatairól, mely megjelent, és ha máshol nem, könyvtárakban hozzáférhető. Tanulságos könyv, mely egyházunkról egy látélet is egyben. Ma is érvényes, bár másfél évtizede íródott, és többek között a szerző számos gyülekezetlátogatási tapasztalatát tartalmazza.

Az egyház tagjai számára nem az a megdöbbentő, amit megyei, kerületi felügyelők, esperesek, püspökök könyvben, jelentéseikben leírnak, elmondanak, hanem az, hogy ezekből vajmi kevés következtetés (bocsánat a magyartalanságért) vonódik le. De könnyű lenne most felfelé mutogatni! Igen, odafönt, az egyházmegyénél, az egyházkerületnél, az Országos Egyházban nem ráznak meg senkit a lát-leletek. Pedig először bennem, bennünk kellene gondolatokat, válaszokat, döntéseket gerjeszteniük. Például azzal, hogy ha eddig nem voltál aktív gyülekezeti tag, rendszeres imádkozó, templomba járó, Bibliát olvasó, másokat hívogató, hitedről bizonyágtevő, adakozó, akkor mostantól legyél az. Mert Isten ígéje szerint egy test vagyunk, és ha fáj az egyik testrésznek valami, akkor szenved tőle a többi is. Ha, kedves testvérem, benned és bennem gyógyulás kezdődik, akkor az kiható az egész testre, vagyis az Egyházra is. Ezért mindenki így imádkozzon: „Uram! Kérlek, újítsd meg egyházadat, a mi evangélikus egyházunkat is, de kezddd rajtam!”

Mi az akadálya annak, hogy a szolidaritás jegyében központosítsák a lelkeszi javadalmat?

Erre mondják azt, hogy jó kérdés. A nem kielégítő válasz az lehetne, hogy a lelkeszi javadalmak szolidaritás jegyében történő központosításának akadálya az egyes gyülekezetek önállósága. Ez több évszázados protestáns örökség, az alulról építkezés és szerveződés eredménye. (Itt most mellőzzük a mellőzhetetlen tárgyalását, a felülről való kezdeményezést, amit Isten a szíveken keresztül végzett és végez egy új gyülekezet megalapításában.) Eleink egy-egy faluban, városban vagy városrészben telket vettek vagy kaptak, saját erőből, esetleg külső segítséggel templomot építettek és közben lelkeszt hívtak, akinek híványban rögzítették, hogy az egyházközség mit ad neki.

Mielőtt a lelkeszi javadalmak központosításában javaslat majd döntés születne, szükséges lenne a gyülekezeti önállóság és függetlenség újradefiniálása, szabályozása. Mert bizony, amikor azt halljuk, hogy a magyarországi evangélikus gyülekezetek harmada saját lábán megáll, másik harmada anyagilag vegetál és a harmadik harmada folyamatosan „lélegeztetőgépen” van, mert egyébként megszűnne, akkor a gyülekezeti önállóság más színben tűnik fel. És akkor nem felülről, Istentől,

hanem felülről, az Országos Egyháztól, az egyházkerulettől, az egyházmegyétől jönnek a javaslatok az összevonásokra. Általában egy gyengét és egy életképtelent, vagy két utóbbit vonnak össze. Az eredmény egy nagy területű vegetáló vagy életképtelen gyülekezet. Az ilyen esetekben hogy lehet önállóságról, gyülekezeti függetlenségről beszélni? Vagy amikor lelkészválasztáskor nem egyszer erős nyomás van a gyülekezeteken, presbitériumokon?

Persze ma is van egyfajta kiegyenlítésre törekvés a javadalmak tekintetében, amibe az állam is beszáll, amikor a kistelepülések lelkészei valamiféle pluszt kapnak. De ez csak átfut az egyházon, és valójában nem tükrözi azt a bizonyos szolidaritást, amire a kérdés irányult.

A valóban jó és jogos kérdést ezúton is a döntéshozók, kiemelten a Tisztelt Zsinat figyelmébe ajánljuk.

Mi a helyzet a hittanpénzzel?

Nehéz egy ki nem fejtett kérdésre válaszolni, még akkor is, ha egyházban, gyülekezetben élve sejteni lehet, hogy mire irányul a kérdés.

Ha rövid választ szeretnék adni, az mondanám, hogy hittanpénz az van. Ha a gyülekezetek tapasztalatainak és véleményének egy részét is beépítem a válaszba, akkor árnyalni kell a hittanpénz kérdését. Összegyűjtöttem néhány véleményt, melyek mind azzal kezdődnek, hogy köszönjük a hittanpénzt, melyet az állam ad az egyházon keresztül, de:

- az összeg a lelkészi fizetések kiegészítésére némiképpen alkalmas, de nincs arányban a hitoktatást is végző lelkészek plusz leterheltségével;
- a főállású hitoktató számára létminimum alatti jövedelem, melynek teljesített óráit ma már 12 hónapra osztják el és szorozzák meg az óradíjjal, a korábbi gyakorlattal szemben, amikor ez az ugyanekkora összeg 10 hónapra járt, vagyis a tanítási időre, azaz nyári szünetben nem. Most tehát az egyház ugyanannak az állami pénznek a beosztásában segít;
- ha nem lelkész hitoktatót akar alkalmazni vagy megtartani egy gyülekezetet, akkor mélyen a zsebébe kell nyúlnia a hittanpénz kiegészítésére;

- a hittanpénz kiegészítése vagy csettintésre megy, mert gazdag a gyülekezet, vagy komoly lelki hátterű plusz adakozást igényel a gyülekezet tagjaitól;
- ez utóbbi akár lehet adakozás a misszióra, mert a hitoktatás a misszió egy formája. A hitoktatásban olyanok is felbukkannak, akik (szüleikkel együtt) nem tagjai, vagy nem aktív tagjai a gyülekezetnek, tehát a közösség olyanok hitoktatását is támogatja, akik a gyülekezet életében nem vesznek részt.

Vannak-e számszerűsíthető céljaink? Közegyházi szinten kimondhatóak-e ilyen „indikátorok”, vagy marad a szemérmesség?

Olyan jellegű céljai, kitűzött tervei (nem pénzügyire gondolok) az egyháznak nincsenek, mint egy vállalkozásnak. A kft.-k, részvénytársaságok, az államháztartás különböző rövid-, közép- és hosszútávú számszerűsíthető célokat tűznek ki, terveket fogalmaznak meg. Az evangélium továbbadása, hirdetése terén „indikátorok” kimondása elég bizarnak tűnik. Ugyanakkor Isten azért adott észet, gondolkodó agyat az embernek, a hívő embernek is, hogy ne csak a mának (és a múltnak) éljünk, hanem előre is tekintsünk az egyházi és gyülekezeti szolgálatok területén. Jézus földi szolgálatában is fellelhető a tudatosság, pl. a megtett útjai tekintetében. Hasonlóképpen Pál apostol is tervezte missziói útjait, gyülekezetlátogatásait. Mert jó, ha nem sodródik az egyház és nem a spontaneitás dominál a szolgálatában. Tehát célokat kitűzni, terveket készíteni szabad és kell is, de Isten előtti alázattal, és teljes Ráhagyatkozással.

A Magyarországi Evangélikus Egyházban évekkel ezelőtt készült egy stratégia. Hivatalosan ez ma is él. Az egyháznak ezt a stratégiáját elolvastam, a hozzá fűzött véleményekkel együtt. Bár elismerem, szubjektív a véleményem, de ez az anyag egy kívánságlista. Látásomat igazolja, hogy az egyház és benne a gyülekezetek életét ez egyáltalán nem befolyásolja, főként nem határozza meg.

Álláspontom szerint nem is érdemes mindenre kiterjedő stratégiát készíteni, mert aki sokat markol, keveset fog, vagy semmit. Lehetne célokat kitűzni, de talán nem a számszerűsíthetőségük a legfontosabb. Egy-két példát hadd említsek:
– A budapesti székhelyű Evangélikus Missziói Központ mellett, annak irányítá-

sával missziói alközpontokat lehetne létrehozni az ország olyan területein, ahol más felekezetek sincsenek aktívan jelen a misszióban.

- A határon túli magyar evangélikusság felé tervezett támogató szolgálattal kell felváltani a jelenleg még sok esetlegességet mutató szolgálatokat.
- A gyülekezetek összevonása és a gyülekezeti alkalmak ritkulása mindig a leépülést vetítik előre. Ezért a laikus szolgálatok tudatos kiépítésével és szervezésével kell a szórványosodás folyamatát fékezni vagy megállítani.

Egyházi költségvetésünk hány százaléka megy kimondottan misszióra?

Nem tudom, hogy a kérdező a Magyarországi Evangélikus Egyház (gyülekezetek nélküli) költségvetésére gondolt-e, vagy az egyes gyülekezeteknek és azok összességének misszióra fordított pénzeire is? Ez utóbbiak nehezen kimutathatók, illetve összesíthetők. Például, ha volt egyházközségem, a budaörsi evangélikus gyülekezet négy tagja elmegy Sajógömörbe cigány fiataloknak ifjúsági órát tartani, és ehhez a gyülekezet pénztárából felvesznek benzinpénzt, akkor ez az összeg kimondottan misszióra megy, de az adminisztrációban sehol nem jelenik meg, mert nincs olyan rovat, hogy misszióra fordított összeg. Akkor meg végképp nem tudható, ha a gyülekezet egy vagy több tagja saját pénzéből (mondjuk a tizedének terhére) állja az utazást és egyéb költségeket.

Ami az Országos Egyház költségvetését illeti, pontos számot nem tudok, de a börtön-, cigány-, kórház-, alkoholistákat mentő-, rádió-, gyermek-, ifjúsági-, Szi- get- stb. missziók kb. 1-5% között lehetnek.

Mindenkiben felmerül a kérdés, hogy sok ez, vagy kevés. Élek a gyanúperrel, hogy akinek a misszió a szívügye, azok ezt az arányt és az abszolút összeget kevésnek tartják, mások pedig elegendőnek. Tudom, kibicnek semmi sem drága, és a pénzek elosztásáért felelő döntéshozóknak legkevésbé az ötletek vagy bírálatok hiányoznak, de azt tanultam, hogy ahol a pénz kevés, ott jobb megoldás prioritásokat megfogalmazni és a pénzeket ezekre koncentrálni, mint számtalan célra elaprózni, mindenhova juttatva egy keveset.

Versenyársak-e a kisegyházak?

Baj van (lenne), ha azok (lennének). Tudom, nem egyszerű ez a kérdés, ami országosan ritkán merül fel, de helyi gyülekezeti szinten bizony előfordul. Mert ahogy Amerika és Nyugat-Európa agvelszívást végez, úgy egyes kis (vagy nem is olyan kis) felekezetekről gyanítjuk, hogy szívelszívást folytatnak. Mi jellemző ezekre az akciókra és a reakciókra?

1. Tudatos megkereséses elcsábítás nem jellemző.
2. Általában pozitív tapasztalatokkal bírók spontán hívogatnak barátokat, rokonokat, ismerősöket kisegyházak alkalmaira. Vagyis olyat tesznek, amit az átlag evangélikus nem tesz. Kérdés, hogy miért nem?
3. A kisegyházak (maradjunk ennél a nem túl szakszerű elnevezésnél) gyülekezeteinek többségében személyes megszólítással és szívesen fogadják az odalátogatókat, szemben a sokszor személytelen történelmi felekezetek gyülekezeteivel.
4. A kisegyházak liturgiája, énekei és igehirdetései egyszerűek, érthetőek, könnyen befogadhatóak, fülbemászóak, olykor bizony lebutítottak. Nem lehet általánosítani, de olyan készéletszerűek, amelyek ráadásul pépesek, így még rágni sem kell, csak nyelni. Azért ezt a példát hozom, mert ezzel is érzékeltetni szeretném, hogy maiak, mai embereknek. Hiszen a társadalomban nő azok száma, akik készéleteken, kész (lebutított) kultúrán, az interneten és internetből, nem csak panelban, hanem panelokban gondolkozva élnek. Miért csodálkozunk tehát azon, hogy ami vonzó és kellemes az étkezésben, a zenében, a könyvekben és a filmekben, az átcsúszik a lélek transzcendens iránti fogékonyságának területeire is?
5. A kisegyházak sem hibátlanok, büntelenek, de jobban gyakorolják a keresztyén etika betartását, az arra való figyelmeztetést az egyháztagok és vezetők életében.
6. A történelmi felekezetek, így az evangélikus egyház is két hibát követhet el: erről az általában nem tudatos szívelszívásról nem vesz tudomást, vagy a kisegyházakat hibáztatja, szidja. Mintha korunkban a tévéről, az internetről vagy az E-számokkal jelölt anyagokat használó élelmiszeriparról nem vennénk tudomást, vagy azokat szidnánk.
7. A felvetettekben az evangélikus egyháznak adóssága is van, mégpedig kérdések és azokra adott válaszok megfogalmazásának elmulasztásával.

Mikre gondolok?

- Mindent jól csinálunk vagy változtatni kellene?
 - Az utóbbi 10-20 évben bevezetett változtatások milyen eredményt hoztak, mi volt a hatásuk?
 - Lehet-e tanulni úgy más felekezetektől, hogy nem másoljuk őket?
 - Tévédéseinket, hibáinkat, mulasztásainkat, bűneinket megvallottuk-e?
 - A keresztyén etika területén van-e megtisztulás egyházunkban, gyülekezeteinkben, lelkészeink, felügyelőink, presbitereink, egyháztagsaink életében?
8. Maholnap nem csak azt a kérdést kell feltenni, hogy versenytársak-e a kisegyházak, hanem azt, hogy a manapság új lelki ébredést megelőző római katolikus egyház mennyire lesz (vagy már mennyire) vonzó evangélikus egyházunk tagjai számára?

Mikor lesz az egyházi stratégiából programhirdetés és cselekvés?

Már szóltam arról, hogy az egyházi stratégia inkább egy kívánságlista. Sokáig tervezetként szerepelt az egyházi szóbeszédben, mondván, hogy a végleges előtt meg kell várni azt a szociológiai felmérést, aminek ismeretében majd véglegesíteni lehet a stratégiát. A szociológiai felmérés nem kis késéssel ugyan elkészült, de a stratégiáról már egyre kevesebbet beszélnek. Azt gondolom, nem véletlenül. Valószínűleg többen rájöttek, hogy:

- a vágyak, óhajok, kívánságok, megfogalmazása kevés;
- kimaradt belőle a Szentlélek által ihletett jakabi látás: *„Tehát akik azt mondjátok: Ma vagy holnap elmegyünk abba a városba, és ott töltünk egy esztendőt, kereskedünk és nyereséget szerzünk; azt sem tudjátok, mit hoz a holnap! ... Inkább ezt kellene mondanotok: Ha az Úr akarja és élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni.”* (Jak 4,13–15);
- akikre várna, hárulna a megvalósítás, elsősorban a gyülekezeti lelkészekre, azok többsége túl van terhelve, állandó időzavarban és lemaradásban vannak és örülnek, ha a napi feladataikat el tudják látni, nemhogy egy stratégiaszerű lista tartalmának megvalósításán és szolgálatukba történő beépítésén fáradozzanak, és ehhez különböző gyűlésekre és fejtágítókra járjanak.

Régen éneklő egyház voltunk. Bence Gábort mindenhova!

Egyetérttek, régen éneklő egyház voltunk. Azzal is, hogy Bence Gáborokra nagy szükség van (lenne). A mindenhova azonban nem fog menni. Kapolcsra, Hácsra, Alsódörgicsére nem fog jutni belőlük. És még egy: sajnós el- és leszoktunk az éneklésről. Lehet, hogy ebben az orgonák is ludasak? Ahol nincsenek, vagy nincs, aki megszólaltassa őket, ott fontosabbá válik a legszebb hangszer, a gége és a hangszalagok zenéje.

Mostanában sokszor járunk egy dunántúli falu templomába istentiszteletre. Itt soha nem volt kántor, mert mindig filia volt a helyi közösség, meg kicsi is. A 10-12 néni nagy gyülekezeteket megszégyenítően zengi az énekeket. Ott nem kell lelkésznek vagy laikus helyettesítőjének zavarba jönnie, mert a helyiek vezetik az éneklést.

GYŰLEKEZET

Mennyire lehet a struktúraváltást az egyházközségekben megtenni, ha nagyon ragaszkodnak a történelmi gyülekezeti határokhoz?

Kérdés, hogy kik ragaszkodnak a történelem folyamán kialakult gyülekezeti határokhoz? Ha a gyülekezet tagjai vagy a lelkész, akkor nem könnyű az eset, mert belső vitákhoz vezethet. Ha az egyházmegye vagy -kerület ragaszkodik, akkor azt hiszem, hogy észérvekkel meggyőzhető. Ha a szomszéd és érintett gyülekezet köti az ebet a karóhoz, akkor szintén nem egyszerű a helyzet, de beszélgetésekkel, észérvekkel nem reménytelen.

Mondok egy példát. Budaörs Budafok szórványja volt. Ebben az időben Biatorbágy és Herceghalom (Pest megyei települések) a Csákvár–Bicske–Csabdi (Fejér megye) egyházközséghez tartoztak. Amikor Budaörs önálló lett, Csákvár–Bicske–Csabdi örömmel adta át ezeket a településeket az új gyülekezetnek. Budaörs élt is a lehetőséggel, és azóta is mind a két településen havi rendszerességű istentiszteleteket tart, az iskolákban pedig a hitoktatást végzi. A gyülekezeti határok ilyen megváltoztatásáról a megyék és kerületek felé csak tájékoztatási kötelezettség volt.

Fektessünk nagy hangsúlyt a dolgozó, hétköznapi munkahelyi harcokban megfáradt gyülekezeti tagok lelki ápolására s rajtuk keresztül a munkahelyi misszióra.

Ha ez a javaslat több mint a „fogjuk meg és vigyék”, akkor érdemes a javaslattevő gyülekezetében elkezdni. Az a tapasztalatom, hogy minden új és áldásos szolgálatra hamar felfigyelnek (ld. cigánymisszió Nyírteleken, tanyamisszió Nyíregyháza környékén, Budapestről kiköltözött szekularizált értelmiségiek közötti gyülekezeti szolgálatok Szentendrén, Budaörsön, Érden, népfőiskola Sárszentlőrincen stb.). A Magyar Evangélikus Rádiómisszió, az *Evangélikus félóra* a Kossuth

rádióban, az *Evangelikus Élet*, a *Híd magazin* közkinccsé fogja tenni az új Istenáldotta szolgálatot, és máris ki fog lépni az elindító gyülekezet kereteiből.

Hogyan gondolják a magukat evangélikusnak valló, de gyülekezetbe nem járó, egyházfenntartást nem fizető emberek bevonását a gyülekezeti életbe? Sokkal könnyebb lenne a régi tagokat, a kötődéssel rendelkezőket bevonni, mint újakat szerezni.

Lehet, hogy ez a logikus kérdés 1950 évvel ezelőtt is elhangzott Jeruzsálemben az első zsinatok valamelyikén. Pünkösöd után megszületik az Egyház és megalakul az első gyülekezet, szinte csak zsidókból, vagyis egyistenhívőkből. Történelmi mércével mérve nagyon rövid időn belül a nem zsidók felé is szólni kezd az evangélium. A Bibliából főleg a sikerekről tudunk, de ismertek komoly pogány elutasítások is. Ilyen kudarcokat átélve lehetséges, hogy a zsidó keresztyének részéről felmerült a kérdés – vannak erre bibliai utalások –: Miért nem csak a régi tagokat (értsd: csak a zsidókat), a kötődéssel rendelkezőket vonjuk be, miért akarunk újakat szerezni (értsd pogányokat)?

Ha a válasszal is a gyökerekig megyünk, akkor Jézus Krisztus missziói parancsáig jutunk el. Azért kell a magukat evangélikusnak és nem evangélikusnak, esetleg semmilyennek valló, gyülekezetbe nem járó, egyházfenntartást nem fizető embereket bevonni – ennél azért jobb szó: hívogatni – a gyülekezeti életbe, mert a hívó ember felelősséget hordoz a másik emberért. Ezt a felelősséget és hozzá a megbízatást az Úr Jézustól kaptuk.

Annak a gyülekezetnek az összetétele, ahova korábban több mint két évtizedig jártam, meglehetősen sajátos, mert a tagok, az alkalmakra járók kb. 30%-a nem evangélikus, és 50%-ának pedig korábban nem volt rendszeres kapcsolata vagy egyáltalán nem volt semmilyen kötődése egyházunkhoz, gyülekezeteink valamelyikéhez. Egy másik adat, szintén ebből az egyházközösségből: volt olyan, hogy a konfirmációi előkészítőre nyolc fiatal jelentkezett, ebből hárman „az utcáról”. Azon kívül, hogy valahol tizenévvvel ezelőtt megkeresztelték őket, sem szüleik, sem ők nem tartoztak sehova, nem hogy egyházfenntartást fizettek volna. Ennek a gyülekezetnek a testvérgyülekezetében – egyelőre gyerekek és fiatalok szintjén

– így kezdenek cigányok is beépülni. „*Mert mondom nektek, hogy az Isten ezekből a kövekből is tud fiakat támasztani.*” (Mt 3,9)

Ugyanakkor a kérdezőnek abban igaza van, hogy a régi tagok, kötődéssel rendelkezők komolyabb bevonása a gyülekezeti életbe elengedhetetlen és nélkülözhetetlen. De nem vagy-vagy, hanem is-is! A régieknek is és a gyökérteleneknek is a gyülekezet legyen a lelki otthona.

Megbeszélések mellett helyezhetjük-e a hangsúlyt a lelki alkalmakra, csendesnapokra?

Ilyenkor van bajban a válaszadó. Vajon milyen megbeszélésekre gondolt kérdező testvérünk? Magára az EPOT-ra (Evangelikus Presbiterok Országos Találkozója), vagy gyülekezeten belüli megbeszélésekre, mint amilyenek például a presbiteri ülések?

Ha az EPOT-ra utal a kérdező, akkor azt gondolom, hogy erre szükség volt és időről időre szükség van. Miután nem rendszeresek az ilyen találkozók, nem a lelki alkalmak helyett való pótcselekvést jelentik. Nem beszélve arról, hogy a találkozó lelki tartalma is sokat jelenthet az arra kitéhezetteknek.

Ugyanakkor én is sokallom a megbeszéléseket, és olykor keveslem a lelki alkalmakat. Ezen úgy lehet segíteni, hogy a megbeszéléseket részben lelki alkalmakká kell alakítani.

Nem csak arra gondolok, hogy a presbiteri ülések bevezetőjeként – legyen az gyülekezeti, egyházmegyei vagy kerületi – mindig van ima, és általában áhítat is, melyet a lelkész tart, hanem arra, hogy a megbeszélések tárgyköreinek egy része, esetleg a nagyobbik része lelki ügy, kérdés legyen. Mint felügyelő, számtalan presbiteri ülést vezettem. Bele is fáradtam a festés, mázolás, pénztár, gázszámla, csőtörés, önkormányzat, pályázatok stb. témáiba. Mintha más grémium ezeket nem beszélhetné meg, csak a presbitérium. Akkori lelkészem javaslata volt, hogy a bevezető áhítatot mindig presbiter, mégpedig mindig más presbiter tartsa. Hozzáteszem, hogy abban a gyülekezetben havonta van presbiteri ülés, ha van téma, ha nincs. Ebből azután egyfajta presbiteri bibliaóra fejlődött ki, olykor kifejezetten jó beszélgetésekkel. Szintén ezen a fórumon (presbiteri) elkezdtük

a gyülekezet különböző lelki közösségeinek, házi csoportjainak vezetőit meghallgatni az ott folyó lelki munkáról. Ez is nagyon jó beszélgetéssé szokott alakulni. Több példát nem hozok, mert gondolom, érthető, hogy lehet megvalósítani azt, hogy mindenről Ő jusson az eszünkbe.

Vannak gyülekezetek, ahol örülnek, hogy van presbitérium. Ha döntés elé állítjuk őket, és mind lemondanak, és nincs egyből utánpótlás, akkor mi lesz?

Na végre! Ez az, amivel foglalkozni kell! Erről a kérdésről az jut eszembe, hogy megszólalt a „mély”. „Fecseg a felszín, hallgat a mély.” De most végre egy tályogot feltáró szike-kérdés a mélyből.

Vidéken, kis gyülekezetekben a presbiterválasztás a lelkész egyik kínja. Nincs embere. Nem vállalják. Úgy kell rábeszélni embereket. Ezek a kényszerpresbiterek. Tőlük hatékony munka, komoly szolgálat el sem várható. Csak az egyházi törvényeknek való számbeli megfelelés.

Mit lehetne, kellene tenni? Mindenképpen drasztikusan le kell szállítani a minimálisan előírt presbiteri létszámot. Már van ilyen terv az egyházunkban, öt főben megállapítani a presbiterek legkisebb számát. Talán a következő presbiterválasztásig ez a javaslat törvénytervezetté formálódik, és a zsinat elfogadja. Egy kis gyülekezetnek könnyebb lesz öt alkalmas személyt találni, mint tíz-tizenkettőt. Természetesen a nagy egyházközösségekben nem az 5 fő a realitás és megoldás, de ott is meg kellene felelni vagy harmadolni kellene a harmincfős presbitériumokat a hatékonyság érdekében.

A másik gondolat az nem adminisztratív típusú megoldást lát csupán, hanem lelkit is: misszió, megújulás, új felébredt testvérek, közülük pedig felelős szolgálók választása, felkérése. Ismerek egy falusi gyülekezetet, ahol a lelkésznek főleg csak kényszerpresbiterei vannak. Mostanában azonban, egyfajta megújulás eredményeként formálódik egy szolgáló közösség, akikre a lelkész a következő ciklusban már számíthat mint presbiterekre. Ne gondolja senki, hogy ez a formálódás egy diadalmenet. Közről figyelve ez az új kis csapat, öt-hat fő, most van a „szülőcsatornában”. Isten nagyon dolgozik bennük és rajtuk. De nagy a remény-

ségünk, hogy egy leépült gyülekezet megújulásának ez is a kezdete. Legyen így más gyülekezetekben is, akikért a kérdés írója aggódik, hiszen gondolatai mögül ez is kihallatszott.

Nem az egyházmegyei, kerületi vagy országos evangelizációs alkalmakkal van a baj. Érdemes megnézni ezek lelkészi látogatottságát, szószéki hirdetését. Sok gyülekezetben a „mehettek, ha akartok” van, a „gyertek velem, vigyünk másokat is” helyett. Ebben sokszor benne van lelkészi karunk kegyességi vonalon meglévő megosztottsága is.

Így igaz! Pontos diagnózis, de hála Istennek, nem általános. Sajnos valóban vannak olyan lelkészek, akik az evangelizációs alkalmakkal nem tudnak mit kezdeni. A részvételt, vagy saját gyülekezetükben a szervezését valamiféle elvárásként élik meg. Ugyanakkor azt is el kell mondani, hogy gyülekezeti evangelizációkon, de egyházkerületi missziós napokon is, sőt az országos evangelizációkon mindig ugyanazok vesznek részt. Új arcokat alig lehet látni. Tapasztalatból tudom, hogy az Úr kegyelméből a hit útján járó embernek is jó ébresztő igehirdetéseket, evangelizációkat hallgatni. Sőt nemcsak jó, hanem szükséges is. Ezért fontosak a lelkészevangelizációk is. Ezek az alkalmak egyúttal Fentről kapott lehetőségek arra, hogy olyan barátot, ismerőst, családtagot, munkatársat hívjunk megszólító igehirdetésre, akihez eddig az a bizonyos jó hír (evangélium) még nem jutott el. Na, ebben van mindannyiunknak, gyakorló keresztyéneknek deficitje.

Ami pedig a lelkészi kar kegyességi megosztottságát illeti, az minden egyházban, minden országban és minden korban megvolt. A kegyességi különbségek egy bizonyos határon belül elfogadhatók, sőt gazdagíthatják az egyházat. Ahhoz kell Istentől kapott bölcsesség, hogy meglássuk, hol vannak ezek a határok és melyek azok a tanításbeli szélsőségek, amelyek már nem fogadhatók be.

Egyébként pedig lelkész is imádkozhat kollégájáért, lelkésztestvéréért, de ugyanígy minden gyülekezeti tag a Magyarországi Evangélikus Egyház lelkészeiért. Csodálatos küldetés, csodálatos feladat!

Mennyire hasznos a gyülekezeti autonómia?

Biblikus alapú protestáns hagyomány a gyülekezeti autonómia. Sok előnye volt és van (lenne), de vannak hátrányai is. Az ellenreformáció idején egy központosított egyházat könnyebben le tudtak volna fejezni. Az ellenreformáció kevésbé véres és erőszakos évtizedeiben, időnként a hatalom – mint a hamis bíró az özvegy-asszonyt a példázatban – már unta a sok protestáns gyülekezet (evangélikus és református) kéréseit, panaszait, és könnyebben engedett.

Felvidéket járva tapasztaljuk, hogy a lelkészi fizetések állami átvállalása mennyire leszoktatta a híveket az adakozásról. A gyülekezeti autonómia valamilyen szinten felnőtt viselkedésre és felelősségvállalásra is „kényszeríti” a híveket.

Nem tagadhatjuk, hogy ma már sok helyen félautonómia van. Vagy már az sem. Anakronisztikus autonómiáról beszélni ott, ahol a gyülekezet úgymond lélegeztetőgépen van, és intravénásan táplálva tartják életben.

Tapasztalatom szerint a gyülekezeti autonómiát mindenki a saját szája íze (értsd pillanatnyi érdeke) szerint értelmezi, és ennek megfelelően tartja tiszteletben vagy sérti meg, illetve követeli vagy hallgatja el. Kiismerhetetlen hajóút a gyülekezeti autonómia, nem szeretnék ezen a vízen kormányos lenni.

A presbitérium szervezheti a szociálisan rászorult gyülekezeti tagok megsegítését.

Mivel tudom, hogy egy presbiter javasolja azt, hogy a presbitérium szervezhetné a szociálisan rászorult gyülekezeti tagok megsegítését, a válaszom az, hogy rajta. Testvérem, a saját gyülekezetedben légy ennek indítómotorja, a szervezés elindítója. Kérlek, ne várj püspökre, esperesre, de még a saját lelkészedre sem. Ehhez nem hiszem, hogy kellene jóváhagyás. Ha nálatok kell, akkor valóban baj van, és tényleg feljebb kell menni javaslatoddal.

Fontos még, hogy a presbitérium szervezzen közös csapatépítő alkalmakat magának.

Manapság divatos szó a csapatépítés. Gyülekezetbe, egyházba nem való. Oda testvéri közösség való. A csapatépítés közös alapja a nagyobb hatékonyságú munka célul tűzése. A gyülekezeti vagy presbiteri közösség alapja pedig Jézus Krisztus. Az Istentől elkért testvéri közösség építésekor Tőle kérünk bölcsességet, ötleteket, fantáziát, hogy mit hogyan tegyünk. Végül pedig Neki adunk hálát, hogy közösséget épített, teremtett.

Én a gyülekezetem legfiatalabb presbitere vagyok. Mindösszesen 35 éves. Szükséges lenne a fiatalok bevonása a fontos döntésekbe. Vagy legalább véleményük megkérdezése.

Jogos felvetés, teljesen egyetértek! Én egykori gyülekezetem legidősebb presbitere voltam sokáig. Rendszeres önvizsgálattal azt figyeltem, mikor leszek gátja, állandó fékezője a presbitérium munkájának, szolgálatának. Mert akkor azonnal le kell lépnem. Ezt hatvanéves koromban meg is tettem. (Ez persze nem ajánlás másoknak.) Akkoriban gyülekezetemben – javaslatomra – „durván és brutálisan” hetvenéves korban maximáltuk a presbiteri életkort. E fölött tiszteletbeli presbiterré válik a korábban választott presbiter. A tiszteletbeli presbiterség élethosszig tart. Volt presbitereink, most tiszteletbeliek, rendszeres résztvevői a presbiteri üléseknek, jó hozzászólásaik vannak, javaslataik sokszor „ülnek”, egyedül határozathozatalnál nem szavazhatnak.

Valóban nagyon fontos a fiatalok bevonása. Természetesen az arányok megtartásával, hiszen egy tízfős presbitériumból kilenc nem lehet huszoneves. Nem előítéletek mondatják ezt velem, de magam is voltam huszonegy évesen presbiter, és így visszatekintve jó, hogy tapasztalt testvérek vettek körül. Abban a presbitériumban, ahol felügyelő voltam, az egyik ciklusban ketten a nagy ifi tagjai, huszonöt és huszonhat évesek voltak. Nagyon jó gondolataik voltak, frissek, dinamikusak, nem törődtek bele a kudarcokba és negatív jelenségekbe. Ugyanakkor olykor elrugaszkodtak a valóságtól és a realitásoktól (nem hitbeli kérdésekben).

Továbbá javasolható, hogy a presbitériumok tartsanak olyan üléseket, ahol a napirendek az ifjúságról (ha van), gyermekmunkáról, konfirmációs oktatásról, hittanról stb. szólnak. Ekkor meg lehet hívni fiatalokat és a gyermekmunkában részt vevőket, hogy a presbitérium első kézből – és nem csak lelkészi szemszögből – ismerje meg ezeket a szolgálati területeket. Természetesen nem sok értelme van az ilyen találkozásoknak akkor, ha csak abban merül ki, hogy a presbitérium ping-pongasztalt vagy a templomkertbe hintát szavazzon meg. Igenis legyen kíváncsi és tudja meg a presbitérium – egy ébredési időszakban megjelent kiadvány címét idézve –: „Nőttél-e gyermekek?” Vagyis, hogy a gyermekek, fiatalok lelki előmenetele miként valósul meg a gyülekezetben.

Hol van a 20-40 év közötti korosztály? Csak 50 év fölött presbiter a presbiter a gyülekezetekben?

Ahol csak ötven fölöttiek járnak templomba és a gyülekezet más alkalmaira, ott sajnos „csak ötven fölött presbiter a presbiter.” Ez éppen olyan jel, mint a láz. Ha a testünk hőmérséklete 38–39°C-ra emelkedik, az azt jelzi, hogy baj van. Nem a láz a betegség, a láz csak tünet. Ezzel jelez a szervezet, hogy itt más baj van. A baj gyökere mélyebben van. Ha egy gyülekezetben csak ötven év feletti presbiter van, akkor:

- Lehet, hogy elvándorlás, és/vagy misszió hiánya miatt előregedett a gyülekezet, a leányegyház, a szórvány.
- Lehet, hogy vannak fiatalabbak is, de a gyülekezetben a tanítói hang hiányzik, senki nem mondta meg a fiatalabbaknak, mi is a presbiteri szolgálat. Ez egyáltalán nem elrugaszkodott feltételezés, hiszen az első EPOT után a fraternet internetes levelezőfórumon lelkészek is feltették a kérdést: Ki is a presbiter, mi a szolgálata, feladata? És ha egyszer ők nem tudják, vagy bizonytalanok...
- Lehet, hogy vannak fiatalabbak is a gyülekezetben, de a lelkész az idősebbekkel jobban kijön és ezért ügyesen és a háttérből távol tartja a fiatalokat a vezetéstől. Ilyen gondolkodás lehet például e mögött: „Hátralevő időmben nem akarok már felfordulást, radikális változásokat, majd az utódom fiatalabbakat választ.

Nekem a békesség a fontos. Ezeket az idős presbitereket legalább ismerem és kézben is tudom tartani.”

- Ha egy gyülekezetben csak idős presbiterek vannak és a lelkész nem tesz, vagy nem tud tenni semmit ennek megváltoztatásáért, akkor az esperesnek kell fel-tárni az okokat.

Nem tudom, hogy az Evangélikus Presbiterek Országos Találkozó-ján részt vevők mennyire reprezentálják a gyülekezeti presbiterek korösszetételét, de mindenképpen szükség lenne sokkal több fiatalra.

Az Evangélikus Presbiterek Országos Találkozóin részt vevők korfáját ismerjük. De biztosan igaz, amit a kérdező, véleményét megfogalmazó állít a korösszetétel-ről. Elfogadom. Valószínűleg az EPOT-on résztvevők kor és nembeli összetételé-hez nagyon hasonló az országos állapot. Egyébként pedig igaza van testvérünk-nek: „mindenképpen szükség lenne sokkal több fiatalra”.

A fiatalok presbiteri szolgálatba állítását azonban nem a hatodik év lejártakor, a választási előkészületek idején kell kezdeni. A „kinevelésnek” két útja lehet. Az egyik hosszadalmasabb, a másik rövidebb út:

- Vasárnapi iskola, hittan, konfirmációi előkészítő, kis ifi, nagy ifi, a hit útjára lé-péssel lelki elköteleződés, személyre szóló beszélgetések, presbiteri szolgálatra felkérés. Ez minimum húsz év. Magam, így és ilyen két évtized után lettem elő-ször presbiter 1973-ban Óbudán, id. Görög Tibor nagytiszteletű úr felkérésére.
- Fiatal felnőttként a gyülekezetbe kerül (hívásra, odaköltözéssel stb.) valaki. Az Úr Jézus melletti elkötelezettséggel érkezik, vagy a gyülekezetben újul meg az élete és válik alkalmassá arra, hogy „kiszemelt” legyen. Ezután kezdődhetnek a személyre szóló beszélgetések és felkérés a presbiteri szolgálatra. Egyébként pedig a presbiterképzés is segíthet a fiatalításban úgy, hogy ha nemcsak presbi-tereket, hanem leendő presbiteri szolgálatra jelöltek is küldenek a lelkészek. Egyébként pedig azok, akiknek szívét szorítja ez a kérdés – de jó, ha vannak ilye-nek –, egyénileg és/vagy imakört alkotva imádkozhatnak azért, hogy az Úr küldjön fiatal munkásokat az ő aratásába.

Állvány-imádás helyett lelki építkezést! Felértékelődnek a már meglévő gyülekezeti központok. Eddig a lelkész feladata volt, hogy egy emberért is kimenjen a szórványba. Lehet, hogy most meg kellene fordítani az irányt? Ezt kívánja az okos munkaerő-gazdálkodás is.

Téglás és cementes építkezés helyett lelki építkezést! Én is így gondolom. Csak akkor akadok meg, ha eljutok „X” faluba, ahol valamikor négyszáz evangélikus élt, most pedig negyven, és abból négy jár a százötven főt befogadó templomba. A lelkész 35 km-re lakik (összevonások miatt), missziói munkáról, új „báránykák beteleléséről az akolba”, nem lehet szó. Mi legyen a templommal?

„Y” faluban az utolsó istentisztelet a templomban az egykori lelkész leszármazottainak találkozáján volt tíz éve. Az istentiszteleteket a korábbi ezeregyszáz evangélikusságból megmaradt tizenhét főnek, illetve azoknak, akik a tizenhéttől aktívák, a volt parókián tartják. Mi legyen a kétszázharminc éves templommal? Javítsuk ki a tetőt, fessük-e újra a falakat és a nyílászárókat, vagy hagyjuk az egészet a csudába? Angliában, amikor a hétszázezer főt számláló metodista egyház lecsökent harminc év alatt háromezerezerre, templomaikat eladták vagy az enyészetre bízták. Ez utóbbiakból már fák és bokrok nőnek ki. Istennek adok hálát, hogy nem nekem kell ilyenekben dönteni!

Még nem látom a gyülekezeti központok felértékelődését, egy-kettő kivételével. Ennek oka, hogy annak az iránynak a megfordulását nem tapasztaljuk, amit a kérdező is óhajtana. Azt, hogy az emberek jöjjenek a szórványokból a gyülekezeti központokba, és ne a lelkész menjen ki egy-két ember miatt. Ugyanakkor az egy után menni biblikus, hiszen Jézus is elment Jerikóba a vak miatt és Zákus miatt, és elment Samáriába egy kétes előéletű nővel találkozni. De arra több példa volt, hogy Jézushoz mentek a tömegek, az Életnek Beszédét hallgatni.

Mi volt egyházunkban és mi van ma? Anno a Muravidékről szekereken két-három napos utat vállalva mentek Kemensaljára istentiszteletre a népek. Amikor a kitelepített Volga-menti németek Kazahsztánba kerültek, a 300-500 kilométerre lévő evangélikus istentiszteleti helyekre havonta eljártak. Ma a jó utak és autók világában, a vezetni tudó fiatalok és középkorúak vasárnap sokáig alszanak, vagy maszekolnak, esetleg lazulnak, és még arra sincs gondjuk, hogy az öreg mamát

elvigyék a 3 km-re lévő szomszéd faluban lévő templomba. Szegény néni meg sem meri kérni fiát, unokáját, vőjét, menyét.

Nálunk egy egyházi iskolában évekig küzdöttek a pedagógusok és az egykori iskolalelkész azért, hogy a gyerek ne járjon a gyülekezetébe a szüleivel minden vasárnap templomba. Még mindig a helyükön vannak.

Nem tipikus, nem általános, de sajnos van ilyen, meg tudom erősíteni.

A mi gyülekezetünkben is volt olyan, hogy a család esdve kérte a két csemetének egyházi gimnáziumba történő felvételijéhez a lelkészi ajánlást. Akkor még hébe-hóba jártak is a gyülekezetbe. Később elmaradtak. A lelkész kereste és hívogatta őket. Hiába. A gyerekek konfirmandus korúak lettek, ezért a lelkész konfirmációs előkészítőre hívta az akkor már kamaszokat. A szülők fel voltak háborodva. Mit képez a lelkész, amikor a gyerekek az egyházi iskolában kötelezően hittanra járnak, na meg ott van a heti egyszeri áhítat, meg az első óra megkezdésekor az ima. Miért nem elég ez? Miért járjanak gyülekezetbe és konfirmációi előkészítőre? Adjon egy igazolást az iskolalelkész, hogy nem buktak meg hittanból, „oszt jó napot”. Legyen elég a lelkésznek, és ne akarja külön okítani és vizsgáztatni a konfirmációs istentisztelet előtt a gyerekeket. De a konfirmációs istentisztelet az kell, mert az olyan szép és ünnepélyes, meg a nagyszülők is el akarnak jönni, a gyerek pedig otthon az ünnepi asztalnál szép ajándékot kap. Szomorú, de végül az iskolalelkész „ment szembe” a gyülekezet lelkészével, aki szintén elmondta érveit, amelyeknek lényege, hogy „gyülekezetekben él az egyház”. Az egyházi iskolának kötelessége küldeni a diákokat gyülekezetbe és erre rá is kellene kérdezni. Mint annak idején a pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumában, ahova édesapám evangélikusként járt, és ahol minden hétfőn a szerzetes osztályfőnöknek be kellett mutatnia lelkészének igazolását, hogy vasárnap ott volt az evangélikus istentiszteleten.

A történet vége az lett, hogy az iskolalelkész levizsgáztatta a gyerekeket, és valamiféle házi konfirmációs istentiszteletet is tartott az ilyen gyerekek számára. Csak éppen gyülekezeti lelkiség és közösség hiányzott. Ez történik, amikor szülő és iskola összekacsintanak a gyülekezet ellenében.

Az evangélikus felekezet a pedagógusok felvételénél hátrányt jelent. Meddig mehet ez így?

Ehhez nem tudok hozzászólni, mert a konkrét esetet kellene ismerni. Biztos, hogy előfordult ilyesmi, de remélem, hogy elszigetelt esetről van szó. Arra emlékszem, hogy az első két evangélikus gimnázium újraindításakor keresték az evangélikus tanárokat, és mindegyiknek nagyon örültek, ha állami iskolát otthagya az egyházban folytatták. Persze hallottunk olyan átvett iskoláról, ahol az átvétel feltétele a tanári kar átvételének kötelezettségét is jelentette, beleértve a korábban MSZMP-tag igazgatót. Az ilyenek persze új tanár felvételekor nem részesítették előnyben az evangélikus pedagógusokat. Az egyház pedig hiába fenntartó (állami fejkvóta segítségével), az igazgató a munkáltató és az ő jogait állami törvények is szabályozzák.

De sajnos van egy szomorú tény is, hogy ilyen sok evangélikus iskolához nem lehet ennyi aktív evangélikus tanárt találni (a pályaelhagyókkal nem számolva), mert nincs. Persze mondhatják, hogy éppen ezért kellene minden jelentkező evangélikus tanárt felvenni. A munkáltatói jogok gyakorlójának, az igazgatónak azonban nemcsak a felekezeti hovatartozást kell mérlegelnie, az alkalmasságot és rátermettséget is vizsgálnia kell.

Mi a véleményük arról, hogy ma is legnagyobb ünnepnek a karácsonyt tartják a gyülekezetek, és nem a húsvétot? Lásd az úrvacsora mellőzése a hívők részéről.

Véleményem: ez szomorú. Karácsony, nagypéntek, húsvét, pünkösd, Isten embermentő szeretetének állomásai. Egyik sincs a másik nélkül. Ha Jézus nem születik erre a világra, akkor nincs nagypéntek és Golgota, ha nem hal meg a kereszten, akkor nincs megváltás, ha a sírban marad, nincs nekünk sem feltámadásunk (és akkor mit ér a hitünk), ha nem megy fel az Atyához, akkor nem jön el a Szentlélek, aki vezet, megvilágosít, rácsodálkoztat, munkálkodik bennünk és az Egyházban napról napra életünk végéig és Jézus Krisztus második visszajöveteléig.

Az úrvacsora mellőzése a hívők részéről? Nem értem! Ha valaki hívő, azaz Krisztusra bízva életét, átadja az uralmat neki, az nem tud nem élni az úrvacsorával, mert hiánya gyötrelmet okoz. Tehát valószínűleg a kérdező olyanokra gondolt, akiknek mindegy, hogy vesznek, vagy nem vesznek úrvacsorát. De önök hol a hit, az a bizonyos bizodalmas hit?

A gyülekezeteinket miért hagyják el vagy cserélik el a fiatalok újdonsült gyülekezetekre? Mi a hiba nálunk? Mi az, ami nálunk nem működik?

Gratulálok, jó szemű a kérdező. Lenne egy fogadásom, hogy tíz evangélikus presbiterből kilenc nem vette, veszi észre, hogy a fiatalok egy része elhagyja, elcseréli gyülekezeteinket „újdonsült” közösségekre, főleg nagyobb városokban. Lehet, hogy azért nem veszi észre, mert nem minden gyülekezetre áll ez. Lehet, hogy gyülekezetében is van ilyen, de figyelmetlen a presbiter és nem látja, hogy mi zajlik az orra előtt. Lehet tájékozatlanság is ez, amikor presbiterek nem tudják, milyen folyamatok vannak más gyülekezetekben. De most ne a presbiterek ismerethiányának okait boncolgassuk, hanem a kérdésben megfogalmazottakra próbáljunk választ keresni. Akárhány ilyen „újdonsült” gyülekezetben otthonra találó evangélikus fiatalal beszéltem, válaszaikban volt néhány közös gondolat:

- „Ahova most járok, az egy igazi lelki közösség, az evangélikus gyülekezetem nem volt az. Jók voltak ott is az igehirdetések, de a vasárnapi istentisztelettel ki is merült a közösségi élet.”
- „Itt mindenki vidám és felszabadult és 100%-ig itt van. Ahonnan jöttem, ott pedig a búskomorság, időnként a közöny és az unottság lengte be az egészet. Sokszor látszott az embereken, hogy néznek, de nem látnak, testben ott vannak, de az agyuk messze jár.”
- „Új gyülekezetemben élő ige szól, a régiben teologizálás folyt. Itt megértem, amit mondanak.”
- „Nagyon jók az énekek, a zenekari kíséret, felszabadult az éneklés. Régi gyülekezetemben minden poros és avított volt. Az ottani liturgia számomra sok év után is érthetetlen volt.”

- „Itt a személyes bizonyágtételek nagyon mélyen érintenek, mert benne van az én életem is. A korábbi evangélikus gyülekezetemben még soha nem hallottam személyes megnyilatkozást.”
- „Sok a fiatal és köztük jól érzem magam. Korábbi gyülekezetemben szinte csak öregek voltak.” Stb.

Ezekben a véleményekben a kérdező kérdéseire benne vannak a válaszok. De csak a helyes és igaz állítások jó válaszok. Mert nem kell mondanom, hogy ezekben a tipikus megnyilatkozásokban sok igazság és sok igaztalanság van. Jogos és jogtalan kritikák fogalmazódnak meg. Miután a válaszok sorát lehetett volna még folytatni, nem kezdem elemezni, hogy mi a helytálló megállapítás és mi nem az. Ami a lényeg, hogy tudomásom szerint egyházunkban senki nem kezdett a kérdező testvérünknek is feltűnt jelenség vizsgálatához. Sem az Országos Egyház, sem az egyházkerületek, sem pedig – tudományos felmérés eszközeivel – az Evangélikus Hittudományi Egyetem nem vizsgálódott. Miért nem? Nem tudom. Nem hiszem, hogy a jelenség nem tűnt volna fel. Lehet, hogy ennyire bedugjuk a fejünket a homokba, vagy ennyire lenézzük az „újjonsült” gyülekezeteket, közösségeket, hogy ilyen formában sem óhajtunk tudomást venni róluk? Kár.

Annak idején, úgy negyven évvel ezelőtt, én is megfordultam több közösségben. De nemcsak én, hanem annak az evangélikus ifinek a tagjai is, ahova tartoztam. De mindig megmaradtunk közösségünknel, csak egy-egy kiruccanásra kerestünk fel más gyülekezeteket, nem csak evangélikusokat. Persze messze nem volt ekkora választék, mint manapság. Korábbi gyülekezetemben nem nagy létszámú, de lelkileg nagyon élő fiatalokból álló közösségek vannak. Nevesen: kis ifi (13–17 évesek) nagy ifi (18–27 évesek), fiatal felnőtt kör (28–40 évesek). Sok rendszeres és eseti alkalmuk van. A heti ifiórákon kívül ifitáborok, családos táboron belül ifi „részleg”, *Édenkert* fesztivál, mely egy ifjúság által szervezett missziós alkalom stb. Ennek ellenére többen elmentek új gyülekezetek alkalmaira. Leggyakrabban a budapesti Golgota Gyülekezetbe.

Beszámolóik szerint jók az istentiszteletek, valóban dinamikusak, fiatalosak az énekek, egyszerűek, könnyen emészthetőek az ígéhirdetések és sok a fiatal. Még akár keresztyén (házas)társat is könnyebb találni. (Ne mosolyogjunk ezen a szemponton, mert bizony nem könnyű kérdése ez a komolyan gondolkodó fiataloknak.) A gyülekezet fiataljainak többsége, sok jó benyomásuk ellenére nem

kíván eseti látogatónál több lenni ezekben a közösségekben. Ennek pedig a legfontosabb oka, hogy ezeknek a gyülekezeteknek némelyikében „pirula-” vagy „draszté-válaszok” vannak. Ilyen megoldásokat kínálnak: „Ha ez a bajod testvér, akkor nem kell mást tenned, csak ezt, vagy azt.” „Ha ez a kérdésed van, akkor erre ez a válasz, ha az a kérdésed, akkor arra pedig az.”

Elismerem, hogy ha valakinél vitamin- és mikroelemhiányt (pl. vashiányt) állapított meg az orvos, akkor a probléma megoldására két lehetőség van. Elmegy a patikába és beszerez pirulákat és azokat beveszi, vagy elkezd a kertjében zöldségeket és gyümölcsöket termelni és azokat fogyasztani. Igaz, hogy a termények előállítása hosszadalmasabb és fárasztóbb, de közben az egész test dolgozik: az izmok, a csontrendszer, az ízületek, a szívműködés, a vérkeringés erősödik, jó levegőn és napfényen van az illető. A szervezetének a helyzetét sem könnyíti meg, hiszen a pirulákhoz képest a friss zöldségek és gyümölcsök megemésztése és a vitaminok, mikroelemek felszívódása sokkal energia- és időigényesebb, de... És itt már Te is tudod folytatni a választ, kedves Olvasó, hogy miért érdemes egy élő és lelkileg is növekedő evangélikus gyülekezetben maradni fiatalnak és idősnek egyaránt. Ráadásul nemcsak fogyasztó lehetsz, hanem magad is formálhatod szolgálatod révén gyülekezetet. Ha pedig nem élő, hanem sorvadó vagy vegetáló a gyülekezeted, akkor sem az a megoldás, hogy máshova mész, hanem az, hogy ennek megújulásáért imádkozol és munkálkods, társakat keresve, majd velük közösen. (Lásd: Zsid 10,25)

Kis gyülekezetben nagyon nehéz és sok a presbiterek munkája. Mi, presbiterek nem mindig tudunk kellő segítséget adni a gyülekezetnek és lelkészünknek saját életünk miatt. Meddig terhelhető a presbiter, a felügyelő és a lelkész? Hogyan kaphatunk segítséget?

Erre is jó minden nyitott fórum, így az EPOT is, hogy ilyen kérdések felszínre jussanak, a segítségkérés megfogalmazása átlépje a gyülekezet határait.

A kérdésről az jut eszembe, hogy egy húszmillió forint árbevételű kft.-nek ugyanannyi adatszolgáltatási, beszámolási, bevallási stb. kötelezettsége van a NAV, a TB (nyugdíj, egészségbiztosítás), VPOP, KSH, önkormányzat, tűzoltóság,

környezetvédelmi hatóság stb. felé, mint egy húszmilliárd forint árbevételűnek. A menchelyi gyülekezetnek ugyanannyi az adminisztrációja, jelentési kötelezettsége, ügyintézése stb., mint a Deák térinek, sőt több, mert az előbbinek társ-egyházai vannak, az utóbbinak pedig még egy árva szórványa sincs. (Elnézést a kiragadott példákért, a nevesítésért, csak az illusztráció kedvéért kölcsönöztem ezen gyülekezetek neveit.)

Nem „az ide is vágok egyet, meg oda is egyet” mondatja velem, hogy a fenti példák ellenére egyházmegyei, kerületi, esetleg országos megoldásért kiált ez a probléma, ugyanakkor a helyi hozzáállást is meg kellene vizsgálni.

Vallom, hogy nem lehet minden kis gyülekezetnek profi könyvelője, pályázatfigyelője és -írója, műszaki, ingatlan- és jogi szakértője. Ebben külső, közegyházi segítségre van szükség. Ez a folyamat elkezdődött, mert vannak már olyan központi segítő szervezetek vagy egyéni munkatársak, akiket a kisebb gyülekezetek megkereshetnek. Sajnos még nem minden szakterületen van ilyen jószolgálati segítőcsapat vagy személy, és az is igaz, hogy a meglévők és működők híre sem jutott el még minden kis gyülekezethez.

Ami pedig a helyieket illeti – hiszen a kérdező szerint saját életük, elfoglaltságaik, értem alatta leterheltségük miatt nem tudnak elég segítséget adni egyházközségüknek –, megérne ez a kérdés egy lelki önvizsgálatot. Természetesen senki nem várja azt, hogy a család, az egészség, a házastársi egység, a munkahelyi feladatok tényleges rovására végezzen bárki is szolgálatot az egyházban, gyülekezetekben. Mégis bujkál bennem a kérdés – mellyel akár ellenszenvet is kiválthatok egyesekben –: tényleg mindig, mindenkor, mindenhol és mindenkinél ezek a gyülekezeti, presbiteri szolgálat akadályai, korlátai?

Felteszem ezt a kérdést azért is, mert nem csak jogos kifogásokkal és elhárításokkal találkoztam. Időnként és egyeseknél tapasztaltam a pénz szeretetét, a fogyasztás bálványának mindenáron való kielégítését, a gyerek iránti egészségtelen majomszeretetet („ha időm, energiám rámegy, akkor is megveszem, megszerzem neki”), az összehasonlítókat („a szomszédnak van, én sem akarok lemaradni tőle”) stb. Ezért és ezekhez hasonlóknak miatt sem jut mindig idő és erő a szolgálatra. És még valamiért: mert kényszernek érzik tenni valamit a gyülekezetben. Tenni KELL. Így nehéz is. Ha egy szív átforrósodik Jézusért, akkor nem aggódik azért, hogy a gyülekezet miatt nem jut valami a családnak, hanem

rábízta életét, szolgálatát arra, akinek mindenre gondja van. Ilyenkor már nincs kényszer, hanem egy egészséges egyensúly az életben, hiszen tudom, hogy mindenem, amim van – időm, pénzem, képességeim, tehetségem, erőm –, az Úrtól van, aki nem elvenni, hanem meggazdagítani akar, akár a gyülekezetben végezhető szolgálat által is.

Nemcsak a hétköznapi életben, de a gyülekezetekben is egyre kevesebben törődnek az idős emberekkel. Nálunk is csak néhány ember végzi évek óta ezt a munkát. Nincs utánpótlás. Hogyan lehetne ezen változtatni?

Ha a kérdező testvérem a közé a néhány ember közé tartozik, akik még végzik az idősgondozás szolgálatát gyülekezetében, akkor neki és a még megmaradt néhány szolgatársának tanácsolom, hogy *„kérjétek tehát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az aratásába.”* (Mt 9,38)

Csak hogy világos legyen – na nem a kérdezőnek és azoknak akik ilyen szolgálatban vannak, mert ők tudják –, az idősgondozás, -látogatás a misszió egyik területe. Nem is a legkönnyebb. Ezért kellenének még „aratók”.

Ha testvérem kívülről látja ezt a problémát, akkor nem véletlen, hogy meglátta. Mert Istennél nincsenek véletlenek. Azért látta meg, mert Isten megláttatta vele. Talán, mert a Mennyei Atya őrá gondolt.

Általánosságban jó, ha tudjuk, hogy az egyházzal, a gyülekezettel, a szolgálattal kapcsolatos gondolatainkat, ötleteinket így is meg kellene vizsgálni, hogy ezzel Isten nem rám gondolt-e. Nem nekem akarja-e adni ezt az imatémát vagy szolgálatot vagy hívogatást, nem az én kezemre, lábamra, számra, fejemre és szívemre van-e itt és most szüksége?

Egyébként pedig köszönet azért, hogy a gyülekezetek idős tagjaira, és a velük való testi-lelki törődésre felhívta a figyelmet.

A megkereszteltek és megkonfirmáltak utánkötése a gyülekezetekben!

Több mint felkiáltás (talán nem felszólítás). Hét szó és mindent értünk. Egy egész egyház érzi a hiányát, gyülekezetek százait nyomasztják az elveszett gyerekek, de főleg a fiatalok. Természetesen szomorú a szülői, keresztszülői mulasztások sorozata, a keresztelői fogadalom semmibevétele, a családon belüli személyes példa hiánya. De nem az a feladatunk, hogy a „másik oldal” valóságos hibáit, bűneit emlegessük, hanem hogy a saját házunk táján söpörjünk, mint lelkesek, felügyelők, presbiterek, ifjúsági vezetők, gyülekezeti tagok. És persze az egyházi sajtó egy része is, aki hajlamos csak jóról és szépről írni, és ez által altat és áltat.

Közismert, hogy a konfirmáció után eltűnt fiatalokat kikonfirmáltaknak hívják, akik nem belépnek a gyülekezet tagjai közé, hanem a konfirmációval onnan kilépnek. A másik elnevezésük: az elveszett nemzedék.

Volt gyülekezetemben sok próbálkozásnak voltam tanúja, néhánynak kezdeményezője is. Tudják, hogy az eltűnt fiatalok keresésében mi volt a legnagyobb bűnünk? A hűség és rendszeresség hiánya ebben a szolgálatban. Egy valóban élő gyülekezetben, ahol húsz éve több a keresztelés, mint a temetés, és hosszú évek óta karácsony este száz-százhusz kisgyerek szerepel a templomi előadásokban, komoly gyermekmunka folyik, kis- és nagyifi van, továbbá két évtized alatt százötven konfirmandus volt (és a gyülekezetnek kb. kétszáz-kétszázhusz nem csak latens tagja van), a konfirmáltak 70%-a eltűnt. Pedig az ifikör tagjai, a lelkes, önkéntes gyülekezeti tagok is keresték és hívogatták őket.

Térdre, imára! „Vétkeztünk ebben is, Uram! Könyörülj az eltűnteken, de rajtunk is!” Hiszem, hogy Isten emlékeztetni fogja az eltűnteket, mert azt olvassuk a Bibliában, hogy: *„Ilyen lesz az én ígém is, amely számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghezviszi, amit akarok.”* (Ézs 55,11) Ebben bízunk!

„Olyan nagy kedvvel voltunk ott, de többet nem megyek, mert ezek nem szeretik egymást... Három évig varrtam a lelkészcsaládnak ingyen, de nem tudom tovább csinálni, mert annyi bántást kaptam.”

Magyarázat: Aki ezt írta, a gyülekezetében egy panaszostól hallotta, nem vele történt meg, nem ő hagyta ott a közösséget.

Köszönjük, hogy megosztotta ezt a szomorú információt. Nem feltételezem, hogy ennek a két mondatnak bármely szava ne lenne igaz. Ezért tehetetlenségemben csak lehajtom a fejem.

Látszólag nem ide tartozik, de az utóbbi időben, amikor ilyen-olyan egyházon belüli feszültségekről, gyülekezeteken belüli bántásokról, különböző szinteken féltékenységekről, olykor durva belemenésekről és gáncsokról hallok keresztyének között, akkor azt kérdezem magamban, hogy ezek hogy számolnak el mind ezekről Ama Napon? Lesz számonkérés, lesz ítélet. Miért gondoljuk azt, hogy messze van az még, addig még a Jóistennel úgymint meg lehet beszélni ezeket a kisebb hibáscskákat?

Olvasom a véleményedet rólunk, Uram: *„Nem tudjátok, milyen lélek van bennetek!”* (Lk 9,55b) Uram, hát azok is ilyenek, akik a Te nevedről neveztetek? Én is ilyen vagyok? Irgalmazz nekünk!

Ez jutott eszembe, amikor testvérem sorait olvastam.

Jó, ha a püspök hivatalos látogatásán automatikusan tegeződik a presbitériummal?

Jó! Családban a testvérek – valóságosak és reménybeliek, akiknek közös apjuk, Atyjuk van – tegezik egymást. Testvérei egymásnak az Úr Jézus Krisztusban.

Társadalmunk nagyon beteg. Mindenfajta közösség létét alapvetően fenyegetik a súlyos egzisztenciális nehézségek és a fogyasztói szemlélet. Ha nem tudjuk meggyőzően képviselni, hogy gyermeket nevelni, keresztelni, konfirmálni kell, mert gyülekezeti közösség-

hez tartozni létfontosságú, boldogító és előbbre való az anyagiaknál, halálra vagyunk ítélve a nyugati világgal együtt, és bármit próbálunk, pótcselkvés lesz.

A véleményét megfogalmazó testvérem minden szavával egyetértek. A tömör véleményből semmit nem vennék el, ellenben kiegészítem.

Mindez azért van, mert az Úr Jézus mint Pásztor hiányzik unokáink, gyermekeink és a magunk életéből, Akinek a nyomdokában kell és érdemes végigjárni ezt az életet. Akkor tudjuk meggyőzően képviselni azokat az értékeket, amelyekről testvérünk ír, ha Jézus fénye eljut a következő nemzedékekhez rajtunk keresztül. Mint üvegen a napfény. De, ha piszkos, mocskos az ablaküveg, akkor a fény töredéke jut csak át. A mi Mesterünk vére tisztítja meg a mi életablakunkat, hogy fénye másokhoz is eljuthasson. Ez a megtérés!

Valaki, aki nagyon aggódik nemzetünkért, egyszer azt mondta, hogy Magyarország és a magyarság csak akkor marad meg, ha megtér Istenhez. Ehhez az egyes emberek megtérésére van szükség. Bizony még az egyháztagoknak is meg kell térni!

Be kell tiltani a vasárnapi munkavégzést, és a média hirdesse az egyházi rendezvényeket! Továbbá nem mindig a lelkészt vagy a prédikációt kell bírálni, hanem örülni kell a gyülekezeti együttlétnek Isten házában.

Gondolom, a javaslattevő nem a folyamatos üzemű munkahelyeken tiltaná be a vasárnapi munkavégzést. Erőművekben, közlekedésben, kórházakban stb. biztosan nem. Ma már, hogy a kereskedelemben ez megvalósult, jobban tárgítani ezt a kört nem nagyon lehet. Ugyanakkor világosan kell látni, hogy semmilyen állami intézkedés és törvény nem támaszthat hitet az emberekben. Ettől nem lesz több igehallgató az istentiszteleteken. Márpedig „...*a hit tehát hallásból van, a hallás pedig a Krisztus beszéde által*” (Róm 10,17).

Ami a médiát illeti, vannak, amelyek hirdetik az egyházi rendezvényeket. Főleg az állami kézben lévők. A magántulajdonú rádiók, tévék, internetes portálok és nyomtatott sajtó mindent hirdet, ha megfizetik.

Írja: „Továbbá nem mindig a lelkészt vagy a prédikációt kell bírálni, hanem örülni kell a gyülekezeti együttlétnek Isten házában.” Nagyon egyetértek. Nem vagyok a lelkészek védőügyvédje, de tényleg tele van már a strandpapucsom (nyáron írom ezeket a sorokat, így nem írhattam hócipőt) a lelkészek kritizálásával. Évtizedekkel ezelőtt (főleg a II. világháború előtt), a lelkészek érinthetetlenek és bírálhatatlanok voltak. Ma divat szidni a papokat. Remélem, a divat követői kisebbségben vannak. Általánosítani nem szabad!

Amiről még testvérünk szól, az a közösségben megélhető öröm. Ezt szívemből mondja. Csak az látja így, aki onnan felülről kapott látást! Isten áldja érte, hogy elmondta, leírta!

A LELKÉSZ

Tapasztalatom szerint a gyülekezeti adminisztráció felemészti a lelkész idejét és energiáit. Marad-e idő az építésre?

Nem marad! Csak akkor marad, ha nem egyedül végzi az adminisztrációt, hanem vannak segítői. Ha nincsenek, miért nincsenek? Ezen a kérdést feltevőnek és minden gyülekezeti tagnak el kell gondolkodnia. Megpróbálok néhány lehetséges választ megfogalmazni.

Azért nincs segítsége a lelkésznek az adminisztrációban – meg általában semmiben – mert:

- lelkésszé nevelődése idején csak azt a mintát látta, hogy principálisa, kibocsátó gyülekezetének lelkésze mindent maga csinált;
- úgy gondolja, csak ő tudja jól és tökéletesen elvégezni ezt a munkát (is);
- a gyülekezet tagjai (helytelenül) a lelkész feladatának gondolják a teljes adminisztrációt;
- a gyülekezet azt szokta meg, hogy az egyház és benne a lelkész szolgáltat, ők pedig a szolgáltatást igénybe veszik;
- a gyülekezet tagjai úgy gondolják, szívességet tesznek a Jóistennek, az egyháznak, a püspöknek és a lelkésznek azzal, hogy eljárnak a templomba (olykor) és valami adományt is adnak, többet ne várjanak tőlük;
- a lelkésznek ténylegesen nincs embere, aki segítene neki.

Miután minden mindennel összefügg, áttételesen ez a probléma is a lelki munkát minősíti, vagy a gyülekezeti, egyházi demográfiai katasztrófának egyik tünete.

Tudni való, hogy bizonyos adminisztratív munkát a lelkész (és családtagjai) el sem végezhetne, mert összeférhetetlen a beosztásával.

Korábbi gyülekezetemben – nem minden harc, küzdelem, ima és rábeszélés eredményeként – az adminisztráció mára már megoldott kérdés. Így a lelkésznek a következő adminisztratív munkája van:

- a lelkészi (szolgálati) napló vezetése,
- az anyakönyvek vezetése,

- a gépkocsi menetlevél vezetése,
- az emléklapok (keresztelői, konfirmációs, esketési) kiállítására,
- a saját hittanóráinak adminisztrálása,
- jegyzőkönyvek, a pályázatok, a zárszámadás, a költségvetés, egyes teljesítési igazolások stb. aláírása.

Gyülekezetnek és lelkésznek egyaránt be kell látnia, hogy együttesen minden akadályt el kell hárítani a lelkigondozás és lélekmentés szolgálata előtt.

Valamennyi lelkész megkapta a gyülekezeti munkaprogramok ajánlásait. El kellene kezdeni használni ezeket a rétegmunkában.

Többféle lelkész van. Van, akinek nincs semmi ideje, mert a társgyülekezetek, filiák és szórványok heti bejárása, a hitoktatási kilométereket is beleértve, csaknem annyi, mint amennyit egy hivatásos sofőr megy. Emellett még el kell látnia a millió szolgálatot és adminisztrációt. Aztán van olyan, akinek lenne ideje, de fenntartásai vannak a gyülekezeti munkaprogrammal kapcsolatban. És olyan is van, aki már beépítette szolgálatába.

Fontos egy jó munkaprogram, egy jó segédanyag. Ismereteim szerint általában van rá igény. De ki kell mondani: ha nincs vagy nem elérhető, akkor sem ez a gyülekezeti munka legnagyobb hiánya. A közösen és közösségben, együtt végzett gyülekezeti szolgálat a legnagyobb hiány. Sok lelkéztől hallottam a bethesdai béna szavait (Jn 5,1–9 történetéből): „Nincs emberem...”. Testvér! Állj a lelkész mellé!

Hogyan kezelje helyesen a presbiter a lelkész választ?

Mániákusan hangoztatom mindenhol, ahol ezt a kérdést felteszik: a presbiter ugyanúgy kezelje a lelkész választ, mint a felügyelőjét, a gondnokét, a kántorét, a presbitereket, azaz, ha maga is presbiter, ahogy a sajátját – legalábbis a gyülekezet vonatkozásában, annak szemszögéből. Mert mi, tisztségviselők, együtt szolgálunk. Együtt és egyen-egyenként vagyunk felelősek Isten előtt. Legalábbis így kellene lennie!

Ugyanakkor tudom, hogy a lelkészek élete különösen szem előtt van, melyre még ráarakódik nem kevés ószövetségi és katolikus beidegződés és ebből fakadó elvárás. Sokan egyfajta Isten és ember közötti közvetítőként, közbenjáróként tekintenek a lelkészre. Így azután még nagyobb „durran” a lelkész házasságának válsága és válása.

A kérdésből kihallom azt is, hogy mit tehet a presbiter ilyen helyzetben? Mindenekelőtt imádkozzon a lelkészért és családjáért – ha eddig nem tette. Nem pletykára éhes, komoly lelki testvéreket gyűjtsön össze, és imaközösségben is hordozzák a lelkészcsaládot. Ha az egyházi felsőbbség nem tud a válságról, keressék meg többen együtt az esperest, és/vagy a püspököt, és kérjenek tanácsot.

A gyülekezet számára a lelkész házasságának válsága egy nagy próbatétel. A presbiterek mint őrállók vigyázzanak arra, hogy a lelkész válása ne jelentsen igazolást senkinek a gyülekezetben, családjaikban korábbi vagy majdani válásukra. (Ha a lelkész is, akkor én miért ne?) Éppen ezért őszintén beszéljenek a gyülekezetben arról, hogy mit mond Isten és Jézus Krisztus a házasságról.

Magyarországon két felekezetről tudok (valószínűleg több is van), melyben a lelkész, lelkipásztor válása esetén a lelkészi szolgálatot abba kell hagynia: ezek a görög katolikus és a baptista felekezet. Ezt nem várom el egyetemlegesen a lelkészeinktől, hiszen vannak olyanok is, akik áldozatai és nem kezdeményezői, kiprovokálói a válásnak. Ellenben elvárom a lelkészek lelkigondozóitól, vagyis a püspököktől, hogy Isten iránti felelősséggel vizsgáljanak meg minden konkrét esetet, és úgy hozzanak döntést. Ebben pedig a következő sorrendet kellene figyelembe venni:

- Mi okoz legkisebb hátrányt az Isten ügyének? Ide kíváncsoznak Ittzés János ny. püspöknek aktív időszakában leírt, szívbe markolóan őszinte szavai, amit a lelkészek magánéletével kapcsolatban fogalmazott meg (de megtehetette volna a nem lelkészi tisztségviselőkkel kapcsolatban is): „Privát bűneinkkel is a Mester bórét visszük a vásárra, és a ránk bízottak üdvösségét tesszük kockára”.
- Mi okozza a legkisebb megrázkódtatást a gyülekezetnek?
- Mikor szenvedí a legkisebb kárt az egyház?
- A lelkész házastársának, de mindenekelőtt – ha vannak – gyermekeinek mi árt legkevésbé?

A lelkész válása válságos helyzet a gyülekezetben. Ilyenkor a presbiter maradjon józan, higgadt, és nőjön fel ahhoz, hogy most rá több lelki munka és lelkigondozási szolgálat hárul.

A válás egyike a magárahagyatottság tüneteinek.

Igaz megállapítás. Csak egyet lehet vele érteni. Egy kívülálló nem is gondolná, hogy a lelkészek magányossága, magárahagyatottsága milyen mértékű. Ez általában a lelkész környezete miatt van, beleértve a gyülekezetét. Hajdanában volt egy pesti kuplé, melynek egyik sora így szólt: „Doktor úr, a maga szíve sose fáj?”. A lelkészekről a laikusoknak, sokszor a családtagoknak és egyháztagnak is az a véleményük, hogy őket lelki bántalmak soha nem érhetik, vagy ha érik is, ők „tűzközelben” vannak, meg tudják oldani ezeket. Pedig éppen olyan sérülékenyek, mint bármelyik más ember, éppen olyan kísértéseik vannak, ugyanolyan terheik és bűneik. A különbség csak az, hogy feljűk igaztalanul, más fokozatú elvárás van.

A lelkészi magárahagyatottsággal és tünetével, a válással kapcsolatban magunk fele is kérdéseket kell feltenni: miért nem megyünk oda a lelkészhez, miért nem szólítjuk meg úgy, hogy ő is megnyílhasson, miért nem leszünk imapárja, miért nem imádkozunk egyénileg és imacsoportban életéért, házastársáért, házasságáért, családjáért, szolgálatáért?

Ugyanakkor tudunk befele fordulni, a közeledést elutasító lelkészekről, akik úgy gondolják, hogy gyengeséget nem mutathatnak.

Nem a presbiter testvérünkötől érkezett véleményhez kapcsolódik, de itt kell elmondanom, hogy ha kilóban lehetne mérni a lelkészek háta mögött megnyilvánuló kritikákat, akkor mázsányi és tonnányi súlyokról beszélhetnénk. Egy társ-gyülekezetes, sok szórványos egyházközségben, ahol hat istentiszteleti hely van, elkezdtek nekem a lelkészt kritizálni. Hadd mondjam azt, hogy nem az volt a megdöbbentő, hogy ilyen-olyan tényeket mondtak, hanem hogy semmi nem volt jó. Mint a nyuszikánál: ha sapka van a fején, az a baj, ha nincs sapkája, az a baj. Így aztán a következtetést is levontam: először néztek magamba, majd pedig kezdem szeretni a lelkészemet. „*A szeretet sok bűnt* (hibát, mulasztást) *elfedez*” (1Pt 4,8) – írja a Szentírás. Tessék kipróbálni!

Vannak-e szakembereink, akikhez lehet fordulni, ha huzamosan feszült a helyzet a gyülekezetben vagy elfogyott a lelkesedés? Az esperesi vizitáció kevés volt.

Nincsenek szakemberek, akikhez fordulni lehet, ha huzamosan feszült a helyzet a gyülekezetben, akár lelkész és presbitérium, akár presbiterek között. Még akkor sincsenek, ha vannak, akik valamiféle terapeutáknak gondolják magukat, és erről még papírjuk is van. Manapság nagy a pírula-keresztyénség veszélye. „Ha ez a bajod, szedd be a sárga drasztét, ha az, akkor a fehérét”. „Ha huzamosabb ideje feszült a helyzet a gyülekezetben vagy elfogyott a lelkesedés, akkor fel kell hívni ezt meg ezt a szakembert, kijön és megoldja, mint a dugulást a vízvezeték-szerelő”. Na ez az, ami nem megy! Isten nem hagyja, hogy megspóroljuk a nadrágunk, harisnyánk elkoptatását ott térd magasságban.

Ha Isten adott látást mindezek észrevételére, valamint lelki nyugtalanságot a kedves kérdezőnek, akkor ezt nem véletlenül adta. Kedves Testvérem, mostantól fogva felelősséggel áldott és terhelt meg az Úr. Gyűjtsd össze a Krisztusban új életben járókat és kezdjétek el komolyan imádkozni gyülekezetetekért, a lelkészért és az egyes emberekért, akiket elétek hoz az Úr. *„Nagy az ereje az igaz ember buzgó könyörgésének.”* (Jak 5,16b) Ezen túlmenően pedig fel kell tárnai a feszültségek okait, mégpedig nagy szeretettel. *„Minden dolgokat szeretetben menjén végbe!”* (1Kor 16,14).

Gyülekezetünkben valaki körül klikk alakult ki, ezért feszültségek támadtak miatta emberek, sőt házastársak között is. A gyülekezet vezetésének olyan helyzeteket kellett teremtenie, hogy „elfogyjon a levegő” körülötte. Ezeket persze sok vele folytatott lelki beszélgetés előzte meg. Végül ő ment el. Sajnos egy család is követte. Hova? A semmibe. Azóta nem járnak gyülekezetbe. Viszont a feszültség végleg megszűnt. Azóta imádkozunk érte is, és az őt követő családért is. Az elvesztett családot a lelkész rendszeresen látogatja.

Amennyiben a lelkész és a gyülekezet között van a feszültség, akkor Isten elé kell vinni egy esetleges lelkészváltás kérdését. Ha pedig erre vonatkozóan volt kevés az esperesi vizitáció, akkor az egyházkerület püspökével is beszélni kell.

Ami pedig a lelkesedés elfogyását illeti, ez a jövőben egyre gyakoribb lesz gyülekezeteinkben. Amilyen mértékben csökken azoknak az evangélikusoknak a

száma, akik hagyományból, családi tradíciót követve járnak gyülekezetbe, templomba, olyan mértékben fogy a lelkesedés is. Ellenben, ha egy gyülekezet építőköveinek kötőanyaga az ige, a szentségek és a testvérek szeretetközössége, vagyis amikor a lelki Egyház és a szervezeti egyház, illetve annak gyülekezete minél nagyobb átfedésbe kerül, akkor a hagyomány fűtötte, mostanra már ellobbanó lelkesedést átveszi a lelki lelkesedés (nem rajongást mondtam!).

Válaszom elején terápiák ellen szóltam, most mégis azt javasolom, hogy imádkozzanak a testvérek egy gyülekezeti magért, és ha az kifformálódik, Isten ajándékkaként megvalósul, akkor kezdjenek el misszionálni, mert ez pozitívan hat vissza az egész közösségre.

Technikák, taktikák, módszerek és statisztikák... Alkohol, házasságtörés, alkalmatlanság, mellébeszélés.

A véleményt nyilvánítóval nem vitatkoznék. Valóban hiányzik az egyházban az a fajta feltárás, sebek és fertőző góccok felnyitása és utána gyógykezelés, amit Pál apostol a gyülekezeteivel kapcsolatban végzett, kiemelten a korinthuszi gyülekezettel. De a jánosi engedelmesség is mellbevágó, ahogy Jézus Krisztusnak engedve, hangját szívében meghallva megírja a hét kis-ázsiai gyülekezet láttelejét.

Értem én, hogy a szennyest ne teregessük ki és ne csámcsogjunk rajta. Sokszor emiatt nem tudnak feltárujni bűnök és terhek. Emellett két oldalról érkezik a nyomás. Egyrészt a világ kárörvendően mondja: „Na lám, az egyházban is mik vannak, lám, milyen hiteltelen az egyház”. Másrészt az érintett egyházi személyek, akiknél alkoholizmus, házasságtörés, anyagiak hűtlen kezelése stb. előfordul, azok hamar visszavágnak: „De nem csak nálam, hanem XY-nál is”.

Egyik lelkész a válással kapcsolatban biblikus véleményt mondott. Egy másik, érintve érezve magát, azonnal replikázott: „Té beszélsz? A te felmenőid között is volt válás!”.

Lenne tehát feladata a lelkészek lelkigondozóinak. Ha nincs nekik „privátban”, akkor hivatalból püspökeiknek. Sajnálataból és szánalomból pedig senkit ne hagyjanak a lelkészi szolgálatban, aki orbitális bűnökkel botránkoztatja meg a „kicsi-

nyeket”. Ellenben az alaptalan vádakat (időnként túlzottan színes egyházunkban is előfordulnak) a vádaskodóval együtt le kell leplezni.

Egyébként pedig unalomig mondom: Isten előtt ugyanakkora a bűnünk is, a felelősségünk is nekünk, felügyelőknék, presbitereknek, egyháztagnaknak, mint a lelkészeknek. Mert azt, hogy „akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon”, mindenki csak magára veheti, mert a saját kabátja, amit ne akarjon másra ráadni.

Van-e lelkészi alkalmassági vizsgálat?

Van, de jelentősége korlátozott. Tulajdonképpen a teológiai tanulmányok megkezdése előtt van ilyen vizsgálat. Majd maga az ötéves képzés ideje is egyfajta rejtett vizsgálat, amikor sok minden kiderül a leendő lelkészeiről. Így az is előfordult már, hogy végzett hallgatót nem szenteltek lelkésszé alkalmatlansága miatt. A lelkésszé szentelés és a nyugdíj között időszakonkénti alkalmassági vizsgálatról nem tudok. Egy ilyen hasznos is lehetne, de veszélyeket is hordozna magában. Hasznos, mert évek, évtizedek alatt változunk, a lelkészek is. Lehet, hogy egy töredéküknél lelki, életvitelbeli, személyiségi, viselkedési torzulások alakulhatnak ki. Egy ilyen vizsgálat ezt esetleg kiszűrné. Ugyanakkor veszélyes is lehet, mert ha nem a lelkész torzul, hanem körülötte az egyház, akkor olyanokat is eltanácsolhatnak, akik alkalmasak, csak éppen nem az aktuális „szájíz” szerintiek.

Milyen segítségük van a lelkészeknek a lelki egészségük megőrzése érdekében, hogy hatékonyan végezzék hivatásukat?

Minden kérdés fontos, de ezt személyesen is köszönöm. Nem vagyok lelkész, de sokat ismerek. Hallottunk a kiégésről, elfásultságról, a lelki terhek alatti összeroppanásról. De először le kell szögeznünk, hogy a lelkészek éppen olyan különbözőek, mint a nem lelkészek. Vannak, akiket kevésbé érintenek a lelki nehézségek, terhek, másokat jobban. Vannak, akik:

- nem igénylik a segítséget lelki egészségük megőrzése érdekében, mert a lelki-szellemi immunrendszerük erős;

- nem igénylik a segítséget, pedig kellene, mert a körülöttük élők látják, hogy baj van, de ők ezt tagadják – maguk fele is;
- nem szegyeλλik, de nem találnak olyan személyt, aki előtt megnyílhatnak, vagy halogatják a segítségkérést.
- Vannak olyanok is, akik viszont keresik a megoldást, a segítséget.

Fontos, hogy az Országos Egyház megszervezte a lelkészek egészségügyi szűrését. Többeknél ott derült ki, hogy olyan betegségük van, amiről nem is tudtak.

Sajnos el kell mondani azonban, hogy egyházunkban nincs ilyen szervezett segítség a lelkészek lelki egészségének monitorozására. Többnyire csak tűzoltás van akkor, amikor már nagy a baj. Vagyis későn.

Kárpátalján a II. világháború után néhány évig öt-hat református lelkész heti rendszerességgel összejött, együtt készültek, imádkoztak és lelki terheiket megosztották egymással. Isten annyira megáldotta őket és kegyelmes volt hozzájuk, hogy később ennek a közösségnek az erejét is hordozva a Gulagot is túléltek.

Ismerek három evangélikus lelkészt, akik havonta egyszer összejönnek imádkozni és beszélgetni. Terheiket megosztva egymással leteszik az Úr előtt. Tudom, több ilyen lelkészi kör is van. Ezek a körök vagy imatársak igazi lelki testvériségeként segítenek a lelkészek lelki egészségének megőrzésében.

Külföldön egyéb gyakorlatok is vannak az egyházakban. Magam Brazíliában, az ottani evangélikus egyházban láttam, hogy tízévenként egy év fizetett „elvonulásra” mehetnek a lelkészek. Ez nem szabadságot jelent. Nem arról van szó, hogy a lelkek pástora gyülekezeti vagy egyházi pénzen 365 napon keresztül valamelyik csodálatos brazil trópusi vagy szubtrópusi, homokos, strandolásra alkalmas tengerparton, praián sütteti a hasát, vagy a nagy hőség elöl egy kókuszpálma árnyékában issza a caxacát, vagyis a cukornádpálinkát, a brazilok első számú röviditalát. Ellenben arról van szó, hogy a lelkésznek lehetőséget adnak arra, hogy tíz év szolgálat után egy éven keresztül újabb tíz évre készüljön fel, de nem a mindennapi szolgálat helyén, hanem máshol. Ez történhet belföldön vagy külföldön.

Ilyenkor a lelkészek saját maguk tetszőlegesen vállalnak valami önképzést. Cikkeket írnak, tudományos kutatást végeznek, szakkönyveket olvasnak el, melyekről összefoglalót készítenek, disszertációt írnak, nyelvet tanulnak stb. úgy, hogy velük utazik és él a családjuk.

Már önmagában az, hogy mással foglalkozik, lazítás, kikapcsolódás, melyhez viszont el kell utazni, mert ha a parókián maradnának, akkor a gyülekezet tagjai naponta zaklatnák őket ügyes-bajos dolgaikkal. A brazilok rendkívül rugalmasak, ezért a feleség munkahelye vagy a gyerekek sulija soha nem tartja vissza őket, találnak az új helyen egy éven keresztül elfoglaltságot és iskolát. Talán nem meglepő, de ez az egyéves kaland jót tesz a lelkészházasságoknak, családoknak. Erősíti egységüket, összetartozásukat.

Pontosan tudom, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyháznak is vannak olyan bel- és külföldi kapcsolatai, ahova lelkészek elmehetnek ösztöndíjra. Azonban ez nem általános és nincs beépítve az egyházi rendbe. Ugyanakkor nagyon is szükséges lenne, mert lelkészeink kiégése nem ritka jelenség. Persze azt is tudom, hogy Magyarországon annak feltételei, hogy ez a lehetőség mindenki számára adott legyen, nem reális. De az is igaz, hogy nem kevés gyülekezet hozzá tudná segíteni lelkészét az effajta „lazításhoz”. Amelyik pedig nem, annak lelkészéről a közegyháznak kellene gondoskodnia.

A PRESBITER

Nagyon szeretném, ha megszületne egy definíció: ki a presbiter?

Attól függ, hogy a presbiter bibliai meghatározására kíváncsi a kérdező, vagy a mai gyakorlatban elfogadottra. A kettő ugyanis elég távol áll egymástól.

A Biblia szerint a presbiter olyan, mint Péter és János apostolok, akik magukról úgy szólnak, mint presbitertársakról (lásd: 1Pt 5,1; 2Jn 1; 3Jn 1). Vagyis tanító, igehirdető, lelkipogozó, gyülekezetet vezető és szervező emberek. Olyanok, akik Timóteusok is, és Pál apostol így figyelmezteti őket: „... *hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, fedd, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással*” (2Tim 4,2).

A mai, önkényes értelmezés szerint a presbiter a lelkész lelki munkájának elősegítője azáltal, hogy a szükséges háttérrel biztosítja és üzemelteti (fűtés, világítás, épületek, pénzügyek stb.) úgy, hogy felelősséget nem kell vállalnia érte.

Olvassák el a presbiteri eskü szövegét! Erről beszélünk?

Az Evangélikus Élet című újságban megjelent egyik írásommal válaszolok a feltett kérdésre:

Esküszünk

Gyülekezeteinkben hatévenként presbiterválasztás van. Ezt követően az oltárhoz lépnek a megválasztott presbiterek és esküt tesznek. Fennhangon vagy halkabban, de szól majd a – reménység szerint – szívből mondott eskü szövege:

Én, N. N. esküszöm az élő Istenre, aki Atya, Fiú, Szentlélek, egy igaz Isten, hogy presbiterként Jézus Krisztusba, a meghalt és feltámadott élő Úrba vetett hitben élek, ezt a *hitet és a jó lelkiismeretet megtartom. Ezeket* szóban és cselekedetben képviselem és *tanítom, hogy jó szolgálja lehessek Krisztus Jézusnak* és magam is *az igaz tanítás igéjével táplálkozom, amelynek követője lettem. Példája leszek* a gyülekezetnek és

környezetemnek, *beszédben, magaviseletben, szeretetben, hitben, tisztaságban. Bűntől tiszta kezeket felemelve imádkozom, kételkedés nélkül. Töreksem az igazságra, kegyességre, hitre, szeretetre, állhatatosságra, szelídlelkűségre. Magam feddhetetlenül élek és házam népét igyekszem jól vezetni. A Szentlélek erejével és segítségével megharcolom a hit nemes harcát és megragadom az örök életet, amelyre az én Mennyei Atyám elhívott. Isten engem úgy segéljen! Ámen*

Ha lelkészek vagy újraválasztott presbiterek is olvassák ezt, akkor lelki szemeim előtt látom, hogy elsápadnak. „Mintha nem erre a szövegre emlékeznék, mintha az Agendában más lenne” – gondolják, mondják. Igazuk van! Ez nem más, „csak” egy bibliai szövegből összeállított eskü.

De hogy a dőlt betűs szavak, mondatok forrását is megadjam:

- 1Tim 1,19a: *„Tartsd meg a hitet és a jó lelkiismeretet ...”*
- 1Tim 2,8: *„...A férfiak mindenütt bűntől tiszta kezeket felemelve imádkozzanak, ... kételkedés nélkül.”*
- 1Tim 3,9–12: *„...A kikben megvan a hit titka tiszta lelkiismerettel. De ezeket is meg kell vizsgálni előbb, csak akkor szolgáljanak, ha feddhetetlenek, ... akik a maguk háza népét jól vezetik.”*
- 1Tim 4,6: *„Ha ezeket tanítod a testvéreknek, jó szolgálója leszel Krisztus Jézusnak, hiszen a hit és az igaz tanítás igéjével táplálkozol, amelynek követője lettél.”*
- 1Tim 4,12: *„Légy példája a hívőknek, beszédben, magaviseletben, szeretetben, hitben, tisztaságban.”*
- 1Tim 6,11–12: *„Te pedig, Isten embere ... törekedj igazságra, kegyességre, hitre, szeretetre, állhatatosságra, szelídlelkűségre. Harcold meg a hit nemes harcát, ragadd meg az örök életet, amelyre elhívattál...!”*

„Szerencsére” az Agenda szerinti presbiteri eskü hivatalos szövege más:

Én, N. N. esküszöm az élő Istenre, aki Atya, Fiú, Szentlélek, egy igaz Isten, hogy presbiteri tisztségemben egyházunk törvényes rendjét elfogadom és megtartom; gyülekezetünk belső békéjét őrzöm és építem; ebben egyházi elöljáróimat készségesen támogatom; magam is példásan élek, és tisztségemmel járó feladataimat, legjobb tudásom szerint hűségesen végzem el. Isten engem úgy segéljen. Ámen.

Bennem pedig kérdések születnek. Az Agenda szerinti esküben számomra talányok a következők:

- Miért csak a presbiteri tisztségben kell egyházunk törvényes rendjét elfogadni, megtartani? Az „átlag” gyülekezeti tagnak nem kellene? Ha igen, akkor miért kell ezt külön hangsúlyozni a presbiterek felé?
- Egyházunknak mi a törvényes rendje? Ki tudja? A zsinati törvények gyűjteménye?
- Mi van akkor, hogy ha az egyház törvényes rendje egyszer úgy módosul, hogy az Bibliaellenes lesz? Akkor mi van az eskümmel?
- Ha gyülekezetünk belső békéje hamis béke, akkor azt miért kell őriznem és építenem?
- Mint presbiternek kik az egyházi elöljáróim? Hol van ez leírva? (Tapasztalataim szerint a Magyarországi Evangélikus Egyházban szolgáló presbiterek nem tudják, kik az egyházi elöljáróik.)
- Mík a tisztséggel járó feladataim? Jelentkezzen az a presbiter, akinek ezt már megmondták!
- Egyébként pedig senkinek semmi köze hozzá, hogy Jézus Krisztus személyes megváltómmá vált-e vagy sem – következhet az Agenda szövegéből.

Gondolkodjunk!

Ama napon pedig szívből jövő eskümondást, a következő hat évre pedig áldott szolgálatot kíván:

Garádi Péter
leköszönő felügyelő és presbiter

Nagyon jó módszernek tartom a presbiterválasztás célirányos irányítását (feladatra választás), pl. építési, szociális, egyéb feladatokra.

Én meg nagyon jó módszernek tartom a presbiterválasztás célirányos irányítását (feladatra választás) pl. gyermekmunkára, időslátogatásra, diakóniai feladatokra, ifjúsági munkára, házicsoport-vezetésre, liturgikusi szolgálatra stb.

A presbiteri szolgálattal kapcsolatban más a véleményem. Induljunk ki egy kérdésből: mi a presbiter feladata? Erre attól függően lehet válaszolni, hogy a Bibliában leírt presbiterek szolgálatából következettünk a mai presbiteri szolgálatra vagy az évtizedek, esetleg évszázadok alatt kialakult szokások és rend alapján.

Az írott ige esetén sem véletlenül beszélek következtetésről, mert *expressis verbis* nincs leírva a Bibliában a presbiter feladata. Ellenben János és Péter apostol is presbiternek tartja önmagát és másoknak úgy írja leveleit, hogy „én, a presbiter-társ”. Ebben az esetben a presbiter nem szociális, műszaki és pénzügyeket intéző és szervező menedzser, hanem lelki munkát végző keresztyén testvér.

A bibliai (őskeresztyén vagy első gyülekezeti) értelmezés szerint mai szóval menedzseri, műszaki, pénzügyi stb. munkát szintén komoly lelkiségű, hívó emberek, diakónusok végezték. „Szolgáltak az asztalok körül”, ami viszont – úgy gondolom – nemcsak azt jelentette, hogy felszolgáltak, mint a pincérek, hanem a piacon beszerezték a felszolgálni valókat, és ha az asztalok lába billegett, akkor megjavították vagy elvitték az asztalozhoz. Azaz műszaki, szervezési, pénzbeosztási feladatokat végeztek.

Ha viszont abból indulunk ki, hogy az ősegyház presbiterének ma inkább az ordinált lelkészek felelnek meg, és a ma presbiternek nevezettek inkább diakónusoknak, akkor elnevezési probléma van. Sajnos ebben nem segít eligazodni sem az egyházi törvény, sem a presbiterválasztás módja, sem pedig a presbiteri eskü szövege.

Hogyan lehet az presbiter, aki nem jár templomba? Milyen alapon választja meg a nem templomba járókat a gyülekezet?

A válaszhoz kellene ismerni a kérdezők személyes tapasztalatait. Költői-e a kérdés, melyre a kérdező maga is tudja a választ? Saját gyülekezetében hogy folyt a presbiterválasztás? Maga a kérdező szavazott-e olyanra, aki nem jár templomba, vagy csak a gyülekezetének többi tagja választott ilyen embereket? Ki ajánlotta azt vagy azokat, akik nem járnak, nem jártak templomba?

Néhány évvel ezelőtt a presbiterségről tartottam előadást. Abból idézek.

Negatív tapasztalatokból egy csokorra való:

A PRESBITER MINT...

Szavazógép

Ő teszi azzá magát, vagy őt teszik azzá.

Ő teszi azzá magát, mert a presbiterségének lényegét abban látja, hogy a presbiteri üléseken szavazzon.

Őt teszik azzá – pl. a felügyelő vagy a lelkész – azzal, hogy már minden el van döntve, csak meg kell szavaztatni a presbitériummal.

Presbiter, aki az órát nézi – alighogy megjött, már menne, ezért a még meg nem tárgyalt ügyeknél is szavazni akar.

Aki ismeretlen, aki láthatatlan

Korábbi gyülekezetemben a gyülekezet 90%-a nem tudta, kik a presbiterek, pedig csak – ciklustól függően – 8-10-12 volt belőlük. Igaz, fiatal gyülekezet volt, egymást sem ismerték annyira az emberek, folyamatosan új arcok jelentek meg.

Mégis, ha a szolgálat első vonalának is részesei lettek volna, nemcsak a hátvédelvonalnak, akkor ismertségük segítette volna őket a példamutatásban is.

Ha egy presbiter láthatatlan, akkor ez azt jelenti, hogy nem jár a gyülekezetbe. Járnai a gyülekezetbe nem egyelő járni istentiszteletre.

Akinek hálások, akit presbiterséggel jutalmaznak, akitől valamit várnak

Vagyis azért presbiter, mert a meghasonlott presbitériumban a lelkész a maga mellett lévők számát növelni akarja. „Ha mellettem állsz a gyülekezeti döntésekben, akkor presbiternek választunk.”

Vagy: „Megválasztjuk presbiternek, mert olyan hűségesen jár templomba. Megválasztjuk, mert szeretnénk, ha járna templomba.”

Neves ember – közéletben, tudományos életben, sportban, művészetben. Tudjuk, hogy sose fog eljárni a presbiteri ülésekre, presbiteri bibliaórákra, de a neve jól cseng, lehet vele dicsekedni.

Ha egy gyülekezet létszáma ötszáz-hatszáz fő, huszonöt-harmincan járnak istentiszteletre, a presbiterek száma pedig húsz fő és évente egy-kettővel nő, akkor ez gyanús.

Templomdísz

Külön padjuk van, szemben a lelkészével vagy amellest. Jól mutatnak. Igazi díszítőelemek. Az ilyen semmit nem csinál, de jól érzi magát a külön padban és az ünnepi bevonulásokon.

Örök egyetértő vagy örök ellenkező

Egy tőről fakad a kettő, pedig ellentétek. A közös tő pedig, hogy nincs saját véleménye. Időnként belezavarodik saját egyetértésébe, ellenkezésébe.

Pl. „Ne legyen karácsonyi vásár! Azt mi nem tudjuk megszervezni, lebonyolítani.” (Más ötlete volt, nem az övé.) Ellene szavaz, de kisebbségben marad. A karácsonyi vásárban pedig legjobban ő sündörög, és úgy tesz, mintha az ő ötlete lett volna.

Örök hozzászóló

Ha kell, ha nem, mondja. Pedig olykor nem kellene. Ha magához ragadja a szót, hosszan beszél. Egyházban, gyülekezetben vagyunk, valahol a szeretetnek jelen kell lenni. Erre föl senki nem meri, nem tudja leállítani. Vissza is él vele. Magamutogató, ő a középpont. Ő fújja a passzátszelet.

Ha szólásra jelentkezik, belül mindenki azt gondolja: „Jaj! A következő negyedóra tuti az övé.” Nem veszi észre magát.

Aki öröklí a presbiterséget

Tradicionális gyülekezeteknél, faluhelyen gyakori. Apáról fiúra száll a presbiterség. A család nem lehet meg pozíció nélkül.

A gyülekezet életét meghatározó nagycsaládok két-három-négy presbiteri helyet is „igényelnek”, elvárnak. Ha alkalmas rá a rokon, ha nem.

Kényszerpresbiter

Nincs, aki elvállalja a presbiterséget. Például annak idején Budaörsön a két évtizeddel ezelőtt indult gyülekezetben szinte alig ismertük egymást. De a lelkész sem a

gyülekezeti tagokat. Engem is úgy beszéltek rá a felügyelőségre, mondván, „nincs jobb”. Így lettek az első ciklusban a presbiterek megválasztva. Rábeszélésre.

Halódó gyülekezetnél a fogyás miatt már nincs, aki vállalja. Ez esetben is rábeszélnek. Alkalmatlant is. Sem a lelkisége, sem más nem készítetné rá. Szomorú helyzet.

Cimbora

Például ő is szereti a bort és a jó társaságot. Az egyik presbitériumban a '60-as években istentisztelet után tizenkét-tizenhárom presbiter számolta a pénzt. Nem azért, mert olyan sok volt, hanem a perselypénz lekönyvelése közben körbejárt a demizson. Névnapról soha nem felejtkeztek el...

Jó vallásos

„Már ez is baj?” Mindenki tudja róla, milyen ájtatos. Akárcsak a farizeus a bűnös vámszedővel szemben. Aki jó pontokat akar gyűjteni a Jóistennél. A mennyországot majd ő kiérdemli.

Nagy tapasztalatú lelkigondozók tudják, milyen nehéz ebből megtérni.

„Ősevangélikus”

Vannak ősi evangélikus családok. Néha a névből vagy a család származási helyéből már tudható, hogy evangélikus.

Az ilyen ősi evangélikus családból származó olykor elvárja a presbiterségre való felkérést. Vagy a lelkész érez kényszert, hogy az ilyen nevűt vagy ősökkel rendelkezőt nem lehet a presbiterek listájáról kihagyni.

Jó szaki

Ezermester! Ért a fűtéshez, villanyhoz, pénzügyekhez stb. Bevesszük, hogy ingyen vagy kedvezményesen csinálja. Van olyan gyülekezet, ahol szakmák szerint van a presbitérium összetétele megtervezve.

EZÉRT...?

... Mármint a fentiekért érdemes presbiternek lenni?

Pozitív tapasztalatokból egy csokorra való:

A PRESBITER MINT...

Lelki testvér

A testvéreknek közösek a szülei, akiktől születtek. A lelki testvéreknek is közös, Aki által újonnan születtek. Ez pedig a Krisztus. A presbiter tehát lelki testvére a többi újonnan született presbiternek, a presbitertársaknak, az újonnan született lelkésznek és a gyülekezet tagjainak.

Jézus Krisztus gyermeke

Sajnos nem természetes. A gyülekezet vezetésében sem általános a Krisztusban elkötelezett ember. „Nem kell a dolgokat olyan szélsőségesen felfogni. A fanatizmusra és negatív hatásaira mennyi példa van manapság. Micsoda fundamentalizmus!” – mondják.

A Bibliában viszont azt mondja az Úr, hogy légy forró vagy hideg, de ne langymeleg, mert akkor kiköplek a számból (Jel 3,15–16). A langymelegség vitte oda az egyházat, ahol most van. A leépülésbe akár Nyugaton, akár itthon.

Imatárs, imahátvéd

Nem könnyű szolgálat, de enélkül nem megy. Imatársa a másik presbiternek, valamelyik gyülekezeti tagnak és imahátvédje a lelkésznek.

Munkatárs

Munkatárs a gyülekezet vezetésében. Nem pénzügyi vagy jogi vagy építési szakember (ezekre is nagy szükség van, úgy, mint az ősegyházban az asztal körül szolgálókra, a diakónusokra), hanem elsősorban lelki vezető. Együtt a lelkésszel és a többi presbiterrel. Ez az igazi egyetemes papság, amiről Luther beszélt. Luther azt is mondta, hogy „mindenkinek joga és kötelessége magyarázni a Bibliát”.

Ha ez mindenkire vonatkozik, akkor mennyivel inkább a presbiterekre. A gyülekezetben lévő juhok pásztora Jézus, a lelkész és a presbiterek a bojtárok, akik közül a lelkész az első az egyenlők között.

Példakép

Nem csak a lelkésznek kell példaképnek lennie! A példakép jellemzője a hűség:

- Jézushoz
- egyházához
- gyülekezetéhez
- házastársához
- családjához

Ha valamelyikben visszafordíthatatlan megbicsaklás következik be, akkor tudni kell háttérbe vonulni. Ez ugyan kényes kérdés, de beszélni kell róla. A ma egyházának eróziója a hiteltelenné válók felelőssége is! Akkor lehet példakép, ha ismerik a gyülekezetben, ha nem ismeretlen, ha nem láthatatlan.

Bibliaolvasó

Hát ez természetes...!

Hát ez (manapság) nem természetes!

Hány presbiter/egyháztag olvasta már legalább egyszer végig a Bibliát? Hány presbiter/egyháztag olvassa naponta a Bibliát? Hány presbiter/egyháztag tart naponta csendességet az Ige mellett?

Aki képezi magát

- bibliaismeretben
- gyülekezetismeretben
- az egyház-közegyház helyzetének ismeretében
- a lutheri teológiában
- hívő irodalomban
- egyházi törvényekben

Igehirdető és tanító

Odaállni és felvállalni a szolgálatot ott, ahol nincs lelkész. Hogy el ne tűnjön a szétszórattatásban az evangélikusság itt, a Kárpát-medencében. Nem minden presbiter, hanem csak azok, akiket erre Isten külön elhív.

Hitét megvalló

Hiány van a bizonyosságtevőkben. A presbiter mindig kész arra, hogy megvallja reménységét, a jó hírt (evangéliumot) másoknak, ha Isten helyzetbe hozza.

Jó sáfár

- lelki téren
- anyagi téren

Kapott küldetést, és ehhez:

- erőt
- időt
- egészséget
- képességeket
- hitet

Mindezekkel el kell számolnunk. Mire fordítottuk?

Anyagiak terén a gyülekezetben a bölcs presbiter belátja, hogy nem a lelkész feladata a pénzügyek intézése. Ezért gondoskodik olyan könyvelőről, számvéveszéki vezetőről, pénztárosról, aki megbízható.

Teherhordozó

- anyagiakban (adakozás)
- látogatásban
- helyettesítésben
- „kijárásban”
- egyéb szolgálatokban
- de Klaus Douglass szerint különösen: a gyülekezetben belüli kiscsoportok szervezésében. Az élő gyülekezet ugyanis kisebb csoportokból épül fel.

EZÉRT!

... Igen, ezért áldásos dolog presbiternek lenni!

Szükséges-e a gyülekezetben eltöltött időhöz kötni a presbiterséget?

A Biblia szól arról, hogy a gyülekezetben megismert és kipróbált ember legyen vezető. Ehhez pedig idő kell. Nem csak azt kell megismerni, hogy ki fia-borja, hanem azt is, hogy hívő élete példa-e a közösségnek, milyen képességeket kapott Istentől, mennyire elkötelezett és alázatos a szolgálatban stb. Konkrét időt nem tudnék mondani, hogy egy vagy három vagy öt év után lehessen választani egy új belépőt vagy felnőtté vált gyülekezeti tagot. A döntéshez kérjen a közösség, de különösen az elnökség (lelkész és felügyelő) bölcsességet Istentől.

Az alapoknál kell kezdeni. Van olyan presbiter, aki ott sincs a megválasztásán.

Egyetértek. Aki nem kórházi ápolás vagy halaszthatatlan és váratlan ügy miatt nem vesz részt a saját presbiterválasztásán, az annak ellenére, hogy a jelölést elfogadta, lehet, hogy a beiktatására sem megy el, a presbiteri gyűlésekre pláne nem, esetleg csak hébe-hóba. Istentiszteleteken sem fogja a gyülekezet gyakran látni. Egy szó, mint száz, az ilyeneknél tényleg az alapokkal van baj.

Miért nem a presbiterek kíséretében jön be a lelkész az istentiszteletre?

A kérdésre válaszolva hadd mondjam el, amit személyesen átéltem. Amikor annak idején Budaörsön a gyülekezeti termükben kezdtük tartani az istentiszteleteinket, a lelkész bevezette azt a gyakorlatot, hogy egy presbitert – istentiszteletenként mindig mást – hívott be magához a sekrestyének kinevezett előszobába és ott közösen imádkoztak az istentiszteletért, a Szentlélek munkájáért, a lelkészért és az igehallgató gyülekezetért. Ezt követően vonultak be, a kántor játszani kezdett, a gyülekezet pedig felállt. A lelkész és presbitere az oltár előtt csendben imát mondott, majd mind a ketten a helyükre ültek és ekkor a gyülekezet is leült.

Amikor átköltöztük új templomunkba, ez a gyakorlat folytatódott, azzal, hogy az oltár előtt letérdeltek. A lelkész később nem csak presbitereket, hanem a gyülekezetből másokat is hívott sekrestyei imára.

A hozzátvetőleg öt-hat évig tartó gyakorlat által Isten sok áldást adott és testvéri közösség felvállalásával ajándékozott meg bennünket. Vegyük sorba, miről is van szó:

- Fontos annak kifejezése, hogy az istentisztelet nem a lelkész egyszemélyes produkciója, ahol ő szólószerepet ad elő. Az istentisztelet a gyülekezet ünnepe, a lelki megerősödés alkalma, missziós lehetőség és még sok egyéb, amelyért a közösség tagjai is lelki felelősséget vállalnak, hordoznak.
- Lényeges, hogy a lelkész tudja, érezze, tapasztalja, hallja (!), hogy nincs egyedül, vele és érte imádkoznak.
- Szükséges, hogy a gyülekezet egy-egy tagja időről időre megérezze és átélje azt a feszültséget és szorongást, amit egy magában alkalmatlan ember, de akit az Isten alkalmassá tud és akar tenni, lelkészként átél az istentisztelet előtti pillanatokban. Talán ezután otthon is másként fog imádkozni gyülekezetének pásztoráért.

Már hat vagy hét éve, hogy mindez fokozatosan elmaradt, elhalt. Sajnos. Nem a lelkész miatt. Ő csak beletörődött. Próbálta kérni a presbitereket vagy a gyülekezet más tagjait, hogy jöjjenek vele imaközösségbe, de amikor egy-két visszautasítást kapott, hogy „inkább ne engem” vagy „talán más alkalmasabb lenne” stb., akkor viszonylag simán belenyugodott ebbe és két-három próbálkozás után feladta. Szegényebbek lettünk, nagy kár!

Ebben a végkifejletben ott látom az akkori felügyelő, azaz az én felelősségemet és mulasztásaimat is. Nem csináltunk előre egy beosztást, hogy ne az istentisztelet előtti pillanatokban hívjon a lelkész testvéreket, hanem napokkal vagy hetekkel korábban az adott istentiszteletre kérjünk fel embereket. Nem vállaltam fel ezt a szervezést, nem kértem meg senkit, hogy tegye ezt, nem vittem presbitérium elé ezt a szolgálatot és nem imádkoztunk ezért.

Istennek egy ajándékát szép csendben visszaküldtük neki ezekkel a ki nem mondott szavakkal: „Köszönjük, de nem tudunk élni vele”.

Miért nincs a presbitereknek padja?

Ma már nem kell külön presbiteri pad. Nem fejez ki semmit, meg nem is kell, hogy kifejezzon. Bibliái értelemben gyülekezet-e az, ahol a tagok onnan ismernék meg, hogy ki a presbiter, hogy külön ül? Az már régen rossz, ha így van!

Miért nem vállalja fel minden presbiter nyilvánosan azt, hogy ő presbiter? Mennyire vesz részt a gyülekezet életében?

A presbiter akkor presbiter és nem csak „díszpinty”, ha „odateszi magát”, vagyis aktívan szolgál és ebben példát mutat a nem presbitereknek. Ekkor nem kell nyilvánosan felvállalnia presbiterségét, mert mindenki látja.

KÉPZÉS, PRESBITERKÉPZÉS

Lehetséges-e Istvánok képzése, nevelése a Gézák megszólítása nélkül?

Szeretem a magyar történelmet és tudom, hogy Géza fejedelem megszólíttatott a Szentlélek Úristen által, bizánci szerzetesek, papok révén. Szent István királyunknak volt mit magával hoznia otthonról. A sajnálatosan korán elhunyt Szent Lászlónak pedig főleg. Gondoljunk Istvánnak fiához intézett intelmeire.

Bár a hitnek van személyes jellege, mert bennünk, a szívünkben sok-sok minden eldől, nem lényegtelen a családi, gyülekezeti háttér. Sőt, egy életre meghatározó lehet. Kinek így, kinek úgy. A kérdésben szereplő Istvánnak így, Ingmar Bergmannak, az evangélikus lelkész fiának, a világhírű filmrendezőnek úgy.

Ma oly korban élünk, amikor a ritka gyakorivá válik. Nem csak az időjárási szélsőségekre igaz ez, hanem arra, hogy az egyháztól, gyülekezettől távol élő felnőtt generáció utódai kerülnek kapcsolatba egy lelkésszel, egy gyülekezetbe járó osztálytárssal, baráttal. Előbb kezdenek a gyülekezet alkalmaira járni, mint szüleik, sőt olykor ők hívják apát és anyát. Lelkésznek, gyülekezetnek fontos feladata és szolgálata a szülők megszólítása, majd beépülésük segítése a gyülekezetbe.

Akik csak nyolc általánossal rendelkeznek, azokat teljesen elzárják a képzéstől?

Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen folyó képzéseken kívül az egyházban soha senki nem kér semmilyen bizonyítványt, iskolai végzettséget bizonyító oklevelet vagy okiratot. Ez régen is így volt, és ma is így van. A képzésre jelentkezőnek jelent előnyt a magasabb iskolai végzettség, de magam is találkoztam már olyan annak idején, a háború előtt iskolába járt, hat elemi végzett bácsival, aki a Bibliából és a Bibliáról többet tudott, mint sok egyetemet végzett. Testvérem, ha

érintett a felvetett kérdésben, ha nem, nyugodtan jelentkezzen munkatárs- vagy presbiterképzésre.

A presbiterképzés központosítása egy újabb „vízfej”. Lehet, hogy alacsonyabb szinten kellene kezdeni?

Biztos vannak „vízfejek” az egyházban, de a presbiterképzés az elmúlt években bizonyította, hogy mentes a bürokráciától, az autokráciától, nincsenek papírhegyek, osztályok és főosztályok, adminisztrátor Micikék sokasága. Ellenben van néhány elkötelezett előadó és két olyan szervező testvérünk, akik ezt úgy viselik szívükön, hogy ezért semmilyen juttatást nem kapnak.

Isten az, aki a presbiterképzést evangélikus egyházunkban sikertörténetté tette. Soli Deo Gloria!

Először legyen kellő számú lelkész minden gyülekezetben, és a sok felesleges adminisztráció helyett a presbiterképzést rájuk kell bízni.

Egyik lelkésztestvérem a közelmúltban részt vett Pöstyénben a szlovákiai evangélikusokat is magába foglaló Alianszserű konferencián. Itt találkozott olyan evangélikusokkal, akik elmondták, hogy nyolcvan esztendeje van egy imamozgalom az evangélikusok között, akik heti rendszerességgel, egy adott nap adott időintervallumán belül imádkoznak egyházuk megújulásáért, a lelkészképzésért és azért, hogy Isten küldjön új fiatalokat a lelkészi szolgálatba.

A kérdező, pontosabban véleményét megfogalmazó presbiter testvérünk kellő számú lelkészt szeretne minden gyülekezetbe. Kérdéseim:

1. Imádkozunk-e ezért rendszeresen és szervezetten?
2. Vállaljuk-e a több lelkéssel járó több anyagi terhet?
3. Vállaljuk-e, hogy a lelkész szolgálatát segítő adunk időnként, képességeinkből és erőnkéből? (Csak megjegyzem: mindegyiket Istentől kaptuk és Neki kell számot adnunk róluk.)

Ezzel együtt magam is tapasztalom, hogy brutálisan megnőtt az adminisztrációs teher. Egy normálisan működő gyülekezetben ennek töredéke hárul(na) a lelkészre, mert elvégzésére vannak (lennének) gyülekezeti tagok vagy a megnövekedett adakozásból finanszírozott alkalmazottak. Természetesen én sem most jöttem a Marsról, hogy minden új legyen számomra és mindenre rácsodálkozzak. Tudom, mi van a kis gyülekezeteknél, illetve hogy mi, pontosabban ki nincs. A segítő kéz az, ami nincs vagy alig van. A lelkészeket pedig szorítja az egyházmegeye és -kerület, az új szabályok és szabályozók, és jobb híján maguk végzik el azt, ami nem lenne a feladatuk, azaz majdnem minden adminisztrációt. Olykor szabálytalanul is, mert jó néhány adminisztratív dolog elvégzésével személyük összeférhetetlen.

A protestáns paritásos elven működő egyház által produkált faramuci helyzet az, hogy egyházmegeye, egyházkerület, országos testület gyülekezeti felügyelőt, presbitert nem tud számon kérni. Így az egyébként és elsősorban lelki munkára szerződött lelkészen „vernek le” mindent, úgy, hogy senki nem kérdezi meg a szerencsétlentől: Barátom (szolgatársam), amit kérek tőled, nem megy az istentiszteletre, bibliaióraa készülésed, látogatásaid, lelkigondozói szolgálatod, házaságod, családi életed, pihenésed és feltöltődésed rovására?

Lesz-e távoktatás? Részletes internetes tananyag, videó korábbi előadásokról?

Az egyre jobban terjedő internet világában érdemes lenne a presbiterképzésben is alkalmazni a távoktatás módszerét, megtartva a személyes konzultációkat is.

Távoktatási forma életképes lenne-e a bibliaiskolában, a presbiterképzésben?

Három testvérünk által külön feltett kérdésekre és véleményre egyszerre próbállok válaszolni.

A távoktatás az egyetemi, főiskolai „büfészakokon” bevált. Ahol személyes kapcsolatra van szükség oktató és hallgató között, ott ez nem megy. Nem vélet-

len, hogy pl. az orvosképzésben nincs távoktatás. Még az elméleti órák tekintetében sincs.

Úgy vélem, az egyházon belüli bármely képzés igényli a személyes kapcsolatot, ezért nem gondolom, hogy a távoktatás bevezetésén kéne gondolkodni. Már csak azért sem, mert az eddigi munkatársképzési, presbiterképzési kurzusok és az EKE Bibliaiskola szemeszterei azt bizonyították, hogy addig ismeretlen emberek váltak testvérekké a személyes találkozások révén, melyek legalább akkora ajándékai voltak Istennek, mint a hallgatott tananyagok.

A kíváncsiak egyébként az interneten megtalálják az oktatott anyagokat, és önszorgalmuk függvényében önképzés formájában fejleszthetik tudásukat.

Hogy lehetett a presbiterképzésből a gazdasági, pénzügyi ismereteket kihagyni?

Bibliai értelemben a presbiter nem menedzser, nem számvevő, nem könyvelő és nem pénztáros. A presbiter a Szentírás szerint valamilyen szintű lelki vezető. Elsősorban ebben kell képeznie magát a ma presbiterének is evangélikus egyházunkban. Erre nagy szükség van, mert a Biblia és az egyház tanításával kapcsolatban óriási a sötétség. Tehát minden presbiternek elsősorban ilyen ismeretekben kell elmélyülnie. Biztos hogy jó, ha a presbiterek között vannak gazdasági és pénzügyi ismeretekkel rendelkezők, de kétszemélyes, hogy ez szükséges lenne egy presbitérium minden tagjának. Egyébként pedig az Országos Egyház minden évben rendez továbbképzéseket és tájékoztatókat a gyülekezetek pénzügyeivel és gazdálkodásával foglalkozóknak. Ha ezek nem elegendőek vagy felszínesesek, akkor itt kell komolyabb, célirányos tanfolyamokat szervezni.

Ha azonban göröcső alá vesszük a háromszáz körüli evangélikus gyülekezetet és a hozzájuk tartozó kb. ezer leányegyházat és szórványt, akkor nem a gazdasági és pénzügyi ismeretek hiánya a szűk keresztmetszet, hanem a növekedés hiánya. Ez pedig misszióval megy, melyet Jézus parancsa (Mk 16,15) és a lutheri egyetemes papság alapján minden egyháztagnak folytatnia kellene. A gazdasági és pénzügyi oktatás pedig az arra alapképzettséggel már rendelkezők és a gyülekezetben ilyen irányú munkát végzők számára legyen rendszeres.

Ugye az EKE-s és a presbiterképzés sok mindenben átfedi egymást?

A presbiterképzés egy alapfokú képzésnek felel meg a maga három hétvégéjével, hétvégeként péntek este 7-től vasárnap délig, kb. 35-40 órában. Témakörök: Ószövetség, Újszövetség, az egyház tanítása, evangélikus liturgia, gyülekezet-épülés és -építés, misszió.

AZ EKE Bibliaiskola inkább középfokú képzés. Miben is áll ez? Úgynevezett „A” és „B” évben, tehát két éven keresztül 312 elméleti óra van, ezen belül:

- Ószövetség: 78 óra
- Újszövetség: 78 óra
- gyakorlati teológia: 48 óra
- az egyház tanítása (dogmatika): 46 óra
- egyház- és misszótörténet: 46 óra
- keresztyén etika (bibliai erkölcsan): 16 óra

A „C” év gyakorlati év, mely 47 óra oktatási blokkból áll, és ezen kívül egy hét folyamatos gyakorlatból egy csendeshéten vagy gyülekezeti héten, valamint egy hétvége gyülekezetlátogatásból és gyülekezeti szolgálatból.

A „C” év 47 órás képzésének keretében:

- személyes lelkigondozásra való felkészítés;
- csoportvezetésre felkészítés (házi csoportok);
- keresztyén programok szervezésének módszertana;
- keresztyén vezetőképzés;
- anyagi, gazdasági, pénzügyi kérdések keresztyén szemmel;
- korunk szellemi áramlatainak ismertetése;
- tanúskodás, bizonyoságtétel;
- az „Életműhely” program bemutatása történik.

Mindez azt jelenti, hogy három évig tart és 400 óra feletti az EKE bibliaiskolai képzése. A tantárgyakból évenként vizsgát lehet tenni azoknak, akik erről írásbeli elismerést kívánnak kapni. Az EKE Bibliaiskolájának állami akreditálása (OKJ-s formában) megtörtént. Ezért a vizsgát tett végzettek okleveles gyülekezeti munkatársak lesznek.

A presbiterképzés mellett bibliaiskolai képzés is kell?

A presbiterképzés többeket elér. Azokat is, akik nem tudnak ilyenre sok időt szánni. Félévenként két hétvégén van képzés, ami vizsgával zárul. Az EKE bibliaiskolája ennél nagyobb elkötelezettséget igényel, mert például amikor éveken keresztül Budaörsön folyt képzés, szeptembertől júniusig minden hónapban egy szombaton 9-10 óra oktatás volt, nyáron pedig egy intenzív héten hétfőtől szombatig naponta 9-10 óra. Ez két éven keresztül tartott. A harmadik év már nem ennyire húzós, mint ahogy ezt egy korábbi kérdésre adott válaszban láthattuk. Mindezért a bibliaiskolai képzést sokan nem tudják vállalni. A presbiterképzésnél viszont elvárható lenne minden presbitertől ez a minimális odaszánás, ahhoz a mostanáig, 2015-ig már több mint kétszázhoz hasonlóan, akik az elmúlt években részt vettek Révfülöpön ezen.

Megtért, hívő lelkészek kellenek gyülekezeti munkára, hogy ők képezzék a presbitereket speciális munkára.

Gyermekkorom meghatározó lelkésze tizenöt év lelkészi szolgálat után tért meg. Ehhez Isten felhasználta azt a közösséget, akik tíz évig imádkoztak a lelkész megtéréseért. Ha őt egy megtérést vizsgáló bizottság lelkészi szolgálatának elején eltanácsolja, akkor:

- nem lehetett volna megtérése után a rá bízottaknak áldott pásztor, akinek a szolgálatát felhasználva sokakat Isten Lelke megújított,
 - az a bizonyos közösség nem imádkozott volna érte tíz esztendőn keresztül.
- Szeretjük, én is szerettem a „pikk-pakk” megoldásokat. Nem hívő lelkész menjen a csudába, de legalábbis ne legyen gyülekezeti lelkész. Azért vonzóak ezek a sarkos megoldások, mert a kegyes, hívő emberek is szeretik megszórolni a hűséges és rendszeres imádkozást a lelkészükért, kit Isten éppen úgy ránk bízott, mint a házastársunkat, a gyermekeinket vagy az unokáinkat.

Ami a javaslat második felét illeti, nagyon helyeslem. Lelkészek képezzék, tanítsák elsődlegesen presbitereiket! Erre a munkára fel kell szabadítani a gyülekezetek lelki vezetőit az adminisztráció, a protokolláris elvárások és sok más alól.

A volt gyülekezetemben átéltekről hadd írjak röviden. A lelkésznek a presbitereket oktató és felkészítő munkáját talajelőkészítésnek hívom. Lelkésznünk felül-ről kapott ösztönösséggel ráértett arra, hogy a gyülekezetnek a bibliai típusú presbiterséghez leginkább hasonlító vezetői közösségre van szüksége. Azt írom, hogy leginkább hasonlító, mert a teljesen bibliai mintát nem sikerült megvalósítani. A lelkész azzal kezdte, hogy a presbitereket az első pillanatoktól kezdve – amikor már volt – hívta a bibliaórákra.

Az első ciklusban új gyülekezetünk presbitereinek nagy részét nem kellett unszolni, jöttek maguktól is. A következő ciklus közepétől bevezettük a havonkénti presbiteri gyűléseket, bibliaórával. Azt mondtuk, hogy ha vannak, ha nincsenek megtárgyalandó ügyek, akkor is jöjjenek össze a presbiterek igehallgatásra, beszélgetésre. Persze mindig voltak ügyek, de az első fél-egy óra így is bibliaóra volt. Úgy is nevezhetnénk, hogy presbiteri bibliaóra. Az első időkből az áhítatot a lelkész tartotta, majd ezután tanítani kezdett bennünket. Minden presbiternek meg kellett vennie Luther Márton *Nagy kátéj*át, melyet az elejétől a végéig alaposan átbeszélünk. Az volt a rend, hogy előre megkaptuk, hogy melyik fejezetet vagy szakaszt fogjuk venni, és mindenki előre elolvasta, vagyis a következő presbiteri gyűlésre felkészültünk belőle. Rendszeres volt, hogy a lelkész kikérdezte az elolvasottakat, így is mondhatnám: a házi feladatot.

Lehet, hogy aki olvassa, elképed ezen, pedig jó volt. Így volt jó! Az önképzésben a magyar presbiterek nagy része olyan lusta (abban az időben még velem az élen), hogy a megszokottól eltérő módszerek nagyon is szükségesegek.

Később Klaus Douglass *Új reformáció* című könyvét vettük fejezetenként. Ez is több mint egy évig tartott. Ebből is előre el kellett olvasni a kijelölt fejezetet. Meghökkenítő, de a felnőtteknek is szükségük van a porosz számonkérésre. Csak előnyeit, sőt áldásait éltük át a készülésnek és a közös beszélgetéseknek. Az említettekhez hasonlóan más könyveket is vettünk ezeken a presbiteri alkalmakon.

A növénytermesztésben a talajelőkészítéssel nem fejeződik be a folyamat. Sőt, ez csak a kezdet. A presbitérium lelki nevelésénél a megalapozás után az következett – és a mai napig is tart –, hogy a presbiterek tartják a presbiteri gyűlések áhítatát. Egy év alatt mindenkire sor kerül. Utána kezdik elölről.

„Pedagógus-lelkész”, „pszichológus-lelkész” képzés is kellene.

Több lelkésztől, lelkipásztortól tudok, akik lelkészi képzettsége mellett vagy előtte, esetleg utána második diplomát szerzett. Például pszichológiából. A legismertebb Gyökössy Endre református lelkipásztor volt. De léteznek evangélikus lelkészek is pszichológiai, pedagógiai végzettséggel, mások zeneakadémiai diplomával. A második diplomát előírni nem lehet, de támogatni igen.

Érteni vélem, hogy a javaslatot megfogalmazót mi foglalkoztatja. Valószínűleg arra gondol, hogy a pedagógus-lelkész, pszichológus-lelkész jobban végezné szolgálatát az emberek alkotta gyülekezetekben. A lelkészi szolgálatban segítséget nyújtó második diploma biztos, hogy hasznos, de látnunk kell azt, hogy a lelkészi munka minősége alapvetően nem ettől függ. Inkább egy másik függőségtől: amikor a lelkész teljesen az ő Mennyei Gazdájától függ, Vele van állandó és élő kapcsolata.

Garádi úr! Elmondása szerint Budaörs felvidéki testvérgyülekezetében tapasztalták, hogy a hívek közül némelyek nem találták a Bibliában az Ószövetséget. Ön szerint a testvérgyülekezet lelkésze jól végzi a munkáját? Hogyan tanítja gyülekezetét?

Válaszomban tanulságként részletezem a helyzetet már csak azért is, mert a magyarországi vidéki evangélikus jövő sejlik fel a Felvidéken tapasztaltakban. Egyben magyarázat is arra, hogy a bibliaismeret miért nem erőssége azoknak a gyülekezeti tagoknak, ahol a lelkész végletekig leterhelt, híveiben pedig nincs meg az ambíció, hogy minimális mértékben maguk járjanak ismeretek után.

Testvérgyülekezetünk lelkésze lehetetlen helyzetben volt, amikor ezt tapasztaltuk. Arról a Rusznyák Dezső nagytiszteletű úrról beszélek, akit a felvidéki evangélikusok egy kicsit püspökféljüknek tartottak, aki a megmaradásukért harcolt. Ma már nyugállományban van. Amikor még aktív volt, 2014 elejéig, a lelkészhiány miatt olyan óriási volt a szórványa, hogy nem tudott minden rá háruló feladatot maradéktalanul ellátni. Egész élete arról szólt, hogy a gyülekezeteinek

hajóin keletkező újabb és újabb lyukakat hogyan tömje be. Szaladt egyik újabb lyuktól a másikig. De nézzük a konkrétumokat (2014 előtticket):

- Sajógömör: anyagyülekezet. Evangélikus templom van, a lelkész helyben lakik, istentiszteletet havonta egy kivételével minden vasárnap tartanak, bibliaóra, hittan, konfirmációs oktatás van, énekkari tagok alkalmanként próbálnak.
- Lőkősháza: mindig Sajógömör szórványa volt. Evangélikus templom van, régen négy, majd kettő, ma egy vasárnap van istentisztelet havonta, más alkalom nincs.
- Gömörpanyit: anyagyülekezet volt. Evangélikus templom, parókia már nincs, korábban minden vasárnap volt istentisztelet és gyülekezeti alkalmak, ma a sajógömöri lelkész havonta egyszer tart istentiszteletet, más alkalom nincs.
- Beretke: korábban Gömörpanyit szórványa volt. Istentiszteletet mindig a református templomban tartottak, ma a sajógömöri lelkész havonta egyszer tart istentiszteletet, más alkalom nincs.
- Csoltó: korábban Gömörpanyit szórványa. Istentisztelet mindig a református templomban volt, ma a sajógömöri lelkész havonta egyszer tart istentiszteletet, más alkalom nincs.
- Lekenye: korábban Gömörpanyit szórványa. Evangélikus templom van, ma a sajógömöri lelkész havonta kétszer tart istentiszteletet, más alkalom nincs.
- Gömörhorka: korábban Gömörpanyit szórványa. Istentisztelet mindig a református templomban volt, ma a sajógömöri lelkész azokban a hónapokban tart istentiszteletet, amikor van ötödik vasárnap (vagyis általában évente négyszer), más alkalom nincs.
- Meléte: korábban Gömörpanyit szórványa. Evangélikus templom van, ma a sajógömöri lelkész havonta egyszer tart istentiszteletet, más alkalom nincs.
- Pádár: korábban anyagyülekezet volt. Evangélikus templom, parókia van, korábban minden vasárnap volt istentisztelet és gyülekezeti alkalmak, ma a sajógömöri lelkész kérésére a havi egyszeri *evangélikus istentiszteletet a szomszédos falu református lelkésze tartja*.
- Perjése: korábban Pádár szórványa. Evangélikus templom van, ma a sajógömöri lelkész kérésére a havi egyszeri *evangélikus istentiszteletet a szomszédos falu református lelkésze tartja*.
- Várgede: korábban anyagyülekezet volt. Evangélikus templom, parókia van, korábban minden vasárnap volt istentisztelet és gyülekezeti alkalmak, ma a sajó-

gömöri lelkész kérésére a havi egyszeri *evangélikus istentiszteletet a szomszédos falu református lelkésze tartja.*

Megjegyzés: a demográfiai és gyülekezeti létszámadatok ezt a fajta leépülést nem indokolják. A leépülés oka, hogy nincs lelkész.

A fenti példa extrém, de Magyarországon is elmondhatjuk, hogy a szórványosodás végzetesen felgyorsult. Az összevonások révén lelkész nem jut el gyülekezetekbe vagy szórványokba, vagy esetleg csak havonta egyszer-kétszer. Mindenki tudja, hogy havi egy vagy két óra istentisztelet nem jelent alapos tanítást, képzést, lelkigondozást, ébresztést, missziót stb. Havi egy vagy két óra istentisztelet, bármily tisztességes, nem más, mint a további leépülés „díszítőeleme”.

Kedves Kérdező Testvérem! A presbitérium sokszor akkor is tudatlan, ha a lelkész megfeszül. Ha a presbiter kényszerből lett presbiter, akkor gyakran előfordul ilyen. Az ilyen presbiter általában csak nagyünnepi „keresztén”. A lelkész kényszerhelyzetben van. A presbiterek egy része szívességet tesz, hogy elvállalja a tisztséget. A lelkész emberfeletti erővel próbálja vízfelszín felett tartani a gyülekezet hajóját. Mintha az ő érdeke lenne csupán. Az ilyen lelkészekről ne számon kérjünk, hanem kérdezzük meg, miben tudunk neki segíteni.

Biztos, hogy sok tökéletlenséggel és hibával, de volt gyülekezetem (Budaörs) ezért létesített testvérgyülekezeti kapcsolatot a tőle 200 km-re lévő sajtógömörivel. Havi rendszerességgel mentünk hozzájuk és próbáltuk segíteni a helyi lelkészt szolgálatában. Mára Isten sok mindent megoldott azzal, hogy a gömöri régióban már többen szolgálnak.

Mi keresnivalója van annak a presbitériumban, akinek nincs már eleve kellő hittanismerete?

Nem az a baj, hogy kellő hittanismeret nélkül lesz valaki presbiter, és most presbiterként szolgál, hanem az a baj, ha nem is akarja képezni magát. Ugyanakkor a gyülekezet lelkésze is lehetne annyira igényes, hogy szolgatársait képzze. Csak ő jár jól, ha presbiterei nem tudatlanok. Volt gyülekezetemben, Budaörsön minden hónapban volt és van presbiteri gyűlés. Az első órában vagy bibliaóra van, vagy

célzott tanítás. Kivétel nélkül minden presbiter valamilyen szintű ismeretet szerzett, illetve felelevenítette azokat, amelyeket a konfirmációja idején tanult.

Erről egy korábbi válaszomban már részletesen írtam. Egyébként pedig akkor kérhetünk számon ismereteket presbitereken, ha a tanulásra lehetőség megvan, de azzal nem él.

E fegyelmezetlen és fegyelmezhetetlen korban nem volna hasznosabb az oktatásnál a nevelés?

A kettőnek egyensúlyban kell lenni, nemcsak az óvodában, általános iskolában és középiskolában, hanem felnőttkorban is. Hogyhogy? Felnőtteket is nevelni kell az egyházban? Csak egy példa: Bohus Imre volt fóti lelkész nyilatkozta azt a *Nem voltam egyedül* című kötet szerkesztőinek, hogy elődjétől, legidősebb Zászaliczky Páltól adakozó gyülekezetet örökölt, mert a lelkésznek gondja volt arra, hogy ilyenén *nevelje* a gyülekezetet, az adakozás biblikus lelki háttérének felmutatásával. A megismert bibliai tanítás (oktatással), beépült a hívek életébe, hitük gyakorlatába, és átformálta (nevelte) őket.

E példával azt szerettem volna illusztrálni, hogy „e fegyelmezetlen és fegyelmezhetetlen korban” valóban szükség van a gyülekezetben belüli nevelésre, de oktatással együtt. Egyik sem helyettesítheti a másikat.

Tévtanítás – PAX TV: kétségbeejtő. Mit tehetünk ellene?

Sajnos nemcsak a PAX TV-ben fordul elő tévtanítás, olykor az evangélikus szószékeken is. Tudomásom szerint a PAX TV-t egy időben tulajdonosa árulta, meg lehetett volna venni, ha az evangélikus egyháznak lett volna elég pénze rá. Lehet, hogy néhány felekezettel összefogva kellene megvenni? Ha saját tulajdonban lenne, jobban lehetne figyelni a tanítás tisztaságára.

Most pedig marad a nem kevés lehetőségünk: imádkozni az egyházi és lelki tartalmakat közvetítő médiáért, továbbá környezetünkben felhívni a figyelmet

a téves tanításokra, hogy mások is érzékenyek legyenek rá, és ne „egyenek meg” mindent, ami vonzó, de egyébként mérgező.

Azt is azonban meg kell jegyezni, hogy a nevesített PAX TV sok jó műsort is sugároz, pl. egyházunk egyik médiaműhelyének, a Zákus Média Centrumnak egészen kiváló, ébresztő, hitmélyítő és informáló anyagait.

Nagyon sokat dolgozunk a munkahelyünkön, a családban és a gyülekezetben is. Képzésen részt venni kinek lenne még ideje?

Hosszú éveken keresztül hullafáradtan érkeztem haza a munkahelyemről. Szerdánként is sokszor úgy indultam el onnan, hogy nem megyek az esti bibliaóra, mert olyannak érzem magam, mint egy kifacsart citrom. Mégis mentem és mindig mentem, és mindig átéltem a csodát, hogy Isten ott frissített fel, ott nyugtatott le, ott adott új erőt. Más napokon kipróbáltam egyebet is: lehuppantam egy fotelbe a tévé elé, és a távirányítót nyomkodtam, de soha úgy nem frissültem fel, mint a bibliaórákon.

Ettől függetlenül nem gondolom, hogy a kérdezőnek ne lenne igaza. Nem is kérhetek mást Istentől, csak azt, hogy neki és a hozzá hasonló testvéreinknek Isten adjon erőt terheik elhordozásához és bölcsességet idejük beosztására.

Megjegyzés: a presbiterképzés évi három hétvégét igényel, vagyis a 365 naphól hatot. Nem éveken keresztül, hanem egyszer. És van egy ráadás is: az utazást kivéve minden költséget az egyház fizet.

A presbiterek képzése fontos, de az egyház meglévő intézményeinek helyzete is sokszor problémás. Nem azokat kellene először rendezni? Szerintem igen. Utána kell egy újabb, mert csak a színvonalnak van értelme.

A képzést és az egyházi intézményeket (oktatási, szociális, missziós) nem szabad szembeállítani. Különböznem sem hiszek az egyszer és mindenkorra megvalósítható rendbetételekben. Mindig lehet olyan állapotokat találni, amelyek miatt lehetne

mondani: a képzés még nem aktuális, majd ha ez is meg az is meglesz. De mindig jön újabb ez is meg az is.

Valaki azt mondta nekem: „Elég ez az egy gyerek nekem, mert nem tudnám elviselni, hogy nem tudok neki mindent megadni”. Igen, nem tudunk mindent megadni intézményeinknek, főleg anyagi területen. Ami miatt viszont Isten ránk bízta őket, az nem kerül pénzbe, vagy nem úgy kerül pénzbe, mint a komfort. A jó hír elmondása, a keresztyén élet hiteles megélése, Krisztus képviselése ebben a világban intézményeink kereteiben nem kerül olyan sokba. Nekünk nem, de a Mester nagy árat fizetett érte, hogy mi a nagykövetei lehessünk.

Ami pedig a színvonalat illeti, a presbiterképzésről csak részben nyilatkozhatok. Akik rajtam kívül előadnak, azok magas színvonalú, de közérthető előadásokat tartanak. Ugyanezt hallottam a munkatársképzésről és ezt tapasztaltam az EKE Bibliaiskolában is.

Az egyházon belüli különböző szintű oktatást jónak és fontosnak tartom.

Köszönjük testvérünknek minden egyházi képzésre, így a presbiterképzésre is vonatkozó véleményét, bátorító szavait!

A képzés tematikája túl elméleti. Nem lenne szükség több gyakorlati ismeretre?

Ismereteim szerint mind a három nem felsőfokú képzésnél (munkatárs-, presbiterképzés és EKE Bibliaiskola) nem kevés gyakorlati ismeret előadására kerül sor. Isten érthetetlen bizalma révén a presbiterképzés vezetői nekem is bizalmat szavaztak. Így két témaköröm is van: gyülekezetépülés (Isten részéről gyülekezetépítés) és misszió. Mind a kettő gyakorlatias. Az előadások utáni beszélgetések meg 100%-ban azok. Sok példa az életből, a gyülekezetek mindennapjaiból.

Felkészültség! Nem inkább azoknak kellene képzésekre menniük, akiket Jézus küld? S akiket nem küld, segít-e azokon a képzés?

Gondolom, sokan ismerik azt a történetet, amit gyerekek szoktak színdarabként előadni karácsonykor a gyülekezetekben, mely arról szól, hogy egy házaspár ígéretet kapott arra, hogy Jézus meglátogatja őket otthonukban. Készülnek rá rendszeren és nagy vágyakozással. Egyszer csak egy koldus jön be hozzájuk és kér valamit. Később egy gyermek kopogtat be segítséget szenvedve. Egész nap mindig jön valaki, csak éppen Jézus nem jön glóriával a fején. Este szomorúan térnek nyugovóra: félreértették az Urat. A nagy csendben meghallják a hangot: „Én voltam a koldus, a kisgyerekek, minden szenvedő és segítséget látó”.

Ez jutott eszembe a kérdést olvasva. Mi van akkor, ha Jézus már küldte őket, meg a kérdezőt is, csak nem vették észre, nem hallották meg, nem hitték el, hogy Ő küldi őket. Isten helyzeteket teremt, helyzetbe hoz. Hitem szerint a nem lelkesek képzésének elindulása az evangélikus egyházban is ilyen Isten által adott helyzet. Ahogy senki nem mondhatja, hogy ezen a vasárnapon Isten nem küldött, hogy menjek az istentiszteletre, úgy aki hallja, azok közül ne mondja senki, hogy várjuk meg Jézus küldését a képzésre. Azzal, hogy hallottál, testvérem, a képzésről, és azóta is foglalkoztat, annyira, hogy kérdések is megfogalmazódnak benned (lásd fenn), Jézus már küldött téged.

A képzésen keresztül Isten minden résztvevőn segít, mert ismereteket ad a Bibliáról, az egyházzal, továbbá testvérekkel ismeretet meg, áhítatokon, a megnyitó és záró istentiszteleteken igéjével, testével, vérével táplál. Végül, de nem utolsósorban imatémákkal teli batyut rak a hátunkra, hogy azt vigyük haza.

A képzés és a tanítás missziói parancsa hogyan valósulhat meg a hívők és a kívülállók felé a lelkészek részéről?

Képzésre nincs külön missziói parancs, de mivel a tanítás tanulás és felkészültség nélkül sok rossznak lehet a forrása, ezért képzés és tanítás összefüggnek. A kérdés tehát jogos. A lelkeszi munka egyik legfontosabb ága a tanítás. A lelkész minden szavával, egész életével tanít, mégpedig ismeretátadással és példaadással. Az ilyen

irányú tevékenysége több mint munka. Szolgálat. A lelkész a gyülekezetben taníthat hittanos fiatalokat, konfirmandusokat, bibliaórán a gyülekezet felnőtt tagjait, és maga az igehirdetés vagy annak egy része is lehet tanító jellegű. A kérdező testvérünk bizonyára ezt pontosan tudja.

Arra gondolok, hogy azért teszi fel a kérdést, mert úgy érzi, hogy a lelkész részéről ez kevés. Én is így érzem. Miért kevés? Talán nem elég leterheltek a lelkészek, nincs elég munkájuk? De igen, leterheltek, sok a munkájuk is, pontosan ezért a tanítói szolgálatuk eddigi rendszerét munkatársképzéssel és továbbképzéssel kell felváltani, illetve kiteljesíteni. Angliában anglikán, tehát történelmi gyülekezetben láttam, hogy a lelkész tanítja és felkészíti a gyermekbibliakörök vezetőit, az ifi-vezetőket, a különböző felnőtt bibliaköri felelősöket, akik egyébként civilben mérnökök, tanárok, technikusok, felsőoktatási képzésben részt vevő diákok, családanyák és családapák, és nem ő végzi ezeket a szolgálatokat. „Csak” felügyeli és ellenőrzi. A nem lelkészi szolgálattevők közül néhány vállalkozó szelleműbbet, akiket a Szentlélek is arra indít, a lelkész bibliaiskolába vagy gyülekezeti munkásképzőbe küld. Őket azután bevonja a látogatásokba, lelkigondozói munkába és az istentiszteleti szolgálatokba is.

Nem állítom, hogy ma, 2015-ben, a Magyarországi Evangélikus Egyház összes gyülekezetében ez a modell megvalósítható, de nem kevés gyülekezetben elkezdhető.

Először legyen kellő számú lelkész minden gyülekezetben. A sok felesleges adminisztráció helyett a presbiterképzést (kell) rájuk bízni.

A kérdezőnek is, de az egész Magyarországi Evangélikus Egyháznak fel kell arra készülni, hogy nem több, hanem kevesebb lelkész lesz a jövőben. Annak ellenére, hogy az Evangélikus Hittudományi Egyetemet végzettek száma előreláthatólag nem fog jelentősen csökkenni, a lelkészi pályát azonban kevesebben fogják választani. Kis gyülekezetek, apró szórványok maradnak lelkész nélkül. Már most is sok ilyen helyen a lelkészi jelenlét kimerül heti, kétheti vagy havi egy órában. Ez nem tesz lehetővé képzést, tanítást, missziót és ébresztést. A jövőben pedig még kevésbé fogja lehetővé tenni.

Mindenkinek tudomásul kell venni, hogy Jézus küldő szavai nem csak lelkészeknek szólnak: „... *hirdetni kell az ő nevében (ti. Jézus nevében) a megtérést és a bűnbocsánatot minden nép között...*” (Lk 24,47); „*Menjetek el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek*” (Mk 16,15); „*Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet...*” (Mt 28,19a). Ha a nem lelkészek (nem a legjobb szóval, laikusok) nem kapcsolódnak be a szolgálatba és a fogyó lelkészi karra hárul minden (mint sokáig a Felvidéken a magyar evangélikusok között), nem lesz evangélikus megújulás Magyarországon. Ennek törvényi szabályozását, képzési rendszerét, az ilyenfajta szolgálat függelmi kapcsolati viszonyait, jogok és felelőségek kérdését és a finanszírozási hátterét (valamilyen költségtérítésre gondolok) meg kell oldani, ki kell dolgozni.

A kérdezőnek teljesen igaza van abban, hogy a lelkészek adminisztratív terheit le kell csökkenteni, át kell vállalni. Ha lehet, akkor gyülekezeten belül, ha erre nincs mód, mert leépült és/vagy előregedett a közösség, akkor központi (egyházmegyei vagy egyházkerületi) megoldást kell találni. Az így felszabaduló idő egy részét a lelkész valóban a gyülekezeten belüli képzésre fordíthatja. És akkor már csak egy kérdés marad hátra: akarnak majd tanulni a presbiterek?

MEGTÉRÉS

A lelki gyülekezeti építkezés elején tisztázandó, hogy az alap Jézus Krisztus-e vagy valami más. A megtérés lelki születés is; ahogy a testi születés is köthető időponthoz, úgy a lelki is, még hogyha egy folyamat része is. Megtérés nélkül csak az n+1-edik kulturális egyesület leszünk. Ha nincs személyes pálfordulás, elsüllyed az egyházunk.

Ehhez nem lehet mit hozzátenni. Legfeljebb megerősíteni. Ittész János püspök úr úgy fogalmazott, hogy ha nincs növekedés, lelki fejlődés, akkor az egyházunk jövőtlen. Figyelemfelkeltő példát használt: lejtőn nem lehet lakni, csak előrehaladni felfelé. Ha az egyház berendezkedik a lejtőn lakásra, el fog kezdeni visszafelé csúszni. Valóban, ha az alap Jézus Krisztus, akkor van és lesz gyülekezeti építkezés, felfelé haladás. Ugyanakkor hozzá kell tennem – és ezzel nem ellentmondok – hogy jézusi alap megléte mellett is lehet megfáradás. A megtért, újjászületett ember is elfáradhat lelkileg. Ez nem baj és nem bűn. A baj az, ha nincs lelki testvér, aki ilyenkor erősíti, bátorítja és vigasztalja, aki imádságban a másik mögött van.

Vannak olyan lelkészek és az egyházban aktívan munkálkodó nem lelkészek, akik szerint a Magyarországi Evangélikus Egyház lelki szövete – megtépázva és elrongyolódva ugyan, de – azért létezik még, mert a XX. századi ébredések nyomai a lelkekben még megvannak, még kimutathatók. Ezt erősíti meg testvérem is, amikor a személyes pálfordulást az egyház jövőjének zálogává teszi. Persze mondható, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház jövőjének záloga Jézus Krisztus, de azt is tudomásul kell venni, hogy Ő embereket használ fel az Egyház és az egyház építésében és építéséhez. És akkor itt „jön a képbe” a megújult vagy meg nem újult ember. Csak azzal tud a Mester építkezni, aki enged Neki.

A megtérés időponthoz kötése több szempontból is izgalmas kérdés számomra: – Leírtam már az egyik válaszban, de megismétlem: én meg tudom mondani az évet, a hónapot és a napot, amikor ez történt az életemben. Feleségem nem

tudja megmondani, mert egy éveken keresztül tartó csendes folyamat eredménye lett az ő új élete, mely folyamatnak sem a kezdetét, sem a végét nem tudja meghatározni, dátumozni. Főleg nem napra pontosan.

- „A testi születés is köthető időponthoz” – írja testvérünk. Igen, így van. De egy emberi élet a születéssel kezdődik vagy a fogantatással? Ahogy természetes körülmények között a fogantatás pillanata Isten titka és csodája, úgy a lelki újjászületésé is az, hiszen a megtérésnek is van előzménye, amikor Isten már a szívben rejtetten munkálkodik és „kihord” egy új életet.
- „A testi születés is köthető időponthoz” – hadd idézzem még egyszer ezt a gondolatot, mert a testi születés sem pillanat, hanem folyamat, még ha néhány órán belül zajlik is le. Mi számít? Amikor a feje bújjik ki a gyermeknek, vagy már az egész teste, de még összeköti a köldökszinór az édesanyjával, vagy amikor elvágják azt és felsír a kicsi az első lélegzetvételnél? Ez utóbbi felelne meg az új életben az első bizonyágtételnek vagy bűnvallásnak vagy a kegyelemhirdetés hittel való elfogadásának és ez által az első lelki lélegzetvételnél?

Nem az időpont a lényeg, hogy azzal kérkedjünk, hogy mi azt is ismerjük – aki ismeri, adjon érte hálát –, hanem az új élet létezése és az életfunkciók valósága. Ez nem más, mint hogy az újjászületett ember áldás a környezete számára és eszköz Isten kezében.

Tegyük a megtérést törvényeinkben presbiteri kíváalomnak?

Ne tegyük a megtérést *törvényeinkben* presbiteri kíváalomnak! Ami a szívnek az ügye, azt ember ne foglalja törvényekbe! Más, a továbbiakban tárgyalandó kérdéseknél látjuk majd, hogy a megtérést, életújulást sokan sokféleképpen értelmezik. Egy törvénybe iktatott megtérési követelmény (jó, legyen kíváalom) értelmetlen vitákat gerjesztene.

Adminisztratív lépés helyett imádkozzunk jelenlegi és leendő presbitereinkért, hogy a Szentlélek formálja, alakítsa életüket, újítsa meg őket már ma, és mostantól fogva naponta.

A presbiterek és azok, akik a jövőben ilyen tisztséget vállalnak (nem árt, ha az összes egyháztag is), naponta olvassanak és rendszeresen hallgassanak igét, élje-

nek a szentséggel, és legyenek olyan igényesek, hogy tanuljanak bibliaismeretet minimum a bibliaórák rendszeres látogatásával. Ha ezt teszik és mögöttük gyülekezeti imaháttér van, akkor ne kételkedjünk abban, hogy a Szentlélek elvégzi megújító munkáját bennük, mert nem talál elutasításra és kibúvókra. De ha talál is, „az Istennek semmi sem lehetetlen” (Lk 1,37). Ezért nincs szükség törvényeink ilyen jellegű kiegészítésére.

A megtérés nem lehet törvényi feltétel, de sok evangelizációt kell tartani. Presbitereknek is.

Köszönjük! Igaz megállapítás! A lelkésznek pedig lelkigondoznia kell a presbitereket, hogy ne forduljon elő, hogy a gyülekezetbe meghirdetett evangelizációra a presbiterek nem, vagy számarányukhoz képest alig mennek el. A gyülekezet tisztség nélküli tagjai ugyanis felteszik a kérdést: „Ha a presbiterek nem járnak a gyülekezet alkalmaira, akkor mit lehet várni az egyszerű tagoktól?”

Megtért, hívó lelkészek kellenek gyülekezeti munkára, hogy ők képezzék a presbitereket speciális munkára.

Volt lelkészem szavai jutnak eszembe: „Még a lelkésznek is meg kell tértnie”. De jó, hogy ezt ő mondta és nem egy nem lelkész, mert ez az alapigazság így hitelesebb. Tapasztalatom szerint minden egészséges lelkületű lelkész irtózik attól, hogy piederstálra emeljék. Közülünk valók ők, és ahogy ránk, úgy rájuk is vonatkoznak Jézusnak Nikodémushoz intézett szavai: „*Újjonnan kell születnetek*” (Jn 3,7b).

Mi gyakran ideákban gondolkozunk, és ez igaz a sorrendre is. A fiatal először szülessen újjá, majd menjen a teológiára (ott ne veszítse el a hitét!), ezt követően pedig gyülekezetben szolgálva hívja ébredésre a presbitereket és a gyülekezet tagjait. Mindeközben képezze a közösség vezetőit.

Egy régen előrement lelkész jut eszembe, aki által Isten gyermek- és kamaszkoromban meghatározó lelki töltettel látott el. Ő a '30-as években, a nagy gazdasági világválság idején a munkanélküliség elől ment teológiára és lett lelkész. Egy

kicsiny gyülekezet filiájában tíz évig imádkoztak a lelkész életújlásáért, megtéréséért házi közösségben, heti rendszerességgel. Amikor ez megtörtént, attól kezdve Isten áldott embereként – mint a Saulból lett Pál apostol – hirdette az evangéliumot és vált a gyülekezet lámpásává, sójává. Sokak köszönhetik Istennek, hogy rajta keresztül találkozhattak az élő, feltámadott Úr Krisztussal.

Mi ebből a tanulság? Istent nem mindig érdekli az a sorrend, amit mi, kegyesek elvárnánk. Miért? A magunk érdekében. Azért, mert ránk akar bízni például egy lelkészt, hogy tíz évig hordozzuk egyéni és közösségi imáinkban. Mert erre elsősorban nekünk van szükségünk. Így lehet egy lelkész, de bárki más is a mi próbatételünk. Aki hallja (olvassa), értse meg!

A megtérés nem folyamat, hanem egy pontszerű esemény. Lásd: Pál apostol.

A megtérés bizony egy pont, születni sem folyamatosan születünk.

A megtérés Isten életátadásra hívó szavára adott válasznak a kezdete.

Három presbiter fontos és nagyon hasonló, egybevágó véleményére reflektálok egy válaszban.

Igen is, meg nem is, vagyis lehet pontszerű a megtérés, de lehet egy folyamat eredménye is. Nálam pontos dátumhoz köthető volt, feleségemnél egy folyamat volt, ahogy már korábban leírtam. A Bibliában erre is és arra is találunk példát. Naphoz, órához kötött volt Pál apostol megtérése (deltájban) (ApCsel 22,6), Péteré azonban nem. Istent ne akarjuk receptjeinkkel megkötni. Ő úgy „főz”, ahogy akar. Mindenhatósága nem korlátozható. Mert, kérdezem én, mikor volt Péter megtérése?

- Akkor, amikor Jézus először beszállt a hajójába a csodálatos halfogás után, és az akkor még Simon bűnlátásra és bűnvallásra jutott, amikor így szólt: „*Menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram!*” (Lk 5,8b)? Vagy:
- akkor, amikor ezt követően mindazt, ami korábbi életében fontos volt, elhagyta és követte az Urat (Lk 5,11)? Vagy:

- akkor, amikor megadta neki a Lélek, hogy Jézusban Isten Fiát lássa meg és erről vallást tegyen: „*Té vagy a Krisztus, az élő Isten Fia*” (Mt 16,16)? Vagy:
- akkor, amikor nagycsütörtök éjszakáján háromszor megtagadja Mesterét, és utána bűnei alatt összetört és keservesen sírt, látva elveszettségét? Azt, hogy mit jelent a tiszta és szent tekintetbe belenézve (Jézus ránézett), teljesen egyértelműen látni elveszett életét (Lk 22,54–62)? Vagy:
- akkor, amikor Jézus feltámadása után megjelenik a Genezáreti-tónál és háromszori kérdésére: „*Szeretsz-e engem?*”, Péter megszorodva, de teljes szívből és önátadásból mondja ki, hogy „*Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek téged*” (Jn 21,15–17)?

A megtérést az ember biológiai születéséhez hasonlítani amúgy sem szerencsés. „Mivel a születésünk dátummal megjelölhető, ezért a megtérésünknek is így kell lennie” – mondják egyes kegyes körökben. Erre én azt szoktam kérdezni: „Tessék mondani, az emberi élet a születéssel kezdődik?” Ugye nem, hanem a fogantatással. És az mikor volt percre pontosan? Ha nem petricsészében történik, akkor titok, senki nem tudja. A megtéréssel, újjászületéssel (egyébként a kettő nem ugyanaz, de erre most ne térjünk ki) ugyanez a helyzet. A legtöbb újjászületett ember arról számol be, hogy hónapokkal, évekkel korábban már valamit elkezdett Isten a szívében. Bizonyos állatfajoknál a megtermékenyülés után egy nyugalmi fázis kezdődik, a megtermékenyült petesejt vagy a kezdeti stádiumban lévő embrió nem fejlődik tovább. Csak később, hónapok múlva indul be a fejlődés újra, és jön világra az utód az ellés folyamatának eredményeként. Szívünk rejtekét csak Isten ismeri, hogy abban az élet, az új élet mikor indult el.

Az is – elnézést a kifejezésért – necces, ha a megtérést Isten életátadásra hívó szavára adott saját válaszukhoz kötjük, vagy annak tartjuk, mert akkor emberi teljesítmény, cselekedet eredménye lesz. Persze az ember is benne van a megtérésben, mert részese Isten cselekvésének, és választ is kell adni a hívásra, de vigyázat, mert a megtérésnek kétlépcsősnek kell lennie. Első lépcső, hogy igent mondok Isten keresésére, hívására (sok ilyen felszólítás van a Bibliában: „Térjetek meg!; „Újjonnan kell születnetek!” stb.), a második pedig, amikor rájövök és meg is vallom, hogy az igen kimondását, hitem megvallását is Isten munkálta bennem Lelke által. Mert „... minden jó adomány és minden tökéletes ajándék (a megtérés, az újjászületés is) onnan felülről, a világosság Atyjától száll alá...” (Jak 1,17).

Jól értettük, hogy a folyamatos odaszánás mellett nem tartják fontosnak az első, konkrét időpontú Jézusnak való önátadást?

Nem jól értették, nem jól értette a kérdező! Nagyon fontos, hogy engedjünk a Léleknek, aki által Jézus keres bennünket. Én inkább először elengedésről beszélnék, mint odaszánásról, mert elengedés nélkül nincs odaszánás. Itt gondoljunk egy földi kincseket görcsösen összeszorító kézre, ököltre, amely egyszer csak ellazul, az ujjak elernyednek. Kinyílik a tenyér és elengedi az addig fontosnak tartottakat. Ezután így marad ellazulva, nyitottan, és Isten elkezd beletenni azokat a kincseket, melyeket ajándékba ad, mert érte sem megdolgozni, sem azokat kiérdemelni nem lehet. Jézus Krisztus érdeméért adja ezt a Mennyei Atya. Ami pedig „az első, konkrét időpontú Jézusnak való önátadást” illeti, fontosnak és hálaóra okot adónak tartom, de az első, egy konkrét időpont szabályát Isten Szentlelkének nem írhatjuk elő. Vagy így adja, vagy másként. Akár így, akár úgy, áldassék érte az Úr neve!

Megtérés és megélt élő hit nélkül lehet misszió? Gyülekezet? Egyház? Luther mire indult fel? A Róm 12,2-re gondolok.

Azok kedvéért, akik kezében éppen nincs Biblia és olvassák e sorokat, a kérdésben szereplő igehely, Pál apostolnak a Rómaiakhoz írott levele 12. részének 2. verse így szól: *„Ne igazodjatok-e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes”*. Tegyük hozzá az ezt megelőző, azaz az 1. verset is: *„Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek”*.

A megtérésről már az előzőekben írtam. Ami az egyházat, a gyülekezeteket és a missziót végző szervezeteket illeti: megélt, élő hitű emberek nélkül valóban nem tudják, nem fogják küldetésüket betölteni. Olyan szervezetek lesznek, mint a Bélyeggyűjtők Egyesülete vagy a Kertbarátok Köre.

Mindezt vallva és a kérdezővel „egy hullámon hajózva” el kell mondanom azt a tapasztalatomat, hogy a mi fogyó, erőtlen, mulasztásokkal és bűnökkel terhelt,

útját és szolgálatát a gyakorlatban olykor nem találó Magyarországi Evangélikus Egyházunkban és gyülekezeteiben, számtalan helyen – az élet jeleit láthatóan hordozó gyülekezeteken túl is – az élő hit búvópatakjaival lehet találkozni. Igen, ott, a felszín alatt van élet, van mozgás. Nem mindenhol, de váratlanabbnál váratlanabb helyeken találkozhatunk velük. Ezért nem vagyok hajlandó elkeseredni, bűnnek ereszteni a fejem és temetni egyházamat.

A felszín néha elborzaszt, az elszáradt ágak tömegének látványa elszomorít, de Isten kegyelméből vannak új hajtások, és a sok száraz ág által eltakart, gyümölcsöt hozó ágacskák. Istennek még tart a kegyelmi ideje a Magyarországi Evangélikus Egyház iránt. Ez nem ok arra, hogy hátradőljünk, mert a történelem során sok egyház fája kivágattatott. Gondoljunk a kis-ázsiai, az észak-afrikai stb. gyülekezetekre, egyházakra.

A kérdezőtől és másoktól, akiket a misszió, az egyház és a gyülekezetek jelene és jövője nyomaszt, azt kérem, hogy környezetükben fogják össze az élő hitű testvéreket! Ne egyenként éljék hívő életüket, mint a vízben lebegő egysejtű algák, hanem „algatelepeket” alkotva, melyek áldásosan hasznosulhatnak pl. fehérjeforrásként a takarmányozásban – de hagyjuk a hidrobiológiát. Tudjanak egymásról, és a szervezeti egyházon belül Élő Egyházként összefogva, szervezeten szolgálnak, alázattal és nem elkülönülve, különbnék gondolva magukat. Mert „*aki tehát azt gondolja áll, vigyázzon, hogy el ne essék!*” (1Kor 10,12).

Miért kell külön megtérnie egy megkeresztelt és konfirmált embernek?

A megtérésről a Biblia számtalan helyen beszél és még több helyen nem említi, mégis jelen van. Egy közös van mindegyik ide vonatkozó igében, igehelyben, hogy a megtérés valamiféle kijózanodás, feleszmélés az addigi téves gondolkodásból, téves úton való járásból. Tele vagyunk ilyenekkel. Hozzuk magunkkal. Mindegyiknek közös gyökere van: téves istenismeret és téves önismeret.

A bűneset óta az ember nem tud teljes és tökéletes egységben élni Istennel, nem ilyenek születünk. De születésünktől fogva – sőt már előtte is – Isten kezdeményez és lép felénk. Ezt teszi a keresztségben, az úrvacsorában, az olvasott és

hallgatott ige által, a testvéri közösségen keresztül. A megtérés az ember igenlő válasza az őt kereső, irányában kezdeményező, lépéseket tevő Isten felé, melyet a Szentlélek munkál az emberben, és ezt az embernek fel és el kell ismernie.

Az ember, a példa kedvéért legyen férfi, de lehetne nő is, a házasságkötéskor a felesége felé kimondott igennel három és fél milliárd nemet is kimond. Nemet a világon élő többi leányra, asszonyra (a nő pedig a három és fél milliárd többi férfire). Ehhez hasonlóan az Istennek kimondott igen nemet is kell, hogy jelentsen. Mégpedig a bűnre, vagyis minden olyanra, ami addig elválasztott Istentől. Ezért kapcsolódik össze a megtérés a bűnlátással, a bűneinkre való ráébredéssel, az ebből fakadó bűnbánattal, a bűnbocsánat utáni elementáris vággyal és a szinte lebegésszerű megkönnyebbüléssel és semmihez sem hasonlítható örömmel a feloldozás után. Jézus mondja: „*Megbocsáttattak a te bűneid*” (Lk 7,48).

Miután földi életünk végéig emberi testben élünk, kísértések között, ezért a „damaszkuszi úton” történő életfordulás vagy a tékozló fiúnak a disznóvályútól való visszafordulása után is újra és újra elbukunk, vétkezünk. Ezért hangsúlyozza az egyház a Biblia alapján az egyszeri megtérést követő naponkénti megtérés szükségességét.

„Miért kell külön megtérnie egy megkeresztelt és konfirmált embernek?” – kérdezi a presbiter testvérünk. Vajon miért mondja Jézus annak a Nikodémusnak, hogy újonnan kell születni? Neki, akit körülmetéltek nyolcnapos korában (ma a keresztyén gyerekeket megkeresztelik), akit tizenkét éves korában – mint minden fiúgyermeket – felvittek a templomba (ma a keresztyén fiatalokat megkonfirmálják)? Ráadásul mai fogalmak szerint teológiát is tanult és egy népnek, nemzetnek volt az egyik lelki vezetője? Azért, mert szükségesnek tartja, hogy egzisztenciálisan (létezéshez nélkülözhetetlenül) kötelezzük el magunkat mellette. Mert Ő életét odaadva kötelezte el magát mellettünk, „*hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen*” (Jn 3,16b).

Édesapám bírót volt, ezért szakmájából is mondott példákat. Isten Jézus Krisztusért megkegyelmezett az embernek. Ez olyan, mint amikor a jogosan halálra ítélt embernek kegyelmet adnak, amnesztiával szabadulhat. Kinyílik a börtönajtó, ki lehet lépni a szabadságba. Eddig a pontig minden az amnesztiát hirdetőnek köszönhető. Az elítélt nem tett érte semmit. Akkor viszont ki kell lépnie a cellaajtón és a börtönajtón. Ezt neki kell megtennie. Ez a megtérés! Elfogadni a kegyelmet, élni

vele, elindulni az új életben. Nem pedig azt mondani, hogy a hátralévő időmben inkább bent maradnék, mert itt enni adnak, mosnak az emberre, télen meleg is van.

Persze minden hasonlat tökéletlen, ez is, hiszen akik életében ez az egzisztenciális lelki fordulat megtörtént, értelmük megújult (vö. Róm 2,12), visszanezve arról számolnak be, hogy „igen, megtettem ezt a lépést, de valójában Isten nélkül erre sem lettem volna képes. Ő az, aki ilyen helyzetbe hozott, ő az, akinek köszönhetem, semmiképpen sem magamnak”. Ezt viszont csak visszatekintve láthatja így az ember. Aki előtte van, annak bizony magának kell döntenie az Úr Jézus mellett!

Jézus egyértelműen mondja, hogy szükséges fentről születni!

Igen! És ha ezt megtetted, testvérem, és megtettem én is, utána szükséges meglátni, hogy a fentről való születésembe még annyira sem tudtam besegíteni, mint világra jövetelemtkor az édesanyámnak. Az igent nekem kellett kimondani, azt nem spórolhatom meg, de tudnom és vallanom kell, hogy még azt is Isten mondta ki velem. Ezért MINDENÉRT csak Őt áldhatjuk!

TEOLÓGIA

Mi a véleményük az úrvacsorai alkalom összevonásáról az istentisztelettel? Ne tizenkettő, hanem ötven hívő élje át Isten ajándékát!

Az úrvacsora valóban Isten ajándéka. Az evangélikus istentiszteleten kétféle rendje alakult ki az úrvacsorai liturgiának:

1. A záróének után az úrvacsorával nem élő hívek kivonulását követően történik az úrvacsoraosztás. Ez a rend el- és kimúlóban van, egyre kevesebb gyülekezetben ünneplik így Isten ajándékát, szeretetének az úrvacsorában átélhető csodáját.
2. Amikor az úrvacsora az istentisztelet szerves része, attól nem különválasztott, a hívek – azok is, akik azon a vasárnapon nem vesznek úrvacsorát – részt vesznek az istentiszteletnek ebben a szakaszában. Így azután nem csak kevesen (ahogy a kérdező írta, tizenketten), hanem az egész közösség résztvevője az örömnépnek (ötvenen vagy annál is többen).

Nem vagyok teológus, de a második rendet tartom helyesnek. Laikusként valószínűleg más okokat sorolok fel, mint amilyeneket egy teológus tenne. Ezek:

- Az evangélikus istentiszteleti liturgia történelmi és bibliai háttér és alapok miatt több elemből áll. Ezeket két nagy csoportba lehet összegezni: ige- és úrvacsorai liturgiába tartozó elemek. A kettő nem fölé- vagy alárendelt, hanem mellérendelt kapcsolatban van egymással. Már ebből is következik, hogy semmivel sem indokolható az a régebben általános gyakorlat, hogy az istentisztelet egyik részén részt vesz a jelenlévők egész közössége, a másik részén pedig csak a töredéke.
- Amikor az úrvacsora nem kiegészítője, „utánfutója” az istentiszteletnek, hanem szerves része, tehát időben is benne van és nem utána, akkor az úrvacsorával élni nem kívánók imádkozó szívvel lehetnek részesei az alkalomnak. A közösség megélésének ez egy áldott lehetősége, amikor Isten nemcsak azokat erősíti meg, akik úrvacsorát vesznek, hanem – bár másként – azok is részesei lehetnek

Urunk ajándékainak, akiknek az ajkára és szívébe dallamos (énekek) vagy prózai imákat ad.

- Magam átéltem már olyat, amikor az úrvacsora bevezető liturgiája által szólított meg a Szentlélek, és mentem úrvacsorát venni, pedig nem szándékoztam. Ha a befejező ének utáni úrvacsora lett volna, akkor már az utcán lettem volna, nem hallva a hívást.

Papok specializálódása szórványok alapellátása érdekében!

Kemény felszólítás, de jogos. A magyarországi (szervezeti) egyházak közül az evangélikusban tapasztalható leginkább a szórványosodás. Ami az elmúlt ötvenhatvan évben történt, arra az egyház nem készült fel, de ne legyünk igazságtalanok, nem is készülhetett fel. Régiókban, ahol többen éltek evangélikusok, szórványosodtak el a gyülekezetek.

Van egy térkép, mely az 1950-es évek gyülekezeteit mutatja az országban. Én ezt a térképet az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalában láttam. Már a kitelepítések utáni helyzetet mutatja. A gyülekezeteket vékonyabb vagy vastagabb, illetve kisebb vagy nagyobb körökkel ábrázolja létszámuktól függően. Az akkori helyzethez képest a vidéki, falusi Magyarországon az evangélikus egyház elképesztően szórványosodott. De attól tartok, hogy pl. Budapest pesti oldalának belső kerületeiben is.

Látva mindezt, szórványstratégiára, szolgálati módszertanra és erre a szolgálatra felkészített lelkészekre és nem lelkészekre van/lenne szükség. Ezt pedig az Evangélikus Hittudományi Egyetemnek, lelkészi munkaközösségeknek, lelkészakadémiának és egyéb más lelki-szellemi műhelyeknek kell kimunkálniuk.

Lehet-e az ember hitben tapasztalt, amíg fiatal?

Igen, de szüksége van egy lelki vezetőre, amelyen Pál apostol volt Timóteusnak. Az apostol leveleiből egy hitben tapasztalt fiatalat ismerhetünk meg, akit – mai

szóval – az apostol mentorált. Pál apostol írja fiatal munkatársának és lelki testvérének, Timóteusnak (1Tim 4,12–16):

„Senki meg ne vessen ifjú korod miatt, hanem légy példája a hívőknek beszédben, magaviseletben, szeretetben, hitben, tisztaságban. Amíg megérkezem, legyen gondod az Írás felolvasására, az igehirdetésre, a tanításra. Ne hanyagold el a benned levő kegyelmi ajándékot, amelyet prófécia által kaptál a vénék kézrátételével. Ezekkel törődj, ezekkel foglalkozz, hogy előrehaladásod nyilvánvaló legyen mindenki előtt. Legyen gondod önmagadra és a tanításra, maradj meg ezek mellett, mert ha így cselekszel, megmented magadat is, hallgatóidat is.”

KONFIRMÁCIÓ

Mennyiben járul hozzá a konfirmációk számának csökkenéséhez az a több helyről érezhető lelkeszi törekvés, hogy minél tovább húzva a hitoktatást csak 14-15 éves fiatalokat konfirmáljanak?

Abban az ajándékban lehetett részem, hogy lelkeszem jóváhagyásával korábbi gyülekezetemben konfirmandus csoportokat vezethettem hat éven keresztül. A mindig két csoport közül (kezdő, haladó) az egyiket a lelkész, másikat én. Az első csoportom konfirmációja után lelkeszemnek és a presbitériumnak leírtam tapasztalataimat. Ebből idézek:

„Egyes gyülekezetekben kísérleteznek azzal, hogy a konfirmáció idejét kitolják, vagyis hogy a fiatalok idősebb korban konfirmáljanak. Hajlottam én magam is arra, hogy ez a konfirmáció lényegének és az Isten dolgainak komolyabban vételét jelentheti. És ez így is van! Ugyanakkor menet közben jöttem rá, hogy a világ durva és brutális hatása ma már sokkal korábban eléri a fiatalokat. Aki a lélekpusztító vihar első nyomását túléli, az biztos, hogy tizenöt-tizenhét éves korában igen komoly résztvevője lesz a konfirmációnak és a gyülekezeti életnek. Azzal viszont számolni kell, hogy addigra a többség „elszáll”, sem szülő, sem korábbi hitoktató vagy lelkész nem tudja az „akolba betereelni”. Valószínűleg néhány évtizeddel korábban a konfirmációnak későbbi életkorban való kezdése célszerűbb lett volna, célszerűbb volt, de ma utolsó esélynek látszik a kamaszkor előtti időszak, amikor még a gyerekekre hatni lehet. Következtetés: általában korai a tizenkét év körüli kezdés és tizennégy éves kori konfirmáció, de szükséges. Ugyanakkor a gyerekek nem egyformák, a tizenkét éves korúak sem, így menet közben derül az ki, kinek kellett volna, nem észbeli képességei miatt, hanem komolytalansága miatt – egy évvel később kezdenie.”

Természetesen nem elég a korai kezdés a gyerekek gyülekezetbe „szeretgetéséhez”, ennél több kell. Mik kellene, mik voltak – és valószínűleg vannak ma is – gyülekezetünkben?

– Sok ima a gyülekezet vezetői és tagjai részéről.

- Állandó hívogatás az istentiszteletre, akár rákérdezőssel, csendes noszogatással.
- Rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, nevelőkkel.
- Hívogatás a kisifibe, melynek alsó korhatárát éppen a konfirmandusok miatt szállítottuk le először tizenhárom, majd tizenkét évre.
- Konfirmandustáborok szervezése és a családos táborba hívogatás, észrevétlen nőgatással.
- A távol lakó gyerekek szállításának megoldása. Télen, sötétben egyes közel lakóké is.

Miért kell összekötni az úrvacsoravétel lehetőségét a konfirmációval?

Az egyháztörténetben sok tapasztalat halmozódott fel a következő generációk megszólításában, az egyház tanításának átadásában, és a bibliai igazságoknak a gyerekekkel, fiatalokkal való megértetésében. Jézus Krisztus testének és vérének vétele örömnép ugyan, de komolyan kell venni. Nem búskomoran, de nem is viccesen. A konfirmandusok felkészítése során hangsúlyt fektetünk arra, hogy értsék és hittel elfogadják a keresztyén igazságokat, köztük a legnagyobbat, Isten igazságát, hogy az ártatlant, a tisztát, a szentet engedte meghalni helyettünk, halált érdemlő bűnösök helyett. Az ő halála és feltámadása elválaszthatatlan az úrvacsorától. Ha Jézus nem hal meg, nem rendeli számunkra az úrvacsorát sem. Ezt pedig örömmel, de komolyan kell venni, amelyre reménység szerint a konfirmációs oktatás ráébreszti a fiatalokat. Ezért tapasztalat alapú hagyomány az, hogy képzés előzze meg a hitvallást, a hitvallás pedig az úrvacsorát.

Hallani vélem a példák sorát, amikor ezen a téren, úgy tűnik, hiábavaló volt a konfirmációs oktatás. Én is hallottam olyat alig huszonéves presbiter szájából, hogy „ezen a vasárnapon az istentiszteleten nem megyek vacsizni”. Tehát nem az esti vacsorára gondolt a mamánál, hanem az úrvacsorára mondta.

Olyan példát is tudok, amikor a konfirmációt különválasztották az első úrvacsoravételtől. Brazíliában az evangélikus egyházban kb. tíz évvel ezelőtt megengették a nem konfirmált gyerekek úrvacsoravételét. Azt nem tudom, hogy van-e alsó korhatár.

LITURGIA

Az új istentiszteleti liturgia nem visszalépés, nem gátolja a missziót?

A missziót semmi sem gátolhatja, csak a mi szívünk. Tudom, hogy ez a válasz nem mindenkinek elég. Ezért kezdjük az elején. Hogy mi előrelépés, helyben maradás vagy visszalépés, azt két szemszögből lehet nézni: Istenéből, ezt a Bibliából tudjuk, és az ember szemszögéből. Ez utóbbi elég színes és sokféle.

Ismerek egy anglikán gyülekezetet, ahol vasárnaponként három istentisztelet van, mindegyik zsúfolt templommal. Az egyik a hagyományos (mi úgy látnánk, hogy „jé, ez olyan, mint a katolikusoknál”) liturgia van, évszázados énekekkel, miseruhás lelkésszel, aki éneklé a liturgiát, csak és szigorúan orgonakísérettel. A másikon öltönyben hirdeti az ígét a lelkész, a bevezető és a befejező éneket orgona kíséri, de a többi éneket zenekar. Az énekek túlnyomó többségét a XX. században szerezték. A liturgia elemei megegyeznek az előbb részletezett istentisztelettel, de „mai köntösben”. A harmadik istentisztelet teljesen „laza”, azok számára, akiket a gyülekezet tagjai meghívna, de nem tartozna a közösséghez. Modern énekek, gitár- és dobkísérettel, esetleg szintetizátorral. A lelkész vagy laikus igehirdető farmerban és pólóban van. Az ígét és a prédikáció vázlatát kivetítik. Éneklés közben tapsolna, sőt időnként a jelenlévők mászkálna a templomban.

Tudom, Surdon, Ipolyvecén vagy Egyházaskozáron nem lehet három istentiszteletet és háromfélét tartani. Én egy merev ember voltam, vagyok és lehet, hogy leszek is, Isten azonban megtanított arra, hogy higgyek az Ő mindenhatóságában. Abban, hogy Ő számára nem lehet akadály a liturgia bármely formája abban, hogy embereket szólítson meg. De az is igaz, hogy a liturgia egyik formáját se képzelje senki emberfia a lélekmentés szolgálatában a másiknál alkalmasabbnak.

Egy szekularizált világban élünk, ahol „*a világ sóvárogva várja az Isten fiainak (neked és nekem) a megjelenését*” (Róm 8,19). Magyarország lakosainak túlnyomó többsége nem hitvalló keresztyén, csak esetleg valamiben hisz, mint Athén

polgárai, akik Pál apostolt hallgatták az Areopáguszon (ApCsel 17,16–34). Az ő megszólításuk a Szentlélek vezetése által, Istentől elkért, kapott és megélt evangéliummal lehetséges.

Miért mondjuk azt egyes új liturgikus elemekre, hogy katolikus, eleve elutasításra indítva a pártolókat? A „békesség neked”-kézfogás igen mély, ősi elem.

A kérdező, amikor a katolikus szót a kérdő mondatába leírta, ugye nem az egyetemre gondolt, hanem a római katolikus felekezetre?

Nem vagyok liturgus, tehát kérem, válaszat így értékeljék.

A keresztyén istentisztelet liturgiája az ősegyházban alakult ki. Jézus semmilyen istentiszteleti rendet nem hagyott ránk. Az akkori liturgia a szent szövegekkel harmonizált, azokkal nem konfrontált. Ugyanakkor a használt bibliai tartalom (főleg ószövetségi szövegek, egy-két apostoli levél, és/vagy ősevangéliumi szövegrész) segítségével megismert emberi lélek sóvárgását is tükrözi. A liturgia az évszázadok és évezredek során változott, de a lényegi elemeket általában megőrizte. Az evangélikus egyházban bizonyosan. Időről-időre volt törekvés az ógyházi liturgiához való visszatérésre. Ahhoz az ógyházi liturgiához, amely soha sem volt statikus és merev. Az úgynevezett új liturgikus elemek, melyek a Magyarországi Evangélikus Egyházban kb. tizenöt évvel ezelőtt megjelentek, valójában csak nekünk újak, mert „egy újszülöttnek minden vicc új”. Vannak, akik nem új liturgikus elemekről beszélnek, hanem régi és elavult liturgiárszekről. Kérem én: Károli Gáspár bibliafordítása elavult, vagy az Újszövetség eredeti nyelve elavult? Szó sincs róla, legfeljebb nem vagy nehezen érthetjük. Nagyon nehéz egy olyan liturgiát felülről bevezetni, amelyet nem magyaráznak meg Kisvárdától Szentgotthárdig. Nem is jött össze, és a békesség kedvéért választható lett.

Lelkészem annak idején, amikor a legnagyobb viták voltak, csendesesen úgy fogalmazott egy beszélgetésen, hogy nincs semmi baj a liturgiai megújulással, ha az az egyház megújulásának gyümölcse, következménye. Egy megújított liturgiától

azonban senki ne várja az egyház megújulását, mert aki ezt teszi, az fordítva ül a lovon. Mert nem a fark csóválja a kutya, hanem a kutya a farkát.

A „békesség neked”-kézfogás igen mély, ősi elem – írja a kérdező, véleményt mondó. Igaza van, de csak akkor van értelme, ha őszintén mondják és őszintén fogadják.

Rá lehet erőltetni a gyülekezetre az új liturgiát?

Az egyik egyházi vezetőnk úgy fogalmazott, hogy a liturgia megváltoztatásának joga tipikusan püspöki jogkör. Nem tudom. Azt viszont igen, hogy amikor a reformált gyülekezetek 1517 után sorban kérdezték Luthert, hogy milyen legyen a reformáció tanait követő gyülekezetek liturgiája (direkt nem írtam evangélikus vagy lutheránus gyülekezeteket, mert akkor még ilyen néven nem voltak), ő javaslatokat és ajánlásokat fogalmazott meg, mondhatnánk a liturgia formáján gondolkodott és azt le is írta, de nem kötelező érvénnyel. Valahogy így: ezt javasolom megtartani, ezeket meg elvetni az eddigiekből. Így írt le komplett istentiszteleti rendet, nem is egyszer, nem is egyet. Miután több ilyet megfogalmazott, ezek nem teljesen egyezők. De soha nem tette kötelezővé az általa leírtakat. Inkább a maga kedves módján javasolta, illetve a kérdezőknek válaszolt. Ebben is szabad Luthert követnünk.

EGYÉB

Nem a Szentlélek hiányának nyílt bevállalása, amiről most beszélünk?

Az első EPOT-on a kérdést megelőző diskurzusra emlékszem. A szomorú egyházi statisztikai adatok bemutatása után jött ez a kérdés. De bármikor jöhetett volna az elmúlt években. A helyzet ugyanis nem javult. Én sem vagyok „happy”, de a Szentlélek hiányáról nem beszélnék. Remélem, nem blaszfémia, de a Szentlélek köszöni szépen, jól van. Csak szomorú, ha a magyarokat és benne az evangélikus egyházat látja. De nem adja fel és állandóan kopogtat a szívek ajtaján. Sőt még új füleket is hozott magával, hogy lecserélhesse a mi régijeinket, mert ezekkel már nem halljuk meg a csendes zörgetését. Ahogy a mai fiatalok és középkorúak 90%-ának a füléből drótok lógnak ki, vagyis semmit nem hallanak meg, úgy a lelki fülek is tele vannak tömöködvé.

Ebben a helyzetben Isten feladatokat ad azoknak, „akiknek van füle a hallásra”.

Ezek:

1. imádság
2. hiteles élet
3. misszió

Szervezzünk evangélikus teniszversenyt!

Rajta! Szervezzen! Az *Evangélikus Élet* biztosan be fog számolni róla.

Ki képviseli a falusi presbitereket az egyházi fórumokon, így pl. az EPOT-on?

A kérdés úgy ért, mint amikor az orvos a vizsgálatnál fájó pontot nyom meg, vagy amikor a fogorvos a műszerével ideget ér és nincs fájdalomcsillapítás.

Járva az országot, megismerve a kis települések, falvak gyülekezeteit, elmondhatom, hogy sem presbiternek, sem lelkésznek nincs könnyű dolga. Ha egy kisvárosban van egy közép- és/vagy felsőoktatási intézmény kollégiummal, akkor már vannak fiatalok, akik felbukkannak a gyülekezetben, vagy meg lehet őket keresni. Nagyobb városokról nem is beszélve. De egy előregedő faluban vagy ahol nincs ugyan előregedés, de az evangélikusok a migráció következtében a korábbi többségből kisebbséggé váltak, mert közülük elmentek a faluból, de akik helyükre érkeznek, nem evangélikusok – mit lehet tenni?

Egyházunk – a XX. század néhány csodálatos évtizedét leszámítva, mely a '20-as évek végétől az '50-es évek elejéig tartott – soha nem volt abban az értelemben misszionáló, hogy nem csak evangélikusokat szólít meg Isten örök üzenetével. Tisztelet a kevés kivételes gyülekezetnek! Ez egyházunknak nagy deficitje. Persze nem más felekezetektől történő „elhalászásra” gondolok, hanem azok hívogatására, akik aktívan sehova sem tartoznak. Ebben a szolgálatban értem magára hagyatottnak a falvakban (akár anyagyülekezetben, akár szórványban) szolgáló lelkészeket, presbitereket. Miért? Mert:

- nem mintha nem lenne elég, de az élő Igén kívül nincs, aki felhívná a helyben szolgálók figyelmét arra, hogy nem csak a fogyó evangélikusok gondozására, ébresztésére, ébrentartására hívatattunk;
- nincs erre képzés és felkészítés, sem a teológián, sem egyéb lelkésztovábbképző fórumokon, sem a laikusképzésben;
- magunk okozta elszigeteltségünk nem teszi lehetővé, hogy tanuljunk a kiségyházaktól (a baptisták jutnak eszembe, ahogy missziójuk révén újulnak meg gyülekezetek, illetve alakulnak újak, falvakban is);
- a megfáradt és rutinból szolgálatot végzők felrázására nincs stratégiánk, nincsenek módszereink.

Több fórumon lélekben és szóban igyekszem képviselni a falusi presbitereket, mint aki elég sok kis gyülekezetben megfordul.

*„Ki tudja, nem éppen a mostani idő miatt jutottál-e királynői
(püspöki, lelkeszi, felügyelői, presbiteri, gondnoki, pénztárosi)
méltóságra” (Eszter könyve 4,14b)*

PRESBITER VAGYOK,

AVAGY

AKTÍV SZEREPVÁLLALÓ A JÓ HÍR KÖZVETÍTÉSÉBEN,

avagy

át nem ruházható és le nem rázható felelősségem
a mostani idők evangélikus egyházában,

avagy

mit tegyek?

1. feladat: Tisztázni, hogy a mostani időben...

... Te miért jutottál „királynői méltóságra”, vagyis miért lettél presbiter (gyülekezeti tisztségviselő)?

1. Felkértek, hogy vállaljam a jelöltséget

- megkértek rá: „Jó, rendben.”
- rábeszéltek: „Hát jó, egye fene.”
- szinte erőltették: „Na mindegy, ír(d)ja be a nevem!”

2. Magam jelentkeztem jelöléskor, mert

- ki akarom magam próbálni – ilyen tisztségem még úgysem volt, számomra ez egy kihívás;
- valakinek csak kell lennie... – láttam, hogy mások nem vállalják, és ez már nekem volt kínos;
- viszontszívességből – sokat köszönhetek a nagytiszteletű úrnak, németre tanította a fiamat.

3. Ismernek, ezért automatikusan jelöltek, és én nem tiltakoztam, mert:

- az előző ciklusban is tisztséget viseltem, jól érzem magam ebben a gyülekezetben;
- vállalkozó vagyok, felismertem, hogy ma már be kell vinni az egyházba is a menedzseri szemléletet, nem igaz?;
- tudják rólam, hogy van időm, nyugdíjas vagyok, a gyerekek már kirepültek, az unokák távol élnek.

4. Szívem engedett, mert

- fogadalmat tettem: ha Isten élve kihoz a kórházból, akkor szolgálom neki;
- mindig megindít az elesettség, most az egyházamé – mert valamit tenni kell;
- szeretem az én Uramat, Megváltómat – nem tehettem mást, hiszen Ő sokkal többet adott, az életét adta értem.

És így tovább, és így tovább...

Téhat tisztázd, miért lettél presbiter (gyülekezeti tisztségviselő)!

2. feladat: Látni, tudni és érteni, hogy a mostani időben...

...mindennek ellenére vagy mindennek dacára mindegy, miért jutottál „királynői méltóságra”, vagyis miért lettél presbiter (gyülekezeti tisztségviselő)

A „mostani időben”, vagyis a legjobbkor lettél presbiter, számunkra ugyanis ez a kegyelmi idő, amikor:

1. a tradicionális keresztyénség Európában a végnapjait éli;
2. az egyháztól való elfordulás nagyobb mértékű, mint a kommunizmus alatt;
3. az alternatív vallások soha nem látott virulenciával terjednek;
4. sehol a láthatáron itt, Európában, tömegeket érintő ébredés;
5. az a kevés is csak tisztességből jár templomba, lelki szomjúságnak látszólag se híre, se hamva;
6. az egyházban általános a jövőtlenség és koncepcióhiány;
7. az egyházvezetés időnként a strucc legjobb tanítványa;
8. az evangélikusság szórványosodása és fogyása itt, a Kárpát-medencében, jelenleg általános;
9. a modern teológiának nevezett viselkedés miatt az igazi teológia sorvadozik;
10. amikor olyanok a papok, amilyeneket a hívek megérdemelnek, és olyanok a hívek, amilyeneket a papok megérdemelnek;
11. kisebbségnek (evangélikus) lenni olyan depresszív;
12. 450 éve evangélikusként „unalmas” már mindig a vesztes (fogyó) oldalon lenni.

Mégis és ennek ellenére mindegy, miért lettél presbiter (tisztségviselő) a gyülekezetekben! Mert nem az a fontos, hogy miért lettél, hanem hogy az vagy, ez pedig nem véletlen, mert az Isten szótárából hiányzik az a szó, hogy **VÉLETLEN!**

Lásd meg, tudd meg és értsd meg, hogy nem véletlenül lettél presbiter (tisztségviselő)!

3. feladat: Tisztában lenni azzal, hogy...

...nem mindegy sem saját, sem gyülekezeted, sem pedig evangélikus egyházunk szempontjából, hogy:

1. Hogy állsz a „sebváltóval”?

– van-e?

– működik-e?

A motor és a gépkocsi kerekei között a kapcsolatot a sebességváltó biztosítja. Isten és az életed között a kapcsolatot a hit jelenti.

2. Ha van, akkor milyen a „sebváltó”?

– Házi gyártmány, egyénileg, saját használatra bütykölt?

„Mindenkinek megvan a maga hite, nekem is; én jól megvagyok a magam hitével; valamiben hinni kell, nem igaz?”

Ez nem az a hit! Mert ilyen esetben rángat a kocsi, ugrál, mint a bakkecske és a legkisebb emelkedőnél lefullad.

– Gyári, melyet a Gyártó maga szerelt be?

Az ilyen hit Istentől kapott hit. Ezért működik és biztosítja lelki életed egészséges és megfelelő mozgását.

3. Ki szervizeli?

– Miért, elromolhat?

Ha nem olyan útviszonyok között közlekedsz a gazdasági, a családi, az egyéni életvitel, cselekedetek, gondolatok, fantázia stb. útjain – igen, elromolhat.

– Magam buherálok.

De akkor ez végül olyanná válik, mint a házi gyártmányú!

– A haverra bízom, ő valami ilyesfélében jártas.

„Kérdezze meg orvosát, gyógyszerészét!” – ebben az esetben pszichológusát. Lélektisztító kúrát ajánlott egy ismert előadóművész az újságban. Azt mondta, neki bevált.

– A Gyártóra bízom a naponkénti megújítását.

Isten újítja meg hitemet.

Vagyis a valódi és működő hitet Istentől kapom az újjászületésben, és ezt követően időről időre. Luther szerint naponta (de jó is lenne!) Őhöz fordulok, hogy újítson meg.

Légy tisztában azzal, hogy nem mindegy hited léte és állapota!

4. feladat: Fontos felismerni a mai időben, hogy...

...meg kell szabadulni az ellenszolgáltatás gondolatától!

1. Ez meg micsoda?

„Leszokom a káromkodásról, Isten megjutalmaz érte. Takarítom a templomot és virágot viszek az oltárra, Isten javamra írja. Kevés az időm, mégis tisztséget vállallok, hátha Isten visszatéríti a rossz útról a fiamat. Naponta olvasom a Bibliát, csak észreveszi.” – Azért teszem, hogy az Isten viszontteljesítsen nekem.

2. Miért kell megszabadulni tőle?

- Mert kimondatlanul is, meg a tagadás ellenére is Istennel egyenrangúvá teszi az embert. A teremtőt a teremtménnyel, hiszen én is adok neki, ő is ad nekem.
- Mert azt hazudja, hogy az ember a bűnein kívül tud mást is adni az Istennek.
- Mert belopja azt a hamisságot, hogy az ember kiengesztelheti az Istent. És ha ez igaz, akkor nincs szükség Jézus Krisztusra és az Ő engesztelő áldozatára.

Az ellenszolgáltatásban gyökerező gondolkodás tulajdonságai:

- Bagatellizál: „Már ez is baj? Az Istennel való kapcsolatnak ez is egy formája. Nem az a lényeg, hogy legyen valamilyen kapcsolata az embernek Istennel?”
- A lélek radarját is megtévesztheti, mert lopakodó, alig és mindig utólag – a gondolat vagy cselekedet megszületése után fedezhető fel.

- Ha egyáltalán felfedezhető, mert hívő életünk tereptárgyaihoz jól hasonul, kegyességünk környezetébe belesimul, vagyis nagyon jól álcázza magát.
- Újra és újra kinő, mint a gyíknak a farka.
- Olyan, mint vaksötét éjszakában a denevér, akkor is ott van, él és virul, ha nem látjuk, vagy nem akarunk róla tudomásul venni.

3. Mit lehet tenni ellene?

- Jó, ami nem jó: egy életen át harcolni ellene.
- Azért mégis jó, mert az Isten vívja ezt a harcot bennem.
- Hát akkor mit kell tennem? Melléállni ebben a harcban és nem ellenállni Neki. Vele pedig minden jó, még a harc is.
- Ne nőjön fává! Időben és csírájában felfedezni, azaz nyitott szemmel és füllel lenni, amikor Isten leleplezi.

Ismerd fel egyéni, gyülekezeti és egyházi életed félrevezetését!

5. feladat: Fontos felismerni a mai időben, hogy...

...meg kell szabadulni az evangélikus pogányságból!

- „Kérem szépen, ÉN amikor csak tudok, ott vagyok a templomban.”
- „Kérem szépen, ÉN mindig befizetem az egyházfenntartási járulékot (egyházadót) és anyagi lehetőségeimhez képest dobok a perselybe is.
- „Ugyan sokszor reggel csak kávéivás közben vagy félfenéken ülve, vagy este a hosszú, aznapi második tévésorozat, vagy harmadik híradó után, félálomban az ágyban, de olvasom a Bibliát minden nap.”
- „Értse meg, nagyon szerettem a drágámat! Szépen éltünk. Öt éve járok ki hozzá a temetőbe. Amikor csak van egy kis időm, kimegyek. Ott nála megnyugszom.”
- „Mindig levesz a lábamról a picinyem (fiam, unokám). Imádnivaló!
- „Jöveljézsus... Miatyánkikivagyaamennyekbenszenteltessékmeg.. Ámen. (darálva)

- „A jóistenke majdcsak megsegít.”
- „A meló miatt most nem lehet, ja, igen tegnap sem lehetett, holnap pedig végképp nem jó. Nem magamért csinálom, hanem a ...-ért
Estébé, estébé, estébé...

Ki vagy mi az Istened? Az éned, vagyis te magad? A melód? A drágám, akinél megnyugszol? Az imádnivaló picinyed? Jóistenke?

Milyen szakrális praktikáid vannak? Milyen áldozatokat mutatsz be, illetve kiengesztelő cselekedeteket tudsz le – úgy?

Imádságok? Biblia-gyorsolvasás? Szent hadova meghallgatása?

Ismerd fel egyéni, gyülekezeti és egyházi életed félrecsúszásait!

6. feladat: Itt és most lásd be, hogy...

...fel kell végre hagyni a sopánkodással!

- „Nem lehet itt semmit sem tenni. Az emberek nem akarnak járni templomba.”
- „Elöregedett a falu, nincsenek fiatalok. Mi lesz velünk?”
- „A fiataloknak csak a diszkó meg a szórakozás. Templomról hallani sem akarnak.”
- „Ha mi kihalunk, le lehet húzni a rolót.”
- „Jó, jó, de mi lesz holnap?”
- „Nem hogy az egyházat, de még a papjukat sem akarják eltartani.”
- „Ha így megy tovább, hogy fogjuk kifizetni az egyházközség villanyszámláját?”
- „Mindez be fog következni, de remélem, nem az én időmben.”
- „Mit tehetünk? Odafönt döntöttek így.”
- „Csak a cigány szaporodik. Mi, magyarok, itt, a Kárpát-medencében, elfogyunk.”
- „Próbáltunk mi már mindent. Összefogni a fiatalokat, időseknek külön programokat, gyermekeknek vasárnapi iskolát stb., de mindenhol csak a közöny.”
- „A mai politika helyzetben? Ugyan, kérem.”

A Zsidókhöz írt levél után szabadon: „És mit mondjak még? Hiszen kifognék az időből, ha szólnék”...

Fel kell végre hagyni a sopánkodással, mert:

- divat, tehát nem szilárd alap, hanem ingovány;
- nem előre visz, hanem lehúz, vagyis megbénít;
- hazug, hiszen nem is gyülekezeted vagy te vagy a legszerencsétlenebb;
- nem reális helyzetértékelés, hanem önsajnálát és öngazolás;
- korszellem az egyházban és a gyülekezetekben. „Aki pedig a korszellemmel házasodik, hamar özvegyen marad.” (Terry László);
- nemhogy hálára nem, de még könnyögrésre sem indít;
- nem enged másokra figyelni, mások elesettebb helyzetét észrevenni;
- megfojtja a hitet, a reményt, és végül pislákolóvá teszi a szeretet tüzeit;
- nem Istentől van.

Vizsgáld meg, mi az, ami lehúz és megbénít!

7. feladat: Észrevenni másokat

Vedd észre a lelkileg és/vagy egzisztenciálisan szerencsétlenebbet, a gyengébbet, és tegyél érte!

Mert ha észreveszed, akkor:

- saját magad gondjai nem hínárként fonnak körül;
- a magad és a gyülekezeted helyzetére nézve a hála és köszönet hangja is megtalál téged;
- Isten a belső kényszer eszközével cselekvésre tud téged készíteni;
- a szolgálat munkaterápiája nagyon jó a „sopánkodás-agyvérzés” bénításával szemben, vagyis téged fog Isten a szolgálat révén lelkileg rehabilitálni;
- kénytelen leszel nemcsak magadért, hanem másokért, Uram bocsá’ szinte idegenekért is imádkozni. Ez is egy jó terápiája az Istennek.

- nemcsak a másik, hanem te is gyógyulni fogsz, és lehet, sőt biztos, hogy Istennek ez a célja;
- kiderül, hogy arra is van időd, amire nem is gondoltad, hogy egyáltalán jut, ezáltal eljuthatsz addig, hogy mindened, amid van, azt kaptad;
- felfigyelsz arra, ami mellett eddig elmentél, a csodára;
- megajándékozott leszel, mint a befogadni és adni tudó sareptai özvegy;
- megáldott leszel, mint Jeremiás a ciszterna fenekén (még ott is!).

Vedd észre...! Mert látóvá válni és a belső kényszernek engedni: áldott állapot. (Ilyen volt Naámán feleségének rabszolgaleánya.)

8. feladat: Ne tartsd vissza a levegőt, de tiszta levegőt szívj!

Kezdj lélegezni, azaz imádkozni, mert, „az imádság a lélek lélegzetvétele” (Klaus Douglass).

- Nélküle oxigénhiányban szenved a lelkünk.
- Lélegzetvétel hiányában a lélek egy darabig vörösödik, lilul, kékül, végül megfullad.
- Isten felfrissít általa.
- Lelki izmaid azonnal mozdulni szeretnének.
- Nemcsak te újulsz meg, hanem a környezeted is, és a gyülekezeted is.

Tiszta levegőt szívj, és folyamatosan!

- A szmogos levegő mérgez, a lelki zagyvaságok mérgezik imaéletedet.
- „Imádkozom, tehát vagyok.”
- Előbb beszélek meg mindent az én Mennyei Gazdámmal, mint saját magammal.
- Legyen természetes az imádság, de időnként a „hegycúcson” jó, szabad és kell észrevenni, hogy milyen jó ebből a tiszta levegőből mélyeket beszívni. Vagyis észrevenni és ebből következően hálát adni Istennek ezért az ajándékáért.

- Légzéstechnikákat (imádkozást) elsajátítani nem csak veszélyes keleti szellemiséget hozhat, hanem pl. a szülésnél (próbák idején) segíthet.

Fogadd el Isten egyik legnagyobb ajándékát, az imádságot, és kezd tanulni és gyakorolni!

9. feladat: Ismerd meg reálisan, milyen...

...az egyház és a gyülekezetek mai állapota!

- Lezárultak korábbi korszakok: népegyházi, ébredési, államegyházi stb.
- Eljött a fogyás időszaka.
- Az egyháztagok túlnyomó többsége „félkeresztyén”.
- Mint a tengerben a szigetek, vannak élő és növekedő gyülekezetek.
- Az országos nagy mozgások híján felértékelődött a csendes munka jelentősége.
- Az imádság jelentősége megnőtt egyes egyházi szervezetekben.
- Vannak jól működő szolgálati ágak, de elég sok csak névleg működik.
- Az egyház jövőjét illetően koncepciótlanság van.
- Az egyes egyháztagok és a gyülekezetek is felülről várják, hogy intézzék, megmondják stb. „Mi majd követjük.”
- Koncepció hiányában pótcselekvések vannak.
- Megjelentek nem biblikus, nem lutheri teológiai irányok.
- Anyagi kérdésekben nagy az aggodalom.

Ismerd meg egyházad és gyülekezeted állapotát!

10. feladat: Adj hálát Istennek és örülj, hogy...

...Isten számít rád és küld

- Isten látja és ismeri népének nyomorúságát.
- Megesett a szíve rajtunk, bár nem érdemeljük meg.
- Isten az egyházad, gyülekezeted jelenlegi helyzetéből szabadulást akar adni.
- Nem mindennapi helyzetben számít rád az Úr, hanem nehéz időben.
- Ebben téged fel akar használni.
- Ezért téged tiszttségbe emelt.
- Nem csak tiszttségbe, hanem méltóságba, vagyis méltatlanságod ellenére méltóvá tesz, és méltónak mond erre a munkára.
- Nem csak méltóvá tesz, hanem alkalmassá is.
- Nem hagy egyedül, társaid is lesznek, őket Istentől kapod ebben a szolgálatban.
- Elveszi azokat az ökölbesorításainkat, hogy „én azután ilyen alakkal együtt nem”.
- Felszabadít megszeretni sokakat.
- Lebontja a korbelt, kegyességbeli, intelligenciabeli stb. különbségeket. Így olyanokat ismerhetsz meg és fogadhatsz el testvéreidnek, akik nélkül szegényebb lennél.
- Amikor megáldva és megajándékozva megterhel szolgálattal, akkor nem csak felhasznál, hanem a te érdekedben átfurmál.

És még valamit:

Az 1–10. feladattal és a 10. feladatban felsoroltakkal kapcsolatban meglévő, jelentkező tiltakozásodat, ellenkezésedet, aggályaidat, elutasításodat el tudja venni.

„Adjatok hálát az Úrnak, mert örökké tart szeretete” (Zsolt 136,1), és mert „Erős üdvözítőt támasztott nekünk” (Lk 1,69).

*„Titeket az Úr papjainak neveznek, Istenünk szolgáinak mondanak.” (Ézs 61,6a)
„Ti választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe,
hogy hirdessétek tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket.”
(1Pt 2,9)*

A PRESBITER SZOLGÁLATA MINT A KRISZTUS-KÉPHEZ ILLŐ, MÉLTÓ KERET

Méltó keret? Méltók ugyan nem lehetünk, de megengedett, sőt kiváltság, egyben kötelesség is, hogy hordozzuk magunkban (láthatatlanul) és magunkon (láthatóan) a Krisztust.

A presbiter:

1. Az Úr kiválasztottja

A presbitert látszólag és egyházjogilag a gyülekezet választja. Mindezek mögött és mindenek előtt azonban az Úr választja! Ő választ minket, Ő dönt mellettünk, Ő szavaz bizalmat nekünk – úgy, hogy erre értelmetlenek vagyunk és ezt senki jobban nem tudja, mint Ő.

2. Az Úr már jelen lévő láthatatlan, de mégis látható királyságának papja

Feledékeny keresztyének vagyunk! Jézus óta („Legeltesd az én juhaimat!”) tudnunk kellene, hogy papok, pásztorok vagyunk. Mindenki, aki az Úr! Luther erre ismét rácsodálkozott és azonnal továbbadta. (A családfe pap a saját családjában – egyetemes papság tana.)

Krisztus királysága egyrészt láthatatlan, hiszen a hívők közössége a glóbuszon csak Isten előtt ismert és látható.

Krisztus királysága másrészt látható, mert ő király (akar lenni) az életedben, a családotban, a környezetedben és a gyülekezetedben – nem rejtetten, hanem nyilvánvalóan!

Ennek a láthatatlan és látható királyságnak vagy a papja, vagyis hirdeted szavaiddal az evangéliumot, élteddel az Isten szeretetét és imáidokkal közbenjársz, mert erre hívott el az Úr.

3. *A presbiter Jézus érdeméért, bűnei ellenére szent, és a hasonló szentek nemzetségének tagja*

Szent = elkülönített. A presbiter, miután az Úr választotta, egyben elkülönített is. Elkülönített a szolgálatra, az Isten képviselőjére, a bizonyosságtételre. Nem egyedül van, egy egész „nemzetség” tagja, vagyis a hívők közösségéé és a presbiter-társak gyülekezetéé.

4. *Isten tulajdona és olyan népe, mint amilyen Izrael volt az Ószövetségben.*

Nem a sorséi vagyunk, nem a körülmények uralkodnak rajtunk, nem a végzet döntött felőlünk, de – és ez a legdöntőbb! – nem vagyunk függetlenek, és nem vagyunk a magunk urai. Isten tulajdonának lenni azt jelenti, hogy azt gondoljuk (!), mondjuk (!) tesszük (!), amit a Mennyei Gazda mond, amit Jézustól megtanulhatunk vagy már megtanultunk.

Istenéi vagyunk, gyermeke, népe, szeme fénye, mint Izrael volt. Nem érdeméért, hanem mert ennyire szeret bennünket.

5. *A presbiter hirdeti az Úr tetteit, annak, aki a bűnből szabadságra hívott el mindenkit.*

Evangéliumot hirdet: Ki az Isten? Mit tett értünk az Ó Fiában? Elvesztettségünk-ből van szabadulás. Ki az, aki erre ráébreszt, és hogyan munkálja bennünk?

Mikor nem kompatibilis a presbiteri szolgálat kerete a Krisztus-képpel?

- Amikor a szolgálat és annak végzője kizárólag tradíciókon áll.
- Amikor megfelelési kényszer van.
- Amikor az imádságban elkért szolgálat helyett csak lelkesedés lobog.
- Amikor durva bűnök, kettős élet van a háttérben.
- Amikor önmegvalósítás vibrál a levegőben.

- Amikor egyénieskedés hatja át a szolgálatot.
- Amikor törvényeskedés a vezérelv.
- Amikor a szolgálatot végző önfejű.
- Amikor nem a Krisztusban megújult élet a szolgálat alapja.
- Amikor nincs napi kapcsolata Krisztussal.

Mikor méltó kerete méltatlanul is a Krisztus-képnek a presbiteri szolgálat?

- Amikor az indulás rendben van → megújult, Krisztusban újjászületett a presbiter;
- a folytatás rendben van → a napi irányítást és vezetést örömmel adjuk át az Úrnak;
- a mindennapi kenyéren túl, naponta élünk az Isten tápláló és életet újító Igéjével;
- kívül, belül – de főleg belül – rend van;
- fájni kezd az, hogy mennyien nem ismerik még Krisztust;
- nem tanácskozunk „testtel és vérrel”, és a misszió lesz az életünk, lesz a presbiter életének a középpontja;
- menet közben felismerjük, hogy a kettő több, mint az egy. Együtt szolgálni másokkal nagyobb áldás;
- felismerjük, hogy tanulnunk kell;
- az alázat (nem álszerénység) áthatja életünket;
- Krisztus növekszik, én pedig „alábbszállok”.

A presbiter figyel:

- Krisztusra
- a lelki vezetőjére
- a szolgálatban testvéreire
- a gyülekezet tagjaira
- a misszió „célszemélyeire”

Mit ad Isten a szolgálathoz?

- hitet
- reménységet

- türelmet
- szeretetet
- kitartást
- társakat
- vezetést
- örömet
- nyugalmat
- békességet

Mit nem ad Isten?

- tervezhető és látványos sikert
- garantált eredményt
- happy érzést (ha ezt érezzük, akkor baj van)
- megnyugvást, hogy „itt van már a Kánaán”
- azt az érzést, hogy jól végeztük a munkánkat

PRESBITERI SZOLGÁLAT ÉS ÉLETFORMA

1. A kényszerpresbiter

Hol?

- elfogyó gyülekezetekben
- elfásult, megfáradt gyülekezetekben
- „pápista” típusú (hierarchikus felépítésű) gyülekezetekben
- „hadszintér” típusú gyülekezetekben
- ... gyülekezetekben

Milyen?

- nem aktív
- nem látja át a helyzetet és a folyamatokat
- nem érdekli, közönyös
- ha jó szándékú, akkor sem tud segíteni
- előfordul (ritkán), hogy „menet közben” elhívást kap, ilyenkor presbitersége megújul
-

Mi a következménye, eredménye?

- a kényszerpresbiterséghez hozzászokik a gyülekezet
- a kényszerpresbiterséghez hozzászokik a lelkész
- a kényszerpresbiterből általában nem lesz munkatárs
- a kényszerpresbiternek kényelmetlen a szitu
- szabadulni akar tőle
-

Olyan méreteket ölt a kényszerpresbiterek száma a gyülekezetekben, hogy már nemcsak a helyi közösségek, hanem az egyház alapvető küldetése van veszélyben.

2. A „munkás” presbiter

Aki:

- kötelességből dolgozik
- hátán viszi a fél gyülekezetet
- pörög, ha kell, ha nem
- precíz, pontos, kritikus (megteheti, mert dolgozik)
- időnként kimerül, kiborul, de újrakezdi
- könnyű visszaélni munkabíráásával
-

Az eredmény

- ahol több ilyen presbiter van, arra azt mondják: problémamentes gyülekezet
- a feladatok „el vannak végezve”
- automatikusan különválnak a lelki és a nem lelki feladatok: a lelki munka a lelkeszésé, a nem lelki munka a presbiterké
- jól működik, csak éppen nem épül a gyülekezet
- nincs kisugárzása a presbiternek
- nincs kisugárzása a gyülekezetnek
-

3. Szolgáló presbiter

„Mert az ember fia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.” (Mk 10,45)

Minta a szolgáló életformára: Jézus Krisztus

A presbiteri „tevékenység” akkor SZOLGÁLAT és ÉLETFORMA, ha:

- az életének meghatározó része;
- minta, mely nem az emberről szól, hanem Istenről;
- a személyes hittel összefügg;
- a hitbeli növekedés egyik mozgatója;
- állandóan növekszik, fejlődik;
- feladat, amely gyönyörűséges;
- kötelesség, amely lelkileg nem fárasztó;
- olyan lángolás és lobogás, melyben az ember nem ég el;
- kihat a magánélet minden területére;
- harc, de nem a feladatokkal és az emberekkel, hanem a lelki „hatalmasságokkal és erőkkal”, sokszor az emberben lévő másikkal;
- Isten formál általa;
- Isten kisugárzást ad általa;
- a „menjete el és tegyetek tanítvánnyá minden népet...” jézusi parancsnak közvetlenül vagy közvetetten része;
- ha már nem presbiter, akkor is folytatódik.

A szerző elérhetőségei:

Garádi Péter

Telefon: 06 20 824 9884

Elektronikus (e-mail) cím: zizsogyope@gmail.com

Postacím: 8256 Ábrahámhegy, Sziget utca 24.

